

POVZETEK
POROČILA O IZVEDBI NACIONALNE OCENE TVEGANJA
REPUBLIKE SLOVENIJE ZA PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE
TERORIZMA

Št. dokumenta: 460-31/2012-304

Ljubljana, 23. december 2015

PREDSTAVITEV PROJEKTA NACIONALNE OCENE TVEGANJA (NOT)

Odbor strokovnjakov Sveta Evrope za ocenjevanje učinkovitosti ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (MONEYVAL) ocenjuje uspešnost držav, članic odbora, na področju preprečevanja pranja denarja (PD) in financiranja terorizma (FT) na podlagi priporočil Projektne skupine za finančno ukrepanje (Financial Action Task Force -- FATF), ki so bili spremenjeni v februarju leta 2012. V skladu s tem je bila spremenjena tudi metodologija za ocenjevanje sistema preprečevanja PD in FT v februarju leta 2013.

Prvo priporočilo FATF sedaj nalaga državam, da morajo izvesti projekt Nacionalne ocene tveganja (NOT) in tako na podlagi analize vrste podatkov identificirati področja z najvišjim tveganjem za PD oziroma FT, preveriti, ali njihov sistem PD/FT upošteva to tveganje v zadostni meri ter zahtevati od finančnih, nefinančnih institucij ter ostalih vpletenih subjektov, da identificirajo to tveganje, ga ocenijo ter v okviru akcijskega načrta določijo ukrepe za njegovo zmanjšanje, nosilce ukrepov ter časovni načrt.

Poročilo prikazuje rezultate projekta Nacionalne ocene tveganja (NOT), ki ga je izvedlo večje število institucij z uporabo orodja za izvedbo NOT, ki ga je razvila Svetovna banka (SB).

Institucije, ki so sodelovale pri izdelavi tega poročila so bile Ministrstvo za pravosodje (MP), Vrhovno državno tožilstvo (VDT), Ministrstvo za notranje zadeve – Policija, Carinska uprava Republike Slovenije (CURS), Davčna uprava Republike Slovenije (DURS), Slovenska obveščevalna in varnostna agencija (SOVA), Ministrstvo za obrambo – Obveščevalno varnostna služba, Vrhovno sodišče (VS), Statistični urad (SU), Komisija za preprečevanje korupcije (KPK), Pravna fakulteta (PF), Fakulteta za varnostne vede, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES), Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ), Ministrstvo za finance (MF), Banka Slovenije (BS), Združenje bank Slovenije (ZBS), Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP), Ljubljanska borza, Združenje članov borze (s predstavnico borzno posredniške hiše Alta Invest d.d.), Centralna klirinško depotna družba (s predstavnico KD Skladi d.d.), Agencija za javni nadzor nad revidiranjem, Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov, Agencija za zavarovalni nadzor (AZN), Tržni inšpektorat (TI), Notarska zbornica (NZ), Odvetniška zbornica (OZ), Gospodarska zbornica - GZ (Združenje računovodskih servisov), Slovenski inštitut za revizijo in Športna loterija (ŠL). Poleg tega so v projektu sodelovali tudi predstavniki: štirih komercialnih bank in sicer Abanke Vipe d.d., Banke Koper d.d., Hypo Alpe Adria Bank d.d., Nove ljubljanske banke d.d.; dveh zavarovalnic: Zavarovalnice Triglav d.d. in Adriatic Slovenica d.d.; igralniške skupine HIT d.d. in Urada za preprečevanje pranja denarja (UPPD).

CILJI

Cilji projekta NOT so bili:

- spoznati višino premoženjske koristi, pridobljene s kaznivimi dejanji ter tveganje, ki ga predstavlja pranje denarja (PD) in financiranje terorizma (FT);

- določiti nivo ranljivosti gospodarskega in finančnega sektorja v odnosu do pranja denarja (PD) in financiranja terorizma (FT);
- določiti in razumeti slabosti na področju zakonodaje v kazenskoopravnem in upravnopravnem sistemu ter obstoječem preventivnem sistemu;
- določiti metode za najbolj učinkovito razporeditev virov za preventivo, preiskovanje ter pregon PD in FT.

METODOLOGIJA

Predstavniki zgoraj omenjenih inštitucij so bili razdeljeni v **sedem skupin**, vsaka izmed njih se je osredotočila na točno določen modul orodja NOT Svetovne banke. Splošna nacionalna ocena tveganja je posledica ocen prvih dveh skupin in sicer: »ocene grožnje« ter »ranljivosti države«. Ostalih pet skupin je ocenjevalo ranljivost različnih sektorjev z vidika pranja denarja ter financiranja terorizma, njihove rezultate je upoštevala skupina, ki je ocenjevala »ranljivost države«.

Postopek NOT na podlagi metodologije SB predvideva tri faze in sicer:

1. fazo predstavlja tri (3) dnevna uvodna delavnica, namenjena predstavitvi koncepta NOT, orodij ter metodologije za izvedbo NOT. Skupine so podatke (zbrane pred začetkom uvodne delavnice) vnašale v obrazce (razvite s strani SB) ter pri tem identificirale podatke, ki jih je bilo še potrebno zbrati.
2. faza je namenjena zbiranju manjkajočih informacij, ponovnem ocenjevanju podatkov z uvodne delavnice, vpisovanju manjkajočih podatkov v obrazce ter pisanju osnutka poročil posameznih skupin, ki so nato posredovana SB v pregled (»desk-review«).
3. fazo predstavlja tri (3) dnevno zaključno delavnico, na kateri naj bi bila predstavljena končna verzija poročila NOT, priporočila, izhajajoča iz ugotovitev projekta ter akcijski načrt za uresničitev teh priporočil.

Republika Slovenija se je zaradi varčevalnih ukrepov odločila le za prvi dve fazi projekta NOT.

SKUPINE

1. skupina – OCENA OGROŽENOSTI

Skupina je ocenjevala grožnjo pranja denarja (PD) in financiranja terorizma (FT) s tem, da je identificirala ter zbrala podatke o kaznivih dejanjih, iz katerih izhaja protipravna premoženjska korist (PPK), ki se lahko opere. Poleg tega je skupina tudi preučila nivo grožnje PD/FT s strani sosednjih in ostalih držav. Pri svojem delu se je opirala na uradne evidence, ki so različne, saj jih vodijo različni organi in to vsak po svojih kriterijih, glede na njihove lastne potrebe.

2. skupina – RANLJIVOST DRŽAVE

Skupina je analizirala ranljivost države z vidika PD in FT s tem, da je upoštevala, kako dobro so organi odkrivanja in preгона opremljeni oziroma usposobljeni za soočenje s tem problemom. Pri tem so ocenjevali raven usposobljenosti, integritete in virov teh inštitucij, njihovo medsebojno sodelovanje ter sodelovanje z drugimi inštitucijami. V svoje analize je ta skupina vključila tudi rezultate petih skupin, ki so ocenjevale ranljivost posameznih sektorjev s področja PD/FT.

3. skupina – RANLJIVOST BANČNEGA SEKTORJA

Skupina je ocenjevala ranljivost bančnega sektorja z vidika možnih zlorab za namen PD oz. FT. V skladu z uporabljenimi metodologijami SB je ocenjevanje potekalo v dveh korakih. Tako je bila najprej ocenjena kvaliteta kontrolnega okolja, ki so ga vzpostavile banke za ustrezno upravljanje s tveganji na tem področju, v nadaljevanju pa je bila ocenjena tudi ranljivost po posameznih produktih oziroma storitvah. Končno oceno ranljivosti bančnega sektorja z vidika PD oz. FT tako sestavljata ocena splošnega kontrolnega okolja ter ocena ranljivosti po posameznih produktih oz. storitvah.

4. skupina – RANLJIVOST SEKTORJA VREDNOSTNIH PAPIRJEV

Skupina je analizirala ranljivost sektorja vrednostnih papirjev z vidika PD in FT na podlagi različnih podatkov, ki so se nanašali na velikost sektorja, prihodke od prodaje, delež strank, ki predstavljajo višje tveganje za PD, kot so na primer »politično izpostavljene osebe«, število sumljivih transakcij, ki se nanašajo na ta sektor itd.. Upoštevani so bili tudi podatki, ki so se nanašali na neposredne in posredne nadzore nad zavezanci z vidika ugotavljanja učinkovitosti preprečevanja PD/FT, njihove vstopne na trg vrednostnih papirjev ter ustreznost poročanja transakcij, ki vzbujajo sum PD/FT.

5. skupina – RANLJIVOST ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA

Skupina je ocenila tveganje za PD in FT, ki so mu izpostavljeni predstavniki zavarovalniškega sektorja (zavarovalnice, pozavarovalnice, zavarovalni zastopniki, zavarovalni posredniki, pokojninske družbe), ki imajo dostop do finančnega sektorja. Ravno slednje pa omogoča storilec kaznivih dejanj zlorabo finančnega sistema za PD in FT, torej za prikrivanje izvora nezakonito pridobljenih sredstev.

6. skupina – RANLJIVOST DRUGIH FINANČNIH INSTITUCIJ

Skupina je analizirala ranljivost različnih finančnih institucij z vidika PD in FT izven bančnega in zavarovalniškega sektorja ter sektorja vrednostnih papirjev. V okviru tega modula je bilo ocenjeno tveganje za PD in FT za naslednje dejavnosti oziroma institucije: menjalnice, plačilne institucije, zastavljalnice, družbe za izdajo elektronskega denarja, dajalce kreditov ter kreditne posrednike, ki niso banke, hranilnice ali leasing hiše.

7. skupina – RANLJIVOST NEFINANČNIH DEJAVNOSTI IN POKLICEV

Skupina je ocenila tveganje nefinančnih dejavnosti ter poklicev in sicer odvetnikov, notarjev, računovodij in revizorjev, trgovcev s plemenitimi kovinami in dragimi kamni, dejavnosti prometa z nepremičninami, igralnic in igralnih salonov. V Sloveniji ni družb, ki bi bile registrirane za opravljanje dejavnosti podjetniških in fiduciarnih storitev, zaradi česar niso bile vključene v oceno tveganja za to področje.

VIRI PODATKOV

Viri podatkov, uporabljenih v okviru projekta NOT, so bili naslednji:

- baze podatkov, objavljene publikacije in letna poročila različnih institucij kot so UPPD, BS, ATVP, AZN, AJPEŠ, Policijski urad, Statistični urad, VDT, TI itd.
- Konvencije Združenih narodov (zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi; proti organiziranemu kriminalu)
- Direktive Evropskega parlamenta in Sveta (o kazenskoopravni zaščiti eura in drugih valut pred ponarejanjem; o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bila uporabljena za kazniva dejanja in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji; o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev)
- javni viri informacij kot so Poročilo MONEYVAL o učinkovitosti ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (2010), Poročilo o napredku MONEYVAL (2013),

- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016
- Strategija obvladovanja gospodarske kriminalitete v Republiki Sloveniji
- relevantna zakonodaja s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma: ZPPDFT, Kazenski zakonik, Zakon o kazenskem postopku
- Poročila Svetovne banke, European Securities and Markets Authority (ESMA), Federation of European Securities Exchanges AISBL (FESE)
- Zakon o deviznem poslovanju, Uradni list RS, št. 16/08, 85/09 in 109/12
- Sklep o opravljanju menjalniških poslov, Uradni list RS, št. 30/13
- Zakon o potrošniških kreditih, Uradni list RS, št. 59/10.

Specifični viri podatkov, ki so jih uporabile pri svojem delu posamezne skupine, so navedene posebej pri vsaki izmed njih.

POVZETEK

Republika Slovenija je članica odbora Sveta Evrope MONEYVAL, ki na podlagi priporočil FATF ocenjuje učinkovitost ukrepov PD in FT v njenih državah članicah. Zaradi spremembe omenjenih priporočil se je posledično spremenila tudi metodologija ocenjevanja, saj prvo priporočilo sedaj nalaga državam, da morajo izvesti projekt NOT. To pomeni, da morajo na podlagi analize različnih podatkov identificirati področja z najvišjim tveganjem za PD oziroma FT, zahtevati od finančnih, nefinančnih ter ostalih institucij, da ocenijo tveganje ter v okviru akcijskega načrta določijo ukrepe za njegovo zmanjšanje, nosilce teh ukrepov ter časovni načrt.

Republika Slovenija se je pri izdelavi projekta NOT odločila za metodologijo Svetovne banke, ki predvideva tri faze, vendar se je naša država zaradi varčevalnih ukrepov odločila le za izvedbo prvih dveh faz: uvodne delavnice v izvedbi Svetovne banke ter njenega pregleda osnutkov poročil posameznih skupin.

Uvodna delavnica je potekala v aprilu leta 2014, udeležilo se je preko 60 predstavnikov 40 različnih institucij. Udeleženci so bili v skladu z metodologijo Svetovne banke razdeljeni v 7 skupin, vsaka izmed njih se je osredotočila na točno določen modul. V okviru prvega modula se je ocenjevala »ogroženost za PD in FT«, v okviru drugega »ranljivost države«, tretjega »ranljivost bančnega sistema«, četrtega »ranljivost sektorja vrednostnih papirjev«, petega »ranljivost zavarovalniškega sektorja« šestega »ranljivost drugih finančnih institucij« in v okviru sedmega modula »ranljivost samostojnih dejavnosti in poklicev«.

Splošna nacionalna ocena tveganja izvira iz ocen prvih dveh skupin in sicer: »ocene ogroženosti« ter »ranljivosti države«. Ostalih pet skupin je ocenjevalo ranljivost različnih sektorjev z vidika pranja denarja ter financiranja terorizma, njihove rezultate je upoštevala skupina, ki je ocenjevala »ranljivost države«.

OCENE RANLJIVOSTI ZA PRANJE DENARJA IN FINANCIRANJE TERORIZMA

Vse skupine (razen druge) so v posameznih moduli na podlagi različnih podatkov prišle do ocen ranljivosti za pranje denarja in financiranje terorizma za posamezne sektorje/produkte, ki so bile lahko naslednje:

- 0.00 – 0.20 NIZKO tveganje (»low« - L)
- 0.21 – 0.40 NIZKO/SREDNJE tveganje (»low/medium« - L/M)
- 0.41 – 0.60 SREDNJE tveganje (»medium« - M)
- 0.61 – 0.80 SREDNJE/VISOKO tveganje (»medium/high« - MH)

- 0.80 – 1.00 VISOKO tveganje (»high« - H).

Pri drugi skupini pa je bilo ravno obratno, saj je višja ocena predstavljala nižje tveganje za pranje denarja oziroma financiranje terorizma.

Skupna ocena ranljivosti za pranje denarja in financiranje terorizma je »srednje nizka«, kar je med drugim tudi posledica implementacije mednarodne zakonodaje v zakonodajo naše države, ki se nanaša na področje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, ter usklajenega sodelovanja in koordinacije vseh vpletenih (finančnih in nefinančnih) inštitucij, državnih organov ter neprofitnih organizacij.

Podrobnosti o ocenah ranljivosti posameznih področij sledijo v nadaljevanju dokumenta.

Povzetki ugotovitev posameznih skupin so naslednje:

a) 1. skupina – Ocena ogroženosti za pranje denarja

Pri ocenjevanju ogroženosti za PD se je upoštevala vrsta podatkov iz uradnih evidenc, ki pa so različne, ker jih vodijo različni organi in to po različnih kriterijih. Pri tem je pomembna stopnja pojavnosti kaznivih dejanj, iz katerih izvira protipravna premoženjska korist (PPK). Za oceno ogroženosti so upoštevali predvsem tista kazniva dejanja, ki generirajo visoko PPK ob vsakokratni izvršitvi (gospodarski kriminal, ponarejanje denarja itd.) ter tista kazniva dejanja, ki sicer generirajo nizko PPK, vendar ob njihovem pogostem ponavljanju.

Stopnja ogroženosti z vidika kaznivih dejanj, upoštevanih pri delu te skupine, je naslednja:

- »srednja (M)« z vidika kaznivih dejanj, povezanih s prepovedanimi drogami in to predvsem zaradi geostrateškega položaja Slovenije kot tranzitne države za tihotapljenje drog;
- »srednje nizka (ML)« za kazniva dejanja davčne zatajitve, saj so bila ena najpogostejših KD za PD;
- »srednje visoka (MH)« za kazniva dejanja »zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti«, katerih storilci razpolagajo z ekonomskim in pravnim znanjem, poleg tega pa tudi z ekonomsko močjo;
- »nizka (L)« za kazniva dejanja »jemanje podkupnine« in »nedovoljenega sprejemanja daril«, pri katerih gre za korupcijo na nižjih nivojih, posledično pa so tudi zneski nižji;
- »srednje nizka (ML)« za kazniva dejanja »poslovne goljufije«, pri katerih gre največkrat za neplačevanje dobavljenega blaga ali opravljene storitve, vendar gre v večini primerov za nižje zneske, ki ne predstavljajo neposredne nevarnosti za PD;
- »nizka (L)« za kazniva dejanja »organiziranje denarnih verig« in »nedovoljenega prirejanja iger na srečo«, saj se le manjše število oškodovancev odloča za prijavo kaznivih dejanj denarnih verig. V zadnjem letu pa je zaradi gospodarske krize ter osveščenosti vlagateljev število tovrstnih prijav upadlo, posledično pa je nižja tudi ogroženost za PD;
- »nizka (L)« za kaznivo dejanje »ropa«, pri katerem gre večinoma za manjše vrednosti protipravno odvzetih stvari. Največje tveganje za PD predstavlja organizirana kriminalna dejavnost, vendar je njen delež nizek;
- »srednje nizka (ML)« za kaznivo dejanje »zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic«, pri katerem prihaja do visokega odstotka zavrženih kazenskih ovadb, predvsem zaradi neutemeljenih ovadb oseb, ki so nezadovoljni z odločitvijo organa v različnih uradnih postopkih.

Skupna ocena ogroženosti je »srednje nizka (ML)«.

Zunanja ogroženost je ocenjena kot »srednja (M)« predvsem zaradi geostrateškega položaja Slovenije ter močnih vezi s sosednjimi državami, kar se odraža tudi v kriminalni dejavnosti, predvsem v številu zadev, povezanih s tihotapljenjem drog.

Stopnjo ogroženosti v zvezi s financiranjem terorizma ocenjujemo kot »nizko (L)«, saj Slovenija praktično nima izkušenj s terorizmom oziroma financiranjem terorizma, čeprav v zadnjem času prihaja do aktivnosti v zvezi z urjenjem za teroristične dejavnosti ter spreobračanjem mladih ljudi v radikalni islam.

b) 2. skupina – Ranljivost države

Skupina je analizirala ranljivost države z vidika PD in FT upoštevajoč opremljenost in usposobljenost organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj za soočenje s tem problemom. Ocenjevala je raven usposobljenosti, integritete in virov teh inštitucij, njihovo medsebojno sodelovanje ter sodelovanje z drugimi inštitucijami. V svoje analize je ta skupina vključila tudi rezultate petih skupin, ki so ocenjevale ranljivost posameznih sektorjev s področja PD/FT.

Povzetek ugotovitev te skupine glede na ocenjena področja v državi so naslednja:

- »politika in izvrševanje« - ocena je visoko (0,85). Strategija preprečevanja in boja proti pranju denarja in financiranju terorizma v naši državi temelji na zakonodaji, ki je usklajena z vsemi mednarodnimi standardi.
- »inkriminacija pranja denarja« - ocena je visoko (0,90). V zvezi z nezadovoljivo oceno učinkovitosti inkriminacije pranja denarja (podano s strani odbora MONEYVAL v letu 2010), je naša država v naslednjih letih izpolnila priporočilo tega odbora, ki se nanaša na sodno prakso in stališča Vrhovnega sodišča RS, kar kaže zvišano število kazenskih postopkov zaradi kaznivega dejanja pranja denarja ter povečevanje števila pravomočnih obsodilnih sodb.
- »sporočanje sumljivih transakcij« - ocena je srednje visoko (0,80). Število prijav sumljivih transakcij se od leta 1995 neprestano povečuje, vendar večino prijav tovrstnih transakcij UPPD še vedno sporočajo banke.
- »sposobnost preiskovalcev finančne kriminalitete« - ocena je srednje visoko 0,80. Glede na nezadovoljivo oceno odbora MONEYVAL v zvezi s tem področjem (podano v letu 2010) je bil v državi dosežen napredek z ustanovitvijo Nacionalnega preiskovalnega urada (NPU) in Specializiranega državnega tožilstva (SDT), ki kažeta na specializacijo znotraj Policije in državnega tožilstva na področju preiskovanja in pregona storilcev težjih kaznivih dejanj s področja gospodarske in finančne kriminalitete.
- »integriteta in samostojnost preiskovalcev finančne kriminalitete« - ocena je srednje visoko 0,75. Policija je organ v sestavi MNZ, pristojen za odkrivanje tovrstnih dejanj. Pri svojem delu je samostojna, transparentna in učinkovita, obstajajo pa nadzorstveni in integritetni mehanizmi, ki omogočajo policistom samostojno izvajanje pooblastil v konkretnih zadevah.
- »mednarodno sodelovanje v kazenskih zadevah« - ocena je srednja (0,60). Mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah poteka ažurno, vendar bi bilo primerno razmisliti o tem, kako na državnem nivoju zagotoviti statistiko mednarodne pravne pomoči po izpostavljenih kriterijih, upoštevajoč možnosti, da bi bila vanjo vključena tudi mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah, ki teče neposredno med pristojnimi domačimi in tujimi organi.
- »integriteta in samostojnost državnih tožilcev, pristojnih za pregon storilcev finančnih kaznivih dejanj« - ocena je srednje visoko (0,80). Zakonodaja vsebuje ustrezne pravne institute za zagotavljanje integritete in samostojnost državnih tožilcev. Glede na to, da nova ureditev s skladu z ZDT-1B v praksi še ni zaživela, bo potrebno spremljati implementacijo in učinke v praksi.

- »sposobnost državnih tožilcev, pristojnih za pregon storilcev finančnih kaznivih dejanj« - ocena je srednje visoko (0,80). Delno prenovljena organizacijska struktura državnega tožilstva (predvsem tista, ki se nanaša na SDT) omogoča boljše možnosti specializacije državnih tožilcev na področju pristojnosti SDT, kamor sodita tudi kaznivi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma.
- »domače sodelovanje« - ocena je visoko (0,85). Sodelovanje pristojnih slovenskih organov pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj zoper gospodarstvo (vključujoč tudi kaznivo dejanje pranja denarja) je učinkovito, kar kažejo tudi statistični podatki o predkazenskih in kazenskih postopkih ter naraščajočem številu obsodilnih sodb in ocen samih pristojnih organov.
- »integriteta in neodvisnost sodnikov« - ocena je srednje visoko (0,80). Vrhovno sodišče za zadnje desetletje nima podatkov o neposrednih vplivih zakonodajne in izvršilne veje oblasti na odločanje sodnikov v konkretnih zadevah. Če bi do tovrstnega poskusa prišlo, bi sodnik o tem poročal predsedniku sodišča, na katero je imenovan, ter hkrati pristojnim organom naznanil kaznivo dejanje po 286. členu KZ-1 (»oviranje pravosodnih in drugih organov«). Predsednik sodišča bi o poskusu nedovoljenega vplivanja seznanil tudi javnost.
- »sposobnost sodnikov« - ocena je srednje visoko (0,80). Ustanovitev specializiranih oddelkov sodiščem omogoča boljše možnosti specializacije sodnikov v zvezi z najtežjimi kaznivimi dejanji s področja organiziranega in gospodarskega kriminala, korupcije in drugih kaznivih dejanj, kamor sodita tudi kaznivi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma.
- »kazenske sankcije« - ocena je visoko (0,95). Kazni, ki so v 245. členu KZ-1 predpisane za kaznivo dejanje pranja denarja, so sorazmerne glede na težo tovrstnega dejanja v primerjavi z drugimi kaznivimi dejanji tega zakona. Ravno tako je zagotovljena sorazmernost predpisanih kazni za različne oblike kaznivega dejanja pranja denarja ter glede na zahteve mednarodnih dokumentov s tega področja.
- »ureditev začasnega zavarovanja in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter ureditev začasnega zavarovanja, zasega in odvzema premoženja nezakonitega izvora« - ocena je srednje visoko (0,80). V slovenskem pravnem redu so podane pravne podlage za vse oblike začasnega zavarovanja, zasega in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in tudi širše premoženja nezakonitega izvora brez predhodne kazenske obsodbe, ki jih predvidevajo tudi mednarodni dokumenti s tega področja.
- »sposobnost preiskovalcev v zvezi z odkrivanjem premoženjske koristi in premoženja nezakonitega izvora« - ocena je srednje visoko (0,75). Kriminalistom in državnim tožilcem so na voljo usposabljanja, ki vsebujejo tudi tematiko v zvezi s pranjem denarja in korupcijo ter pregonom njihovih storilcev, v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženja nezakonitega izvora.
- »integriteta in samostojnost preiskovalcev v zvezi z odkrivanjem premoženjske koristi in premoženja nezakonitega izvora« - ocena je srednje visoko (0,75). Za preiskave v zvezi z ugotavljanjem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter v zvezi z ugotavljanjem premoženja nezakonitega izvora so pristojni kriminalisti, ki obravnavajo posamezno zadevo v predkazenskem postopku in postopku preiskave, usmerjajo pa jih državni tožilci, pristojni za pregon v konkretni kazenski zadevi.
- »odrejena začasna zavarovanja odvzema in odvzem premoženjske koristi in premoženja nezakonitega izvora« - ocena je srednje visoko (0,75). V slovenskem pravnem redu so podane pravne podlage za vse oblike začasnega zavarovanja, zasega in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in tudi širše premoženja nezakonitega izvora brez predhodne kazenske obsodbe, ki jih predvidevajo tudi mednarodni dokumenti s tega področja.

- »mednarodno sodelovanje v zvezi z začasnimi zavarovanji odvzema in odvzemom premoženjske koristi ter premoženja nezakonitega izvora« – ocena je srednje visoko (0,75). Mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah (ko še teče s posredovanjem Ministrstva za pravosodje) poteka ažurno in brez nepotrebnih zamud, vendar se statistika ne vodi po kriterijih posameznih kaznivih dejanj oziroma preiskovalnih dejanj ter omejevalnih ukrepov (kot zahteva večina mednarodnih organizacij in ocenjevalnih misij).
- »revizijski in računovodski standardi ter prakse« - ocena je visoko (0,85). Sedma skupina v okviru tega projekta, ki je ocenjevala stopnjo ogroženosti za pranje denarja in financiranje terorizma na področju nefinančnih dejavnosti in poklicev, je na podlagi proučenih produktov stopnjo izpostavljenosti sektorja računovodstva ocenila kot nizko.
- »možnosti za identifikacijo strank« - ocena je visoko (0,85). Pravne podlage za identifikacijo strank s strani bank v primeru vzpostavljanja poslovnega razmerja oziroma izvajanja finančnih transakcij so ustrezne in v skladu s FATF standardi za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma.
- »razpoložljivost neodvisnih baz podatkov« - ocena je srednje (0,60). Potrebno bi bilo razmisliti o možnosti, da bi bankam dodatno omogočili dostop do obstoječih javnih oziroma neodvisnih baz podatkov, s katerim bi jim zagotovili dodatne možnosti preverjanja pridobljenih podatkov o strankah (fizičnih osebah) in njihovem poslovanju.
- »transparentnost korporacij in skladov« - ocena je srednje visoko (0,70). Stanje glede transparentnosti in dostopnosti podatkov o gospodarskih družbah, njihovih ustanoviteljih, družbenikih, zastopnikih in članih nadzornih organov se bo izboljšalo z začetkom uporabe novele Zakona o sodnem registru. Namreč, vzpostavljena bo pravna podlaga za nov javni, elektronski dostop do podatkov, ki omogoča preverjanje, ali je določena oseba član uprave oziroma nadzornega sveta, prokurist družbe, vpisane v Sodni register itd..
- »davčna razkritja« - ocena je srednje visoko (0,80). Finančna uprava RS razkriva podatke, ki jih pridobiva v skladu s svojimi pristojnostmi na področju davkov, drugim pristojnim državnim organom in aktivno sodeluje pri izmenjavi podatkov v okviru Evropske unije.
- »formalizacija gospodarstva« - ocena je visoko (0,90). V skladu s sklepom Vlade Republike Slovenije, je pristojni davčni organ povečal aktivnost na področju sive ekonomije, ki v Sloveniji predstavlja približno 10 odstotkov bruto družbenega prihodka.

c) **3. skupina – Ranljivost bančnega sistema**

Ranljivost bančnega sektorja z vidika možnih zlorab za namen PD oz. FT je bila ocenjena v dveh korakih. Skladno s tem je bila najprej ocenjena kvaliteta kontrolnega okolja, ki so ga vzpostavile banke za ustrezno upravljanje tveganj na tem področju, v nadaljevanju pa je bila ocenjena ranljivost po posameznih produktih oziroma storitvah.

Kontrolno okolje, ki so ga vzpostavile banke na področju PPFT, je bilo ocenjeno kot »srednje dobro - 0,66«, pri tem so bile nekoliko boljše ocenjene politike in postopki, ki urejajo področje PPFT, nekoliko šibkejša je njihovo izvajanje v praksi, kar potrjujejo tudi ugotovljene kršitve BS na podlagi opravljenih pregledov. Kljub temu je potrebno izpostaviti, da se je zavedanje bank o tveganju izgube ugleda v povezavi s pranjem denarja in financiranjem terorizma v obdobju zadnjih let precej okrepilo, kar se odraža tako v imenovanju strokovnih in kompetentnih oseb na mesto pooblaščenca za PPFT, kot tudi v ustrezni umestitvi funkcije pooblaščenca za PPFT znotraj banke.

Ranljivost posameznih produktov oziroma storitev z vidika možnosti njihove zlorabe za namen PD oz. FT je različna in je odvisna od narave samega produkta oziroma storitve.

Največja ranljivost za morebitne zlorabe za namen pranja denarja in financiranja terorizma je bila ocenjena pri transakcijskih računih ter storitvah hitrega prenosa sredstev (Western Union, Moneygram), vendar pa so banke v navedenih primerih, poleg splošnih kontrol, vzpostavile tudi specifične kontrole na nivoju posameznega produkta oziroma storitve, kar znižuje razmeroma visoko inherentno ranljivost omenjenih produktov na sprejemljivo raven.

Skupna ocena ranljivosti bančnega sektorja je »srednja«.

d) 4. skupina – Ranljivost sektorja vrednostnih papirjev

Ta skupina je ocenjevala ranljivost borznoposredniških družb ter družb za upravljanje, pri čemer je ugotovila, da je ocena ranljivosti borznoposredniških družb v primerjavi z drugimi finančnimi sektorji »nizka«, ravno tako pa so »nizko« ranljive storitve družb za upravljanje glede na preostali finančni (na primer bančni) sektor.

e) 5. skupina – Ranljivost zavarovalniškega sektorja

Zavarovalniški sektor je možen cilj pralcev denarja oziroma zbiralcev sredstev za financiranje terorizma, vendar je v primerjavi s preostalim delom finančnega sektorja majhna, zaradi česar je bila njegova ranljivost ocenjena kot »nizka«.

f) 6. skupina – Ranljivost drugih finančnih inštitucij

Skupina je ocenjevala ranljivost za PD in FT za naslednje dejavnosti: menjalnice, plačilne institucije in družbe za izdajo elektronskega denarja, zastavljalnice, dajalce kreditov in kreditne posrednike, ki niso banke ali hranilnice in lizing hiše. Ugotovljeno je bilo, da so omenjene dejavnosti ustrezno regulirane, licencirane in nadzirane, zaradi česar je bila njihova ranljivost ocenjena kot »nizka«.

g) 7. skupina – Ranljivost nefinančnih dejavnosti in poklicev

Skupina je ocenjevala ogroženost naslednjih dejavnosti oziroma poklicev:

- igralnic, igralnih salonov in loterije, kjer je ugotovila »srednjo« stopnjo ranljivosti sektorja, saj so dejavnosti in nadzor igralnic zadovoljivo urejeni, medtem ko v Sloveniji obstaja tudi veliko število igralnih salonov, katerih aktivnosti niso tako regulirane in nadzirane;
- trgovanje z nepremičninami je bilo ravno tako ocenjeno s »srednjo« stopnjo ranljivosti za PD in FT, predvsem zaradi neobstoječega nadzora nad gotovinskimi transakcijami med fizičnimi osebami ter posrednikov, ki nastopajo na trgu, vendar niso včlanjeni v zbornico, zaradi česar ni mogoče ugotoviti, ali izpolnjujejo njene predpisane standarde;
- odvetniki, ki s strankami večinoma poslujejo z gotovino, kar veča njihovo izpostavljenost PD in FT, zaradi česar je bila ocena ranljivosti njihove dejavnosti »srednja«;
- notarji, katerih dejavnost je bolje regulirana in nadzirana kot dejavnost odvetnikov. V preteklih letih je bilo organiziranih več izobraževanj s področja izpolnjevanja njihovih obveznosti, izhajajočih iz ZPPDFT, kar se kaže tudi v njihovi večji ozaveščenosti, zaradi česar je bila stopnja njihove ranljivosti za PD in FT ocenjena kot »nizka«;
- računovodje, finančni svetovalci, revizorji in revizijske družbe, katerih dejavnost je zadovoljivo regulirana in nadzirana, tako da je bila ocena njihove ranljivosti »nizka«;
- trgovci s plemenitimi kovinami in dragimi kamni, ki nimajo neposrednega nadzornika, poleg tega pa članstvo zlatarjev v Obrtni zbornici ni obvezno, zaradi česar je nemogoče ugotoviti natančno število subjektov, ki se ukvarjajo s tovrstno dejavnostjo. Posledično je tudi njihova dejavnost ocenjena kot »srednje« ranljiva za PD in FT;

- neprofitne organizacije delujejo predvsem na humanitarnem in športnem področju, ki že sama po sebi niso tvegana, zaradi česar je bila ocena njihove ranljivosti za PD in FT »nizka«.

Podrobnejša pojasnila so na voljo v nadaljevanju:

1. SKUPINA – OCENA OGROŽENOSTI ZA PRANJE DENARJA

1. SKUPINA - OCENA OGROŽENOSTI ZA PRANJE DENARJA

Ta skupina je analizirala grožnjo PD/FT s tem, da je identificirala ter zbirala podatke o kaznivih dejanjih, ki generirajo sredstva, katera se lahko opere. Skupina je tudi preučila nivo grožnje PD/FT s strani sosednjih in ostalih držav.

Skupino je sestavljalo štirinajst (14) predstavnikov različnih institucij in sicer Ministrstva za pravosodje, Vrhovnega državnega tožilstva, Ministrstva za notranje zadeve – Policije, Carinske uprave, Davčne uprave, Slovenske varovalne in obveščevalne agencije, Ministrstva za obrambo (Obveščevalno varnostne službe), Vrhovnega sodišča, Statističnega urada, Komisije za preprečevanje korupcije, Pravne fakultete, Fakultete za varnostne vede in Urada RS za preprečevanje pranja denarja. Vodja skupine je bil predstavnik VDT.

1.1 UVOD

Za oceno ogroženosti v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja se opiramo na uradne evidence, ki so različne, saj jih vodijo različni organi, po različnih kriterijih (skladno z njihovimi potrebami). Da različnost teh uradnih evidenc ne bi predstavljala ovir za oceno ogroženosti, je potrebno upoštevati namen, za katerega se podatki zbirajo.

Ocenjevanje stopnje ogroženosti je v določeni meri povezano s stopnjo pojavnosti kaznivih dejanj, iz katerih izvira protipravna premoženjska korist (PPK).

Vendar pa vsa kazniva dejanja niso enako pomembna z vidika PPK. Za ogroženost za pranje denarja so zlasti pomembna tista, ki:

- generirajo visoko PPK ob vsakokratni izvršitvi (npr. gospodarski kriminal, ponarejanje denarja ipd.)
- ki sicer generirajo nižjo PPK ob vsakokratni izvršitvi dejanja, vendar je takšna kazniva dejanja mogoče izvrševati na način, da se zagotavlja pogosto ponavljanje, praviloma na organiziran način (organizirana zloraba prostitucije, trgovina s prepovedanimi drogami, ipd.)

Zaradi tega je povezava med številom odkritih dejanj in stopnjo ogroženosti lahko različna. Od sorazmerne, do obratno sorazmerne.

Ta povezava je lahko različna ne zgolj med posameznimi vrstami kaznivih dejanj, ampak tudi znotraj posamezne vrste kaznivih dejanj. Tako je na primer povezanost med vlomi in ogroženostjo za pranje denarja obratno sorazmerna, če gre v pretežni meri za storilce s socialnega dna, ki praviloma odtujujejo premoženje majhne vrednosti. V tem primeru veliko kaznivih dejanj vloma ne bo pomenilo večje ogroženosti za pranje denarja. Drugače pa bo v primeru organiziranih vlomov, ko storilci ciljno izbirajo objekte, iz katerih z vlomi odtujijo premoženje večje ali velike vrednosti (npr. dragocenosti, umetnine ipd.). V tem

primeru lahko že nizko število izvršenih dejanj pomeni povečano stopnjo ogroženosti za pranje denarja.

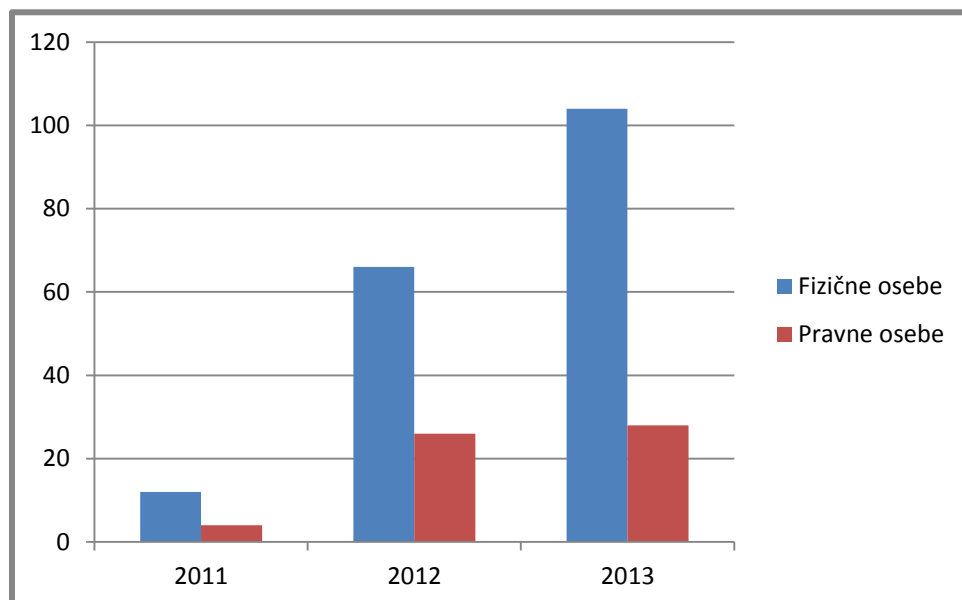
Stopnjo ogroženosti za pranje denarja lahko ocenjujemo prvenstveno opirajoč se na rezultate o zaključenih preiskavah policije, vloženih obtožbah tožilstva in izrečenih sodbah sodišča po posameznih KD, v okviru teh pa še KD pranja denarja. Več je problemov v t.i. sivih poljih oz. področjih, kjer organi preiskave in pregona (še) niso zaznali storitev kaznivih dejanj.

Prav tako je proučevanje modusov storitve kaznivih dejanj na podlagi statistik z namenom določevanja trendov v določenih primerih težavno zaradi zamika obravnave zadeve na relaciji policija, tožilstvo in sodišče (predvsem pri gospodarskih KD, kjer se običajno generira največja premoženjska korist). Po drugi strani pa imajo izdane (pravnomočne) sodbe sodišč »večjo težo«, saj je v teh zadevah sodišče že razsodilo o obstoju kaznivega dejanja, medtem ko je pri zaključenih policijskih preiskavah posamezna zadeva izkazana zgolj na določeni stopnji utemeljenosti suma storitve KD.

1.2 PROTIPRAVNA PREMOŽENJSKA KORIST

V Sloveniji je odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, obligatoren. To je treba upoštevati pri presoji razmerja med številom predhodnih kaznivih dejanj in nevarnostjo pranja denarja. Zaradi uveljavljanja načela, da nihče ne more obdržati premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in posledičnega obveznega odvzema protipravne premoženjske koristi, bo to razmerje praviloma nižje. O kaznivem dejanju pranja denarja govorimo v primerih, ko storilec uspe transfer denarja iz nelegalnih aktivnosti v zakonite poslovne tokove.

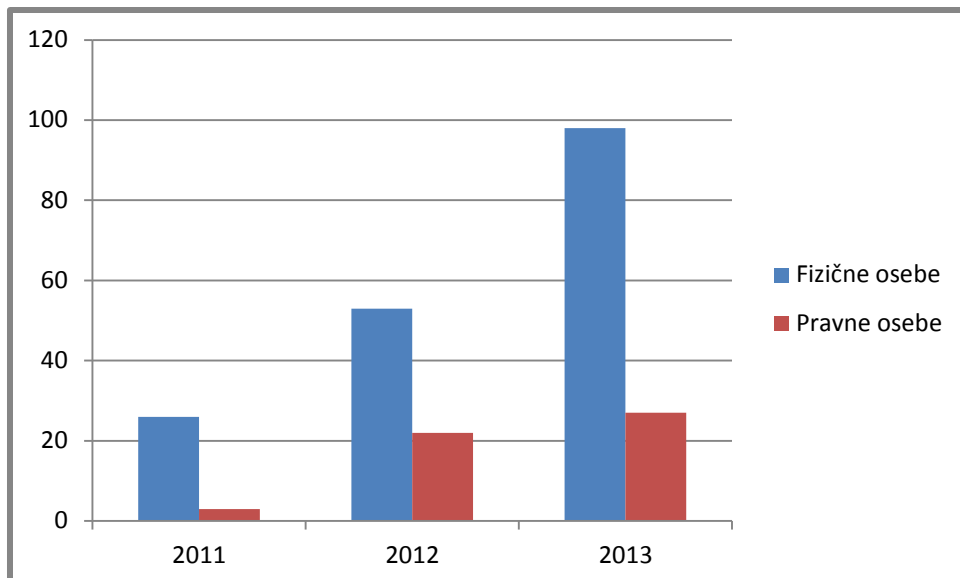
Graf 1: Predlogi za začasno zavarovanje odvzema protipravne premoženjske koristi – število oseb

Državni tožilci so na podlagi policijskih pobud v letu 2011 vložili na sodišča predloge za začasno zavarovanje odvzema premoženjske koristi zoper 29 fizičnih in 4 pravne osebe. V letu 2012 se je število oseb, zoper katere je bil predlagan ta ukrep, dvignilo za 128 % pri fizičnih osebah (na 66 oseb) in za 550 % pri pravnih osebah (26 pravnih oseb). V letu 2013

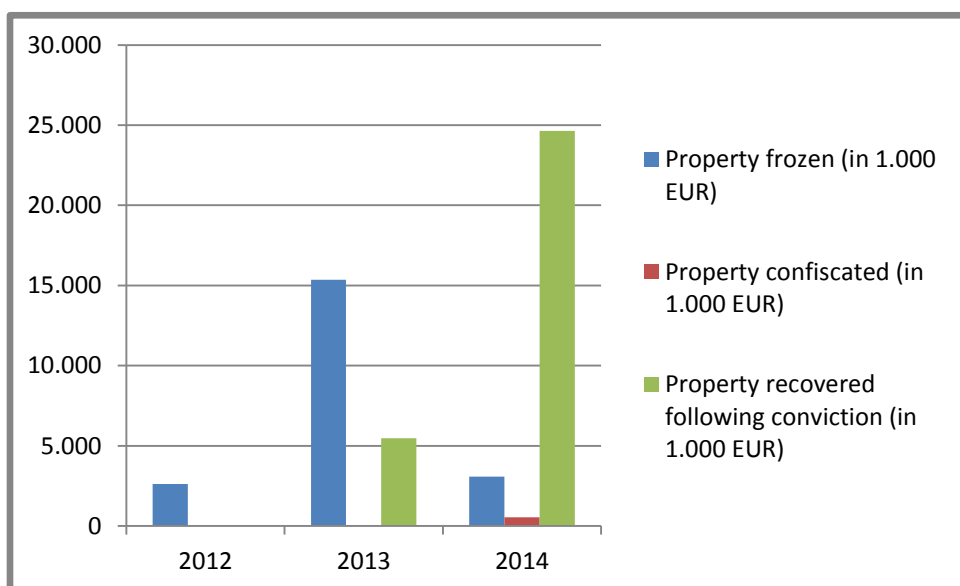
se je zaradi nadaljnje osredotočenosti tožilstva na to področje trend naraščanja obravnavanih oseb nadaljeval. V primerjavi z letom 2012 je tožilstvo vložilo predloge za začasno zavarovanje zoper 58 % več fizičnih oseb (104 osebe) in zoper 28 pravnih oseb.

Graf 2: Sodne odredbe za začasno zavarovanje odvzema protipravne premoženjske koristi – število oseb

Zaradi povečanja števila predlogov državnih tožilcev se je povečalo tudi število sodnih odredb oziroma sklepov, s katerimi so sodišča odredila začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi. Tako so sodišča v letu 2011 takšen ukrep odredila zoper 26 fizičnih in 3 pravne osebe, v letu 2012 pa zoper 53 fizičnih in 22 pravnih oseb. Tako se je število fizičnih oseb, ki jim je bil ukrep odrejen, več kot podvojilo, število pravnih oseb pa je bilo več kot 7 krat višje. Tudi v letu 2013 se je podoben trend nadaljeval, saj je bilo odrejeno začasno zavarovanje zoper premoženje 90 fizičnih in 27 pravnih oseb.

Graf 3: Zaseg/odvzem protipravno pridobljene premoženjske koristi – ML

Kot je razvidno iz tabele, se je močno povečala uspešnost glede dokončnega odvzema PPK (v letu 2014 za 450% v primerjavi z letom 2013). V letu 2014 je bilo povprečno na posamičen primer odvzeto za več kot 12 milijonov EUR protipravne premoženjske koristi. Tudi glede konfiskacije prvi rezultati, po uvedbi tega instituta v letu 2012, kažejo na uspešnost njegove uporabe v praksi. V primerjavi s prvim letom se je tako obseg (začasnega) odvzema premoženja nezakonitega izvora povečal za skoraj dvajsetkrat (iz 27.580 EUR na 556.695 EUR).

1.3 KAZNIVA DEJANJA ZOPER GOSPODARSTVO¹

Za kazniva dejanja gospodarske kriminalitete na splošno velja, da so pojavne oblike teh dejanj odvisne od družbeno-ekonomskega sistema ter normativne ureditve gospodarske dejavnosti.

Gospodarska in finančna kriza, večja brezposelnost ter nižja gospodarska stabilnost v državi in v evropskem okolju, bodo nedvomno vplivali na nadaljnje naraščanje števila kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete in korupcije. Pričakovati je predvsem naraščanje števila kaznivih dejanj, pri katerih nastane velika gospodarska škoda. Storilci teh dejanj bodo tudi v prihodnje Slovenijo in njen finančni oziroma gospodarski sistem še intenzivneje poskušali uporabljati za naložbe oziroma »pranje« nezakonitih premoženjskih koristi ali za njihov prenos v druge države. Z razvojem komunikacijske družbe ter vpetostjo Slovenije v različne mednarodne integracije se bodo nezakonita finančna sredstva pretakala še lažje in hitreje, njihovo zaznavanje, nadzorovanje in preiskovanje pa bo težje.

Pričakujemo lahko tudi, da bo gospodarska kriminaliteta v bodoče imela vedno več elementov organizirane kriminalitete in korupcije oziroma da bodo nekatere kriminalne združbe svoje delovanje še intenzivneje spreminjale iz t. i. klasičnega kriminala v organizirani gospodarski kriminal. Logična posledica takega razvoja je lahko, da bodo kriminalne združbe s svojim delovanjem poskušale še intenzivneje vplivati na državne institucije, uradno politiko in življenje v družbi.

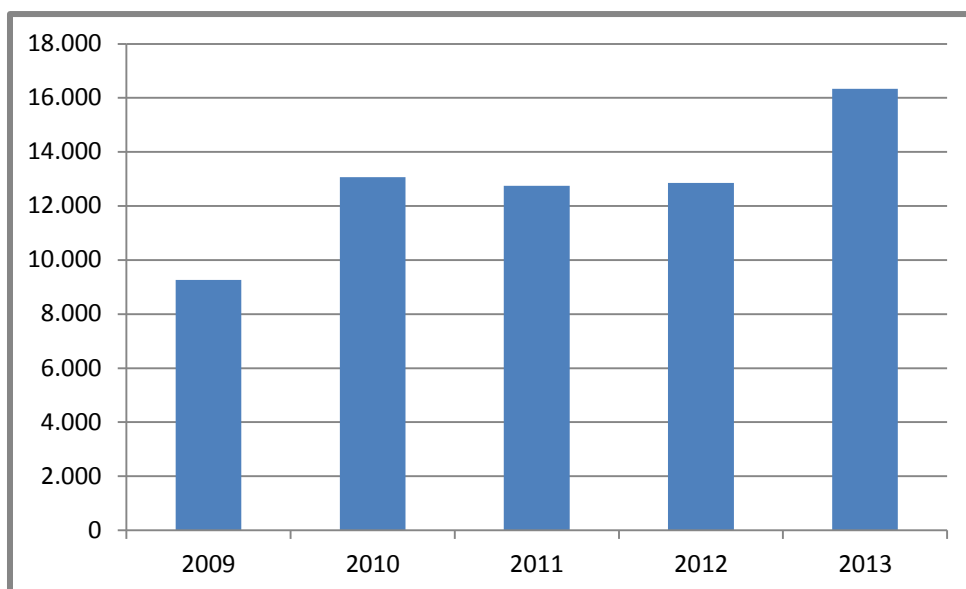
Nenazadnje bo na naraščanje tovrstnih kaznivih dejanj vplivala tudi nižja stopnja poslovne etike, ki se v zadnjem času vedno bolj izraža kot obnašanje brez kakršne koli skrbi za zaposlene, kupce, konkurenco in naravno okolje. Podoben vpliv ima tudi pomanjkanje vrednot za uresničevanje zakonitosti, strokovnosti in poštenosti. Vse bolj se uveljavlja vzorec poslovnega ravnanja, ki v ospredje postavlja zgolj osebne interese in dobiček posameznika.

V takšnih družbenih in ekonomskih okoliščinah je naloga predstavnikov državnih institucij zagotoviti visoko stopnjo uspešnosti in učinkovitega odkrivanja, preiskovanja in pregona kaznivih dejanj in njihovih storilcev s področja gospodarske kriminalitete in korupcije, vključno z zasegom protipravno pridobljene premoženjske koristi oziroma z odvzemom premoženja nezakonitega izvora.²

¹ Pod gospodarsko kriminaliteto spadajo gospodarska kazniva dejanja iz členov 225 do 250 KZ-1 (Vir: Letno poročilo Policije).

² Iz Strategije obvladovanja gospodarske kriminalitete v Republiki Sloveniji, 05.07.2012.

Graf 4: Gospodarska kriminaliteta – število kaznivih dejanj

Število s stani policije obravnavanih kaznivih dejanj s področja gospodarske kriminalitete se je v letih od 2009 do 2013 povečevalo. Povečal se je tudi delež gospodarske kriminalitete glede na celotno kriminaliteto. V letu 2013 je bil delež gospodarske kriminalitete največji doslej.

V kontekstu argumentacije povečanja statistik je policija v zadnjih letih zaradi nezadovoljivih rezultatov v preteklosti podala poseben poudarek na odkrivanju in preiskovanju kaznivega dejanja pranja denarja in predhodnih kaznivih dejanj s področja gospodarske, organizirane in splošne kriminalitete, kjer so bile uvedene nekatere strateške izboljšave in zasledovane aktivnosti v smeri:

- zagotovitve prednostne obravnave kaznivih dejanj pranja denarja in večji koordinacijski nadzor UKP GPU in sodelovanje s PU,
- zagotovitve permanentnega sistema izobraževanj ter usposabljanj na področju odkrivanja in pregona kaznivega dejanja pranja denarja,
- uvedbe sistemskih izboljšav na področju odkrivanja, zasega in zavarovanja protipravno pridobljene premoženjske koristi.

Posledično se je od leta 2009 povečevalo število preiskav in število podanih kazenskih ovadb z vsebovanimi kaznimi dejanji pranja denarja.

K povečanju preiskav KD pranja denarja je doprinesla večja lastna dejavnost policije, saj je bilo od leta 2009 dalje skoraj polovica preiskav po pranju denarja začeta samoiniciativno, od leta 2012 dalje pa več kot polovica. Preostanek preiskav je bilo začelih na podlagi pisnih ugotovitev UPPD o sumljivih transakcijah.

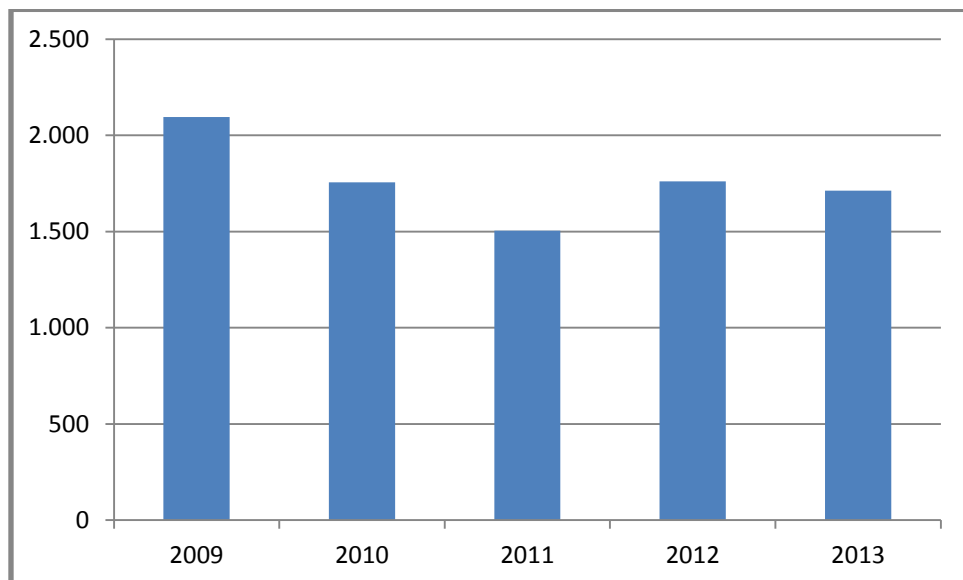
Preiskovanje KD pranja denarja je v večini primerov vezano na preiskovanje kaznivih dejanj s področja gospodarske kriminalitete, manj s področja organizirane, splošne kriminalitete in korupcijskih KD. Prav tako se obravnavajo zadeve s področja pranja denarja na podlagi predhodnih dejanj, ki so bila storjena izven Slovenije.

1.4 KAZNIVA DEJANJA POVEZANA S PREPOVEDANIMI DROGAMI (196. člen KZ, 186. člen KZ-1)

Pri tej skupini kaznivih dejanj je največ obtožnih aktov vloženih zoper storilce, ki so večinoma tudi sami odvisniki od prepovedanih drog, pri čemer ne gre za velike količine, prevladuje pa konoplja. V manjšem številu se pojavljajo posamezniki ali skupine, ki preprodajajo večje količine za preprodajo in nadaljnjo uporabo na slovenskem trgu. Porast števila kaznivih dejanj vključuje številne primere manjše, t.i. ulične prodaje, medtem ko primeri, kjer se zaseže večja količina in ki predstavljajo večjo nevarnost z vidika pranja denarja, ne izkazujejo enako naraščajočega trenda.

V okviru obravnavane skupine kaznivih dejanj je lahko eno od meril za razmejitev med »lažjimi« in »težjimi« kaznivimi dejanji, glede na višino protipravno pridobljene premoženjski koristi in večjo nevarnost z vidika pranja denarja, tudi uvrstitev kaznivega dejanja v okvir organizirane kriminalitete. Pri tem seveda ne gre prezreti dejstva, da je velika protipravna premoženjska korist lahko pridobljena tudi v primeru, ko kaznivega dejanja sicer ni moč uvrstiti v organizirano kriminaliteto, torej ko ne izpolnjuje meril za organizirano kriminalno dejavnost³, a je ta verjetnost manjša.

Graf 5: Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog – število kaznivih dejanj

V letih 2009 – 2013 se je število kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog najbolj povečalo v okviru organizirane kriminalitete. Glede na merila za opredelitev organizirane kriminalne dejavnosti obstaja največje tveganje za pranje denarja, v okviru kaznivega dejanja neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog, prav v primeru, ko ga lahko uvrstimo pod kriterije organizirane kriminalne dejavnosti.

³ Za opredelitev organizirane kriminalne dejavnosti morajo biti izpolnjena štiri obvezna in najmanj dve od sedmih variabilnih (izbirnih) meril. Obvezna merila so obstoj skupine vsaj treh ljudi, delovanje v daljšem časovnem obdobju, pridobivanje premoženjske koristi in/ali družbene moči ter izvrševanje uradno pregonljivih kaznivih dejanj. Variabilna merila so uporaba nasilja in/ali korupcije, delovanje na mednarodni ravni, sodelovanje pri pranju denarja, notranja pravila ravnanja ter delitev vlog in nalog med člani skupine, podjetniški način delovanja ter vplivanje na medije, gospodarstvo, državno upravo in/ali politiko. (Vir: Letno poročilo Policije)

Povečanje števila organiziranih oblik neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog v letu 2011 (za 25,5% v primerjavi z letom 2010) je predvsem posledica večjega števila skupnih kriminalističnih operacij s tujimi varnostnimi organi, povečanje v letu 2012 pa posledica kompleksnejšega preiskovanja kriminalnih združb, v katerih so bili uporabljeni prikriti preiskovalni ukrepi. Povečanje števila organiziranih oblik neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog v letu 2013 je po oceni policije prav tako posledica predvsem večje dejavnosti policije na področju odkrivanja kriminalnih združb in večjega števila identificiranih kriminalnih združb. Kot že omenjeno pa je delež organizirane kriminalitete nizek.

Prepovedana droga konoplja je še naprej prevladujoča v Sloveniji z največjim deležem uporabnikov. Nivo zasega rastlin v zadnjih letih sicer ostaja na primerljivi ravni, povečuje pa se količina zasežene marihuane in hašiša. Na področju zasega je razviden porast zasega večjih količin sintetičnih drog amfetamina, benzodiazepinina, ekstazija, med tem ko zaseg heroina v obdobju od 2009 dalje pada, a je še vedno visok. Zaseg kokaina pa z izjemo v letu 2012, ko je bila zasežena večja količina (cca. 26 kg), ostaja na približno konstantni ravni zasega (okrog 2 kg).

Trend porasta števila organiziranih oblik neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami je vsaj delno posledica kompleksnejšega preiskovanja kriminalnih združb, kjer so bili uporabljeni prikriti ukrepi. Še naprej je pričakovati delovanje organiziranih kriminalnih združb, ki so usmerjene na mednarodni trg prepovedanih drog in združb, ki oskrbujejo nacionalni trg prepovedanih drog. V obeh primerih so mnogokrat člani slovenski državljani in z močnimi sorodstvenimi in etničnimi povezavami držav Zahodnega Balkana ter državljani naslednic nekdanje skupne države.

Zaradi strateške lege Slovenija v prvi vrsti vsekakor predstavlja predvsem tranzitno območje. Iz Balkana se po tej poti, preko R Slovenije, tihotapita heroin in konoplja, v obratni smeri pa sintetične droge in predhodne sestavine za izdelavo prepovedanih drog. To je razvidno tudi iz dosedanjih zasegov prepovedanih drog na državni meji med R Slovenijo in R Hrvaško.

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) v Svetovnem poročilu o drogah 2011 (World Drug Report 2011) glede tranzita heroina po t.i. balkanski poti poroča, da t.i. balkanska heroinska pot izvira v Afganistanu, poteka preko Irana in Turčije ter doseže Balkan preko Bolgarije, v manjši meri tudi preko Grčije. Ko heroin doseže Turčijo, ga večino prepeljejo v Istanbul in od tam naprej na mejo z Grčijo in Bolgarijo. Tihotapci pri svojem delu izkoriščajo zakonodaje balkanskih držav, ki za potovanja med eno in drugo balkansko državo ne zahtevajo viz. Predvideva se, da je v letu 2009 balkanske države doseglo 65 mt heroina od tega pa se je 60 mt heroina pretihotapilo naprej v Zahodno in Srednjo Evropo, večinoma pa v Združeno Kraljestvo, Italijo, Nizozemsko, Nemčijo, Francijo in Belgijo⁴

Tokovi prepovedanih drog od vstopa na območje Evrope so zelo kompleksni in vstopajo ter zapuščajo območje EU skladno s potrebami in razpoložljivimi tihotapskimi kanali. Usmerjenost članov kriminalnih združb na mednarodne trge preko tranzitne Slovenije zahteva organizacijske sposobnosti čez slovenski segment poti, pri čemer pa v nadaljevanju pride do organiziranja združb, ki oskrbujejo tudi slovenski trg. Prizadevanje za skrivanje tako pridobljene protipravne premoženjske koristi združb in posameznikov je zaradi morebitnega odkritja organov preiskave in pregona še večje, prav tako so izpostavljene storitvene dejavnosti, ki združbam omogočajo pranje denarja, preprodajo drog, zbiranje ipd. (nočni klubi, gostilne ipd).

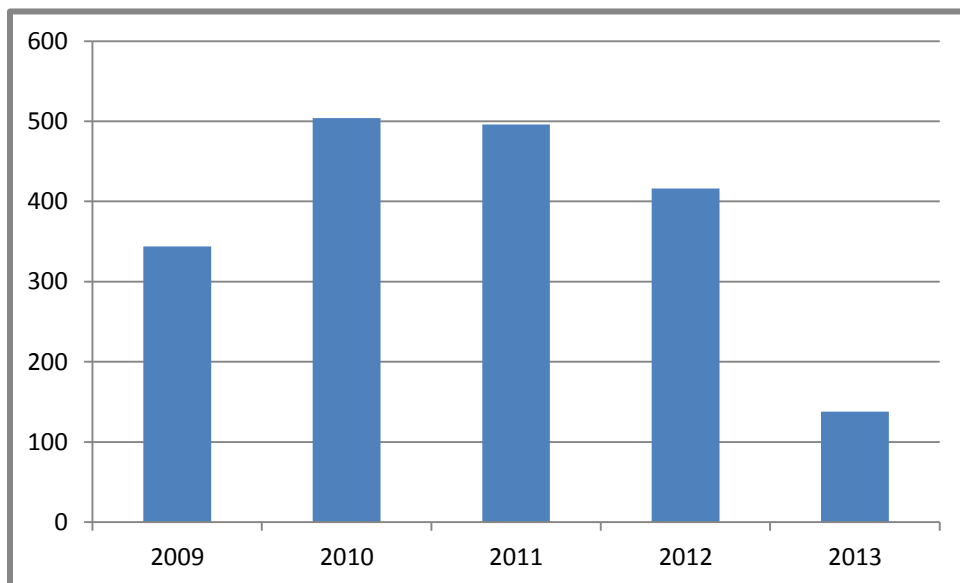
⁴Vir: UNODC, World Drug Report 2011

Ocena ogroženosti je srednja (M).

1.5 DAVČNA ZATAJITEV (254. člen KZ, 249. člen KZ-1)

S spremembo kazenske zakonodaje novembra 2008 se je spremenil naziv kaznivega dejanja, bistveno pa so se razširile inkriminacije in povečalo število izvršitvenih oblik tega kaznivega dejanja, kar je doprineslo k večjemu številu vloženih obtožnih aktov. Kot večji davčni utajevalci se pogosteje pojavljajo pravne osebe, pojavne oblike pa so zatajitve davka na dodano vrednost (t.i. davčni vrtiljaki), kjer je v letu 2009 največji znesek protipravne premoženjske koristi znašal 1.5 mio. EUR. Leta 2010 je najvišji znesek protipravne premoženjske koristi (7.5 mio. EUR) izhajal iz uvažanja rabljenih vozil iz držav EU s pomočjo slamnatih podjetij (t.i. missing traderji). Po oceni policije je bilo v letu 2010 v tovrstnem »poslovanju« udeleženih preko 3.000 gospodarskih družb. Tudi v letu 2011 je večino kaznivih dejanj izviralo iz trgovine in uvoza rabljenih vozil, najvišji znesek PPK pa je znašal preko 1.6 mio. EUR. V letu 2012 je bila uveljavljena sprememba kazenske zakonodaje, ki je prag kaznivosti s 5.000 EUR dvignila na 50.000 EUR, kar je dodatno prispevalo k manjšemu številu vloženih obtožnih aktov. Najvišji znesek PPK je izhajal iz poslovanja z naftnimi derivati in je znašal preko milijon evrov. V letu 2013 so se ponavljale modalitete kaznivega dejanja s pomočjo slamnatih podjetij, najvišji znesek PPK pa je znašal preko 600.000 EUR. Na sodišču sta doživeli epilog dve zadevi, v katerih je bila odvzeta premoženjska korist v znesku skoraj sedmih milijonov evrov.

Graf 6: Davčna zatajitve – število kaznivih dejanj

Obravnave kaznivih dejanj davčne zatajitve policije so v letih 2010 in 2011 dosegle maksimum, prav tako so predstavljala visok delež predhodnih kaznivih dejanj pranja denarja. V sredini 2012 je razvidno zmanjšanje obojih, prvenstveno zaradi spremenjene inkriminacije KD davčne zatajitve. Posledično tudi v bodoče ni pričakovati povečanja števila obravnave tovrstnih KD.

Ocena ogroženosti je srednje nizka (ML)

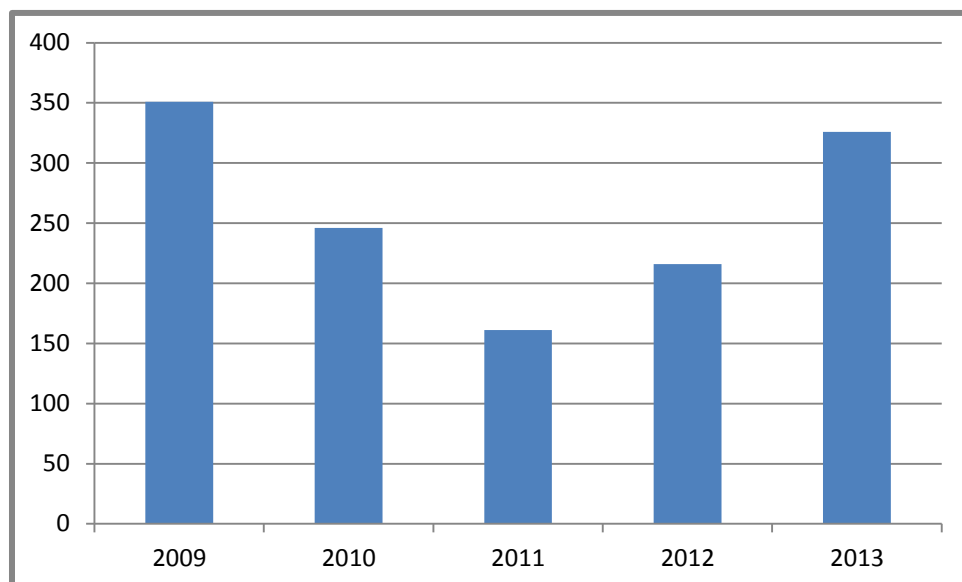
1.6 ZLORABA POLOŽAJA ALI ZAUPANJA PRI GOSPODARSKI DEJAVNOSTI (244. člen KZ, 240. člen KZ-1)

Obravnava teh kaznivih dejanj je zahtevna zaradi posamičnih značilnosti storilcev, ki razpolagajo z ekonomskim in pravnim znanjem ter so tudi ekonomsko močni. Primeri so obsežni ter zahtevajo dobro sodelovanje različnih državnih organov in angažiranje izvedencev finančne stroke. Pogosto je potrebno mednarodno sodelovanje. Modalitete teh kaznivih dejanj niso enoznačne in segajo od najenostavnejših oblik, kot je prenakazilo sredstev ali nezaračunavanje zobozdravstvenih storitev, do kompleksnejših kaznivih dejanj z velikim številom vpletenih pravnih in fizičnih oseb, tudi z mednarodnimi elementi.

S spremembo zakonodaje leta 2008 se je zožil krog subjektov, ki so lahko storilci teh kaznivih dejanj, na osebe, ki opravljajo vodstvene in nadzorstvene funkcije. Ker zaradi zahtevnosti zadev, od storitve kaznivega dejanja do vložitve obtožbe lahko preteče več let, se tudi spremembe zakonodaje v praksi odražajo s takšnim časovnim zamikom. Praksa je pokazala, da je bila zožitev kroga morebitnih storilcev neutemeljena, zato je bil s spremembo zakonodaje maja 2012 nabor potencialnih storilcev ponovno razširjen na vse, ki opravljajo gospodarsko dejavnost.

Najvišji znesek protipravne premoženjske koristi v letu 2009 je znašal preko 13 mio EUR, v dveh primerih je višina znašala preko 8 ter 9 mio EUR, v več primerih pa se je višina protipravne premoženjske koristi gibala okrog 1 mio EUR. Primerljivo visok je bil najvišji znesek PPK v letu 2010, in sicer preko 10 mio EUR, pa tudi ostali zneski so bili v rangi tistih iz leta 2010. V letu 2011 sta najvišja zneska PPK znašala 800.000 in 700.000 EUR, preostali zneski pa so bili bistveno nižji. V letu 2012 so se zneski protipravne premoženjske koristi ponovno dvignili na raven iz prejšnjih let, medtem ko v letu 2013 posamezni zneski še vedno znašajo okrog 1 mio EUR, vendar protipravna premoženjska korist, pridobljena s tem dejanjem, ne dosega več tako visokih zneskov kot v predhodnem obdobju.

Graf 7: Zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti – število kaznivih dejanj

Ogroženost ocenjujemo kot srednje visoko (MH).

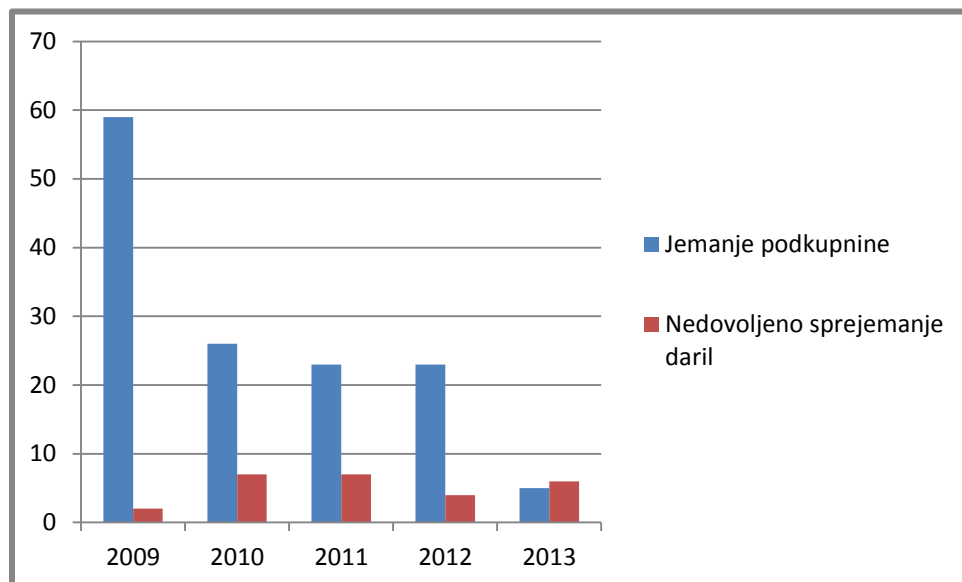
1.7 JEMANJE PODKUPNINE; NEDOVOLJENO SPREJEMANJE DARIL (267. člen KZ, 261. člen KZ-1; 247. člen KZ, 241. člen KZ-1)

Pri teh kaznivih dejanjih prevladuje korupcija na nižjih nivojih, temu primerni pa so tudi zneski (nekaj sto, morda tisoč evrov). Ker ponavadi ni materialnih dokazov, prič ni ali so nezanesljive, je dokazovanje v teh postopkih izredno težavno. Storilci se običajno branijo z molkom in se medsebojno ne bremenijo (dajalec in prejemnik), zato je pregon učinkovit predvsem v primeru uporabe prikritih preiskovalnih ukrepov ter s preverjanjem denarnega toka (t.i. cash flow).

Ovadb pogosto podajajo stranke v različnih postopkih, ki niso zadovoljne z odločitvijo pristojnega organa. V večini primerov se nato izkaže, da navedbe v ovadbah niso resnične. Neredko se pojavljajo ovadbe, podane zoper vse zaposlene v določenem organu ter njihove predstojnike, tudi ministre in celotno vlado.

Sicer pa je teh kaznivih dejanj največ na področju upravnno notranjih zadev v zvezi z izdajo raznih dovoljenj, v zvezi s postopki javnega naročanja ter na področju zdravstva in farmakologije. Izstopajoč je primer iz leta 2010, kjer so bile štiri osebe obtožene v zvezi z nakupi oborožitvene opreme za potrebe vojske, vendar si obdolženci zaradi odkritja niso uspeli pridobiti protipravne premoženjske koristi. Višina protipravne premoženjske koristi, ki izvira iz teh kaznivih dejanj, v letu 2009 v posamičnih primerih znaša nekaj tisoč evrov. V letu 2010 je bil obravnavan primer, kjer je skupna vrednost PPK znašala preko 300.000 EUR, preostali zneski pa so bili na ravni prejšnjega leta. V letih 2011 do 2013 posamični zneski PPK niso presegali višine nekaj tisoč evrov. Glede na količino teh kaznivih dejanj in nizke zneske pridobljene protipravne premoženjske koristi ocenjujemo, da je ogroženost Slovenije na nizki ravni.

Graf 8: Število kaznivih dejanj

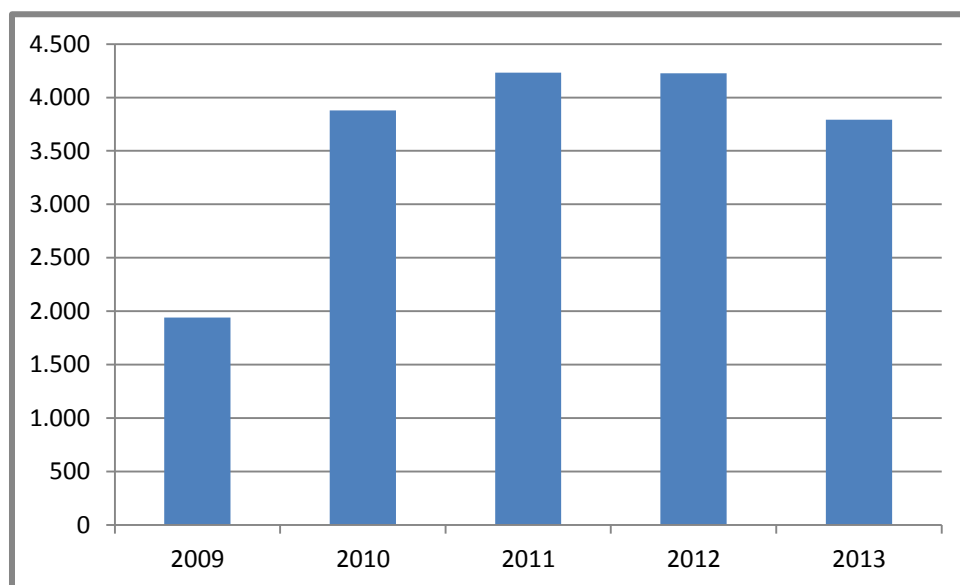
Ogroženost za pranje denarja, izvirajočega iz teh kaznivih dejanj, ocenjujemo kot nizko (L).

1.8 POSLOVNA GOLJUFIJA (234.a člen KZ, 228. člen KZ-1)

Najpogostejša izvršitvena oblika tega kaznivega dejanja je neplačilo dobavljenega blaga ali opravljene storitve. Oškodovanci želijo z vložitvijo ovadbe priti do hitrejšega poplačila dolga, saj so kazenski postopki hitrejši in zanje cenejši kot civilni postopki, kazenska ovadba pa jim služi kot sredstvo pritiska na dolžnike. Porast števila vloženih obtožb je nastal predvsem zaradi poslabšanja gospodarske klime po letu 2008. V letu 2009 je najvišja protipravna premoženjska korist v posamezni zadevi znašala preko 800.000 EUR, ostali zneski pa so bili bistveno nižji, razen v enem primeru, kjer je PPK znašala okrog 70.000 EUR. V letu 2010 je bilo s temi kaznivimi dejanji povzročene premoženjske škode v skupni višini skoraj 4 mio EUR, ker pa gre v velikem številu primerov za neplačane obveznosti, ta znesek ne odraža dejanske nevarnosti za pranje denarja. S temi dejanji je bila povzročena velika premoženjska škoda tudi v letu 2011, v višini skoraj 2 mio EUR, podobna škoda pa je bila povzročena tudi v letu 2012. V letu 2013 je bila v zgolj treh primerih pridobljena protipravna premoženjska korist v višini preko 4 mio EUR, v preostalih primerih pa gre za bistveno nižje zneske in večinoma za povzročeno škodo, ki pa ne predstavlja neposredne nevarnosti za pranje denarja, saj storilci s tem denarjem ne razpolagajo.

Številna obravnavana kazniva dejanja vsebujejo modus neplačevanja obveznosti kot tudi protipravno pridobitev premoženjske koristi. Povzročena letna škoda presega 30 milijonov EUR, s podatki o višini koristi ne razpolagamo. Modusi za pridobivanje koristi s storitvijo tega kaznivega dejanja so različni, mnogokrat prihaja do pridobivanja koristi iz naslova oškodovanj posameznikov zaradi vlaganj v različne zelo donosne naložbene programe (tudi za KD goljufije), za katere se izkaže, da dejansko ne obstajajo oz. da gre za princip denarnih verig.

Graf 9: Poslovna goljufija - število kaznivih dejanj

Ogroženost ocenjujemo kot srednje nizko (ML).

1.9 ORGANIZIRANJE DENARNIH VERIG IN NEDOVOLJENO PRIREJANJE IGER NA SREČO (234.b člen KZ, 212. člen KZ-1)

Od teh kaznivih dejanj je glede višine protipravne premoženjske koristi relevanten le primer iz leta 2012, kjer so storilci v mednarodni hudodelski združbi organizirali in sodelovali pri prirejanju športnih stav. Skupna višina protipravne premoženjske koristi je znašala 750.000 EUR.

Z izjemo zadeve, ki je že bila omenjena, je policija obravnavala manjše število KD po 212. čl KZ-1, s katerimi je bila pridobljena PK. Po izkušnjah se le manjše število oškodovancev odloči za prijavo kaznivih dejanj denarnih verig. Običajno se za sredstvi po propadu denarne verige, kjer so prizadeti tako izplačani kot neizplačani vlagatelji, izgubi vsaka sled. Posamične preiskave, ki so se navezovalе na trženje in vlaganje denarnih sredstev v določene strukture vsebujejo elemente kaznivega dejanja »organiziranja denarnih verig«, »goljufije« ali »poslovne goljufije«, zaradi česar ne razpolagamo s številom tovrstnih preiskav. Ocenjujemo pa, da so takšne preiskave v upadu, predvsem iz razloga pomanjkanja sredstev občanov in večje osveščenosti vlagateljev. Posledično je tudi ogroženost za pranje denarja nižja.

Ogroženost ocenjujemo kot nizko (L).

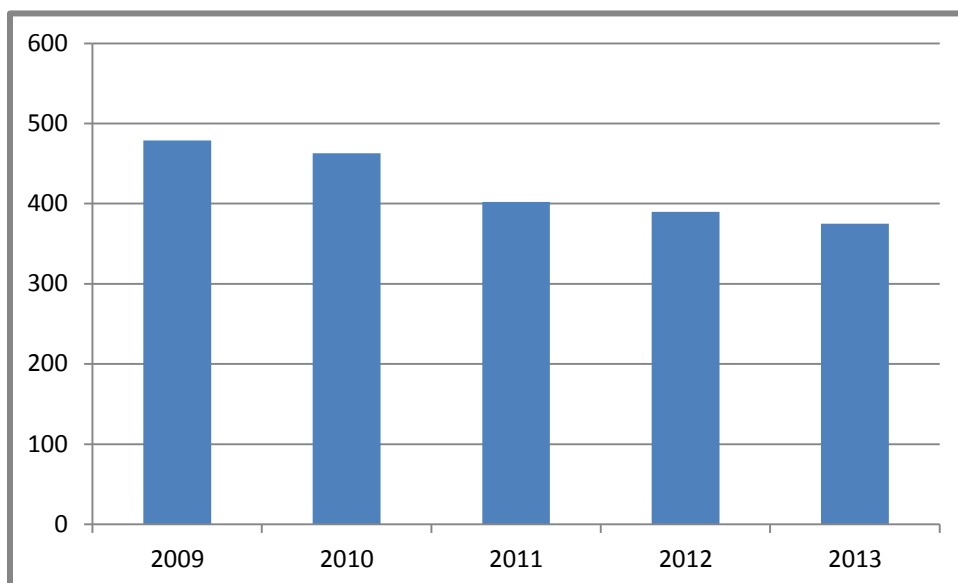
1.10 ROP (213. člen KZ, 206. člen KZ-1)

Pri teh kaznivih dejanjih gre večinoma za manjše vrednosti protipravno odvzetih stvari, prevladujejo nezaposleni storilci, tudi odvisniki od prepovedanih drog. Povečuje se število ropov, kjer so tarče bencinski servisi, banke, zlatarne in pošte. Dejanja so največkrat izvršena v sotorilstvu, med storilci pa se pogosto pojavljalo specialni povratniki. Nevarnost pranja denarja, ki izvira iz teh kaznivih dejanj, je nizka ali je sploh ni. Edini primer, v katerem je šlo za visoke zneske ukradenega blaga, se je v letu 2009 nanašal na rop trgovine, iz katere je bila odnesena večja količina ur, nakita, očal, mobilnih telefonov in denarja v skupni vrednosti cca. 400.000 EUR. V letu 2010 je pomembnejši primer predstavljal rop igralnega salona, pri katerem je bilo pridobljene za 70.000 EUR protipravne premoženjske koristi. V letu 2011 je bila vložena obtožba zoper dva italijanska državljana, ki sta izvršila rop na škodo banke in si pridobila skupno okoli 260.000 EUR protipravne premoženjske koristi. V letih 2012 in 2013 posamičnih primerov z visokimi vrednostmi odtujenih stvari ni bilo.

Tudi tu, tako kot pri drogah, je lahko eno od meril za razmejitev med »lažjimi« in »težjimi« kaznivimi dejanji glede na višino protipravno pridobljene premoženjske koristi tudi uvrstitev kaznivega dejanja v okvir organizirane kriminalitete. Pri tem seveda ne gre prezreti dejstva, da je velika protipravna premoženjska korist lahko pridobljena tudi v primeru, ko kaznivega dejanja sicer ni moč uvrstiti v organizirano kriminaliteto, torej ko ne izpolnjuje meril organizirane kriminalne dejavnosti⁵.

⁵ Za opredelitev organizirane kriminalne dejavnosti morajo biti izpolnjena štiri obvezna in najmanj dve od sedmih variabilnih (izbirnih) meril. Obvezna merila so obstoj skupine vsaj treh ljudi, delovanje v daljšem časovnem obdobju, pridobivanje premoženjske koristi in/ali družbene moči ter izvrševanje uradno pregonljivih kaznivih dejanj. Variabilna merila so uporaba nasilja in/ali korupcije, delovanje na mednarodni ravni, sodelovanje pri pranju denarja, notranja pravila ravnanja ter delitev vlog in nalog med člani skupine, podjetniški način delovanja ter vplivanje na medije, gospodarstvo, državno upravo in/ali politiko. (Vir: Letno poročilo Policije)

Graf 26: Rop - število kaznivih dejanj

Največje tveganje za pranje denarja v okviru kaznivega dejanja roba je v primeru, ko ga lahko uvrstimo pod kriterije organizirane kriminalne dejavnosti. Največ kaznivih dejanj roba s področja organizirane kriminalitete je bilo v letu 2011. Takrat je bila namreč razkrita organizirana združba, ki je na območju PU Ljubljana izvršila 20 tovrstnih kaznivih dejanj. Kot že omenjeno pa je delež organizirane kriminalitete nizek.

Po podatkih policije se obravnava kaznivih dejanj letno zmanjšuje, enako tudi višina povzročene škode.

Ogroženost za KD za pranje denarja je večje v primerih, ko gre za ukradene stvari večje vrednosti oz. večje zneske, kot na primer rop banke. Število teh kaznivih dejanj pa je nizko. V tej zvezi je policija obravnavala eno takšnih zadev in tudi podala KO zaradi KD pranja denarja, ki je že omenjena. Večjih ropov ni.

Ogroženost je nizka (L).

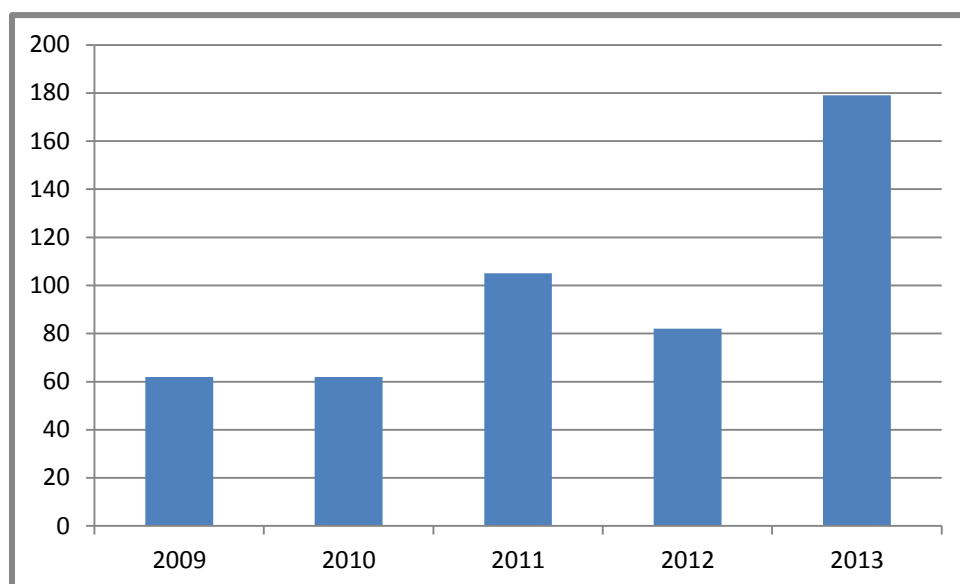
1.11 ZLORABA URADNEGA POLOŽAJA ALI URADNIH PRAVIC (261. člen KZ, 257. člen KZ-1)

Pri teh kaznivih dejanjih je visok odstotek zavrženih kazenskih ovadb. Razlog je v številnih neutemeljenih ovadbah, ki jih vlagajo osebe, ki so nezadovoljne z odločitvijo organa v različnih uradnih postopkih ter vložijo ovadbo zoper uradno osebo, ki je postopek vodila ali v njem sodelovala na drug način. V letu 2009 je bila vložena obtožba zoper zaposleno na davčnem uradu, ki si je s kaznivim dejanjem pridobila za 60.000 EUR protipravne premoženjske koristi. Leta 2010 je bil obtožen župan, ki naj bi si z zlorabo funkcije pridobil za 40.000 EUR protipravne premoženjske koristi. Tudi v letu 2011 je bila vložena obtožba zoper župana, ki so pogosto med ovadenimi storilci, kateri naj bi dvema družbama omogočil pridobitev protipravne premoženjske koristi v skupni višini 170.000 EUR. V letu 2012 je bil obtožen carinik, ker je med opravljanjem svojega dela na izstopni kontroli potrdil izstop blaga večje vrednosti, ne da bi vozilo z blagom dejansko izstopilo iz EU. S tem dejanjem je drugemu omogočil pridobitev protipravne premoženjske koristi v višini 30.000 EUR. Vložena

je bila tudi obtožnica zoper dve osebi, ki naj bi zaradi pridobitve protipravne premoženjske koristi tuji družbi neupravičeno izročala podatke iz Ministrstva za obrambo. V letu 2013 je bila vložena obtožba proti županu, ki naj bi z zlorabo svoje funkcije drugi osebi omogočil pridobitev protipravne premoženjske koristi v višini 60.000 EUR. V drugi zadevi je bil prav tako obtožen župan, ki naj bi s svojim dejanjem občini povzročil premoženjsko škodo v višini preko 2 mio EUR. V dveh primerih je bil obtožen direktor stanovanjskega sklada, ki naj bi drugim osebam omogočil pridobitev protipravne premoženjske koristi v skupni višini skoraj milijon evrov, v enem primeru pa se stečajnemu upravitelju očita pridobitev protipravne premoženjske koristi v višini skoraj dveh milijonov evrov.

Število zaznanih kaznivih dejanj zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic v zadnjih letih narašča, še posebno velik porast je bilo zaznati med letoma 2012 in 2013.

Graf 27: Zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic - število kaznivih dejanj

V zadnjem obdobju predvsem narašča delež prijav na policijo, ki se nanaša na domnevne sume storitve kaznivih dejanj organov oziroma uradnih oseb v raznih postopkih. Vendar pa gre v teh primerih predvsem za nezadovoljstvo strank s potekom postopkov oziroma končno odločitvijo uradnih oseb v teh postopkih, kjer tekom preiskave pogosto ni ugotovljenih znakov kaznivega dejanja.

Policija obravnava sume storitve kaznivih dejanj zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic, katerih so osumljene uradne osebe tako na državnem kot na lokalnem nivoju. V večjem številu so obravnavani župani občin in nekateri drugi občinski uslužbenci, zaradi raznovrstnih kaznivih dejanj, ki jih storijo v okviru funkcij, ki jih opravljajo. Prav tako pa se to kaznivo dejanje odraža tudi z zlorabo funkcij oseb v različnih državnih organih in oseb javnega prava. Nepravilnosti oziroma kazniva dejanja se zaznavajo predvsem na področju izvedbe postopkov javnega naročanja (s sklenitvijo posla z določenim izvajalcem, brez zakonsko obvezne izvedbe postopka oddaje javnega naročila, s prilagoditvijo razpisnih pogojev in meril določenim ponudnikom, z dvojnim financiranjem istega posla oziroma storitve itd.), na področju prometa z nepremičninami, kadrovanja in porabe javnih sredstev, s ciljem pridobivanja protipravne koristi zase ali za koga drugega.

Ogroženost ocenjujemo kot srednje nizko (ML).

SKUPNA OCENA OGROŽENOSTI: Srednje nizka (ML)

1.12 ZUNANJA OGROŽENOST

Slovenija ima v Evropi poseben geostrateški položaj, saj povezuje vzhod z zahodom ter sever z jugom. Zaradi tega ni presenetljivo, da je Slovenija močno povezana s sosednjimi državami na kulturnem, političnem ter zgodovinskem področju, kar pa se odraža tudi v kriminalu, predvsem številu že prej omenjenih zadev, povezanih s tihotapljenjem drog.

Na podlagi statističnih podatkov Policija, UPPD ter davčni organi pogosto izmenjujejo podatke s sorodnimi organi sosednjih držav. UPPD tako izmenja skoraj 40% vseh podatkov s sosednjimi državami, kar je posledica velikega števila tujih pravnih oziroma fizičnih oseb, za katere obstaja sum pranja denarja in so zaradi tega predmet analize UPPD. V zadnjih 4 letih delež preiskovanih tujih pravnih/fizičnih oseb nikoli ne pade pod 25% (v povprečju znaša 35%). V letu 2009 je 60% vseh obvestil o sumljivih transakcijah, ki jih je UPPD poslal Policiji, vključevalo tudi tuje, predvsem sosednje države. Pri primerjavi statističnih podatkov sta se pojavili dve nepričakovani posebnosti. Prva je nizko število podatkov, povezanih s Ciprom, za katerega v Sloveniji velja oznaka "davčna oaza", v katerega se steka večino sredstev, pridobljenih z gospodarskim kriminalom v naši državi. Druga pa je zelo nizko število izmenjanih informacij z vzhodnimi sosednjimi državami s strani Policije in UPPD, medtem ko ima Davčni urad največji delež izmenjanih informacij ravno s temi državami. Ravno zaradi tega je potrebna nadaljnja analiza tega protislovja.

Stopnjo zunanje ogroženosti ocenjujemo kot srednjo (M).

1.13 FINANCIRANJE TERORIZMA

Slovenija praktično nima izkušenj s terorizmom oziroma financiranjem terorizma, čeprav v njej živi veliko število ljudi z muslimanskimi koreninami. Obstajajo 3 vladna telesa s posebnimi oddelki za boj proti terorizmu ter UPPD, ki je centralni organ za boj proti terorizmu v naši državi. Vsi organi medsebojno sodelujejo na podlagi relevantne zakonodaje ali bilateralnih sporazumov, vsi pa so del mešane delovne skupine za boj proti terorizmu, ki je del Sveta za nacionalno varnost. Informacije s tega področja ne prikazujejo resne ogroženosti s strani terorizma oziroma njegovega financiranja, vendar pa informacije v zadnjem času kažejo aktivnosti v zvezi z novačenjem in urjenjem za teroristične aktivnosti ter spreobračanju mladih ljudi v radikalni islam.

Stopnjo ogroženosti ocenjujemo kot nizko (L).

1.14 VIRI:

- Skupno poročilo o delu državnih tožilstev (2009 – 2013), <http://www.dt-rs.si/>;
- Akcijski načrt realizacije nalog iz Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012 – 2016, Vrhovno državno tožilstvo RS, Tu-14-4/3005/2013, z dne 24.1.2013;
- Poročilo za leto 2013 o izvajanju nalog iz Resolucije nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012 do 2016, Vrhovno državno tožilstvo RS, Mirko Vrtačnik, namestnik generalnega državnega tožilca;

- Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism; 4th round evaluation of Slovenia; Biennial update; February 20, 2015;
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016; Uradni list RS, št. 83/2012 z dne 6. 11. 2012;
- Strategija obvladovanja gospodarske kriminalitete v Republiki Sloveniji, Vlada Republike Slovenije, številka 02402-3/2012/13, z dne 05.07.2012;
- Enotna konvencija o mamilih, spremenjena in dopolnjena s protokolom z dne 25.3.1972 (Uradni list SFRJ-MP, št. 2/64 in 3/78);
- Konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi z dne 19.12.1988, (Uradni list SFRJ-MP, št.14/90);
- Konvencija združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (Uradni list RS-MP, št. 14/2004)
- Evropska konvencija o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem z dne 8.11.1990 (Uradni list RS-MP, št.11/97, spremembe (Uradni list. RS-MP, št. 8/98)
- Kazenskoppravna konvencija o korupciji z dne 27.1.1999 (Uradni list RS (24.3.2000) - MP, št. 7/39)
- Konvencija o boju proti podkupovanju tujih javnih uslužbencev v mednarodnem poslovanju z dne 17.12.1997 (Uradni list RS-MP, št. 1/2001)
- Konvencija o boju proti podkupovanju tujih javnih uslužbencev v mednarodnem poslovanju (Uradni list. RS-MP, št. 1/2001)
- Direktiva 2014/62/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o kazenskopravni zaščiti evra in drugih valut pred ponarejanjem ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2000/383/PNZ
- Direktiva 2014/42/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji
- Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ
- Okvirni sklep Sveta z dne 29. maja 2000 o povečanju zaščite s kaznimi in drugimi sankcijami za ponarejanje v zvezi z uvedbo evra (2000/383/PNZ), L 140, 14. 6. 2000, str. 1 - 3.
- Sklep Sveta z dne 6. decembra 2001 o zaščiti evra pred ponarejanjem (2001/887/PNZ), UL L 329, 14. 12. 2001, str. 1 - 2.

- Okvirni sklep Sveta z dne 28. maja 2001 o boju proti goljufiji in ponarejanju v zvezi z negotovinskimi plačilnimi sredstvi (2001/413/PNZ), UL L 149, 2. 6. 2001, str. 1 - 4.
- Okvirni sklep Sveta z dne 26. junija 2001 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zaplembi pripomočkov za kazniva dejanja in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (2001/500/PNZ), UL L 182, 5. 7. 2001, str. 1 - 2.
- Okvirni sklep Sveta z dne 6. decembra 2001 o spremembi Okvirnega sklepa 2000/383/PNZ o povečanju zaščite s kaznimi in drugimi ukrepi proti ponarejanju v zvezi z uvedbo evra (2001/888/PNZ), UL L 329, 14. 12. 2001, str. 3 - 3.
- Okvirni sklep Sveta 2003/568/PNZ z dne 22. julija 2003 o boju proti korupciji v zasebnem sektorju, UL L 192, 31/07/2003 str. 54 – 56.
- Okvirni sklep Sveta 2004/757/PNZ z dne 25. oktobra 2004 o opredelitvi minimalnih določb glede elementov kaznivih dejanj in kazni na področju nedovoljenega prometa s prepovedanimi drogami, UL L 335, 11/11/2004 P. 8 – 11.
- Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. februarja 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji, UL L 68, 15. 3. 2005, str. 49 - 51 in UL L 159, 13. 6. 2006, str. 223 – 225.
- Okvirni Sklep Sveta 2008/841/PNZ z dne 24. oktobra 2008 o boju proti organiziranemu kriminalu, UL L 300, 11. 11. 2008, str. 42 - 45.
- Uredba Sveta (ES) št. 45/2009 z dne 18. decembra 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 1339/2001 o razširitvi učinkov Uredbe (ES) št. 1338/2001 o določitvi potrebnih ukrepov za zaščito eura pred ponarejanjem na tiste države članice, ki eura niso sprejele za svojo enotno valuto, UL L 17, 22. 1. 2009, str. 4 - 4.

2. SKUPINA – RANLJIVOST DRŽAVE

Ta skupina je analizirala ranljivost države v zvezi s pranjem denarja in financiranjem terorizma z vidika opremljenosti in organiziranosti organov odkrivanja in pregona naše države za reševanje tega problema. Pri tem so upoštevali nivo usposobljenosti, integritete in virov teh organov kot tudi njihovo medsebojno sodelovanje ter sodelovanje z drugimi pristojnimi institucijami.

Skupino je sestavljalo 15 članov in sicer predstavnikov Ministrstva za pravosodje (MP), Specializiranega državnega tožilstva, Ministrstva za notranje zadeve (Policije), Statističnega urada (SU), Carinske uprave RS (CURS), Davčne uprave RS (DURS), Vrhovnega sodišča RS (VS), Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES), Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ministrstva za zunanje zadeve (MZZ), Ministrstva za finance (MF), Komisije za preprečevanje korupcije (KPK), Fakultete za varnostne vede in Urada RS za preprečevanje pranja denarja (UPPD).

2.1. POLITIKA IN IZVRŠEVANJE

Ocena: visoka – 0.85

Obrazložitev:

V Republiki Sloveniji sicer ni sprejeta posebna resolucija ali strategija v zvezi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma, v katero bi bila vključena tudi vseobsežna ocena tveganja. Kot sledi iz nadaljevanja, pa je obravnavano področje smiselno vključeno v resolucijo in strategijo, ki zajemata širše področje preprečevanja in odkrivanja kaznivih dejanj:

1. Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012 - 2016⁶ (v nadaljevanju Resolucija), ki jo je Državni zbor Republike Slovenije sprejel v letu 2012. Resolucija med drugim vključuje tudi oceno stanja in predloge za boljše sodelovanje in koordinacijo pristojnih organov na področju boja proti kaznivim dejanjem zoper premoženje, zoper gospodarstvo (kamor sodi tudi kaznivo dejanje pranja denarja) in korupcijskim kaznivim dejanjem. Poseben poudarek je dan iskanju premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, v skladu z načelom »*follow the money*«, kaznivih dejanjih, storjenih v okviru hudodelske združbe (tako imenovani »organiziran kriminal«), ter začasnemu zavarovanju in odvzemu premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega. Za spremljanje izvajanja Resolucije je bila ustanovljena medresorska delovna skupina, v kateri sodelujejo vsi pristojni organi, in ki mora o izvajanju Resolucije najmanj enkrat letno poročati Vladi Republike Slovenije, ta pa Državnemu zboru Republike Slovenije;

2. Strategija obvladovanja gospodarske kriminalitete v Republiki Sloveniji⁷ (v nadaljevanju Strategija), ki jo je v letu 2012 sprejela Vlada Republike Slovenije, poudarja pomen učinkovitega preiskovanja kaznivih dejanj zoper gospodarstvo ter korupcijskih kaznivih dejanj in pregona storilcev, vključno z zasegom in odvzemom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter zasegom in odvzemom premoženja nezakonitega izvora. Za spremljanje izvajanja Strategije je bila ustanovljena medresorska delovna skupina, v kateri sodelujejo vsi pristojni organi, in ki mora o izvajanju Strategije najmanj enkrat letno poročati Vladi Republike Slovenije. Medresorska delovna skupina je poleg spremljanja izvajanja Strategije pristojna tudi za spremljanje izvrševanja Uredbe o sodelovanju državnega tožilstva, policije in drugih pristojnih državnih organov in institucij pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj ter delovanju specializiranih in skupnih preiskovalnih skupin⁸.

3. Poleg navedenega velja omeniti tudi Strategijo Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za obdobje 2009 do 2012, ki je imela naslednje cilje, v zvezi s katerimi je določala tudi merila za doseganje:

Cilj 1: Priprava zakonodaje s področja pranja denarja in financiranja terorizma

Cilj 2: Uspešno vodenje postopkov o prekrških s področja pranja denarja in financiranja terorizma

Cilj 3: Aktivno sodelovanje pri delu mednarodne delovne skupine EGMONT in v slovenski delegaciji pri Odboru strokovnjakov Sveta Evrope za nadzor nad izvajanjem ukrepov s področja pranja denarja in financiranja terorizma (MONEYVAL)

Cilj 4: Tekoče reševanje zadev s področja sumljivih transakcij

⁶ Uradni list RS, št. 83/2012.

⁷ Vlada Republike Slovenije, št. sklepa 02402-3/2012/13 z dne 5. 7. 2012.

⁸ Uradni list RS, št. 83/2010.

Cilj 5: Sodelovanje v medresorskih delovnih skupinah za obravnavo konkretnih primerov s področja sumljivih transakcij

Cilj 6: Usposabljanje uslužbencev UPPD doma in v tujini in usposabljanje zavezancev iz 4. člena ZPPDFT.

Nadalje so minister za pravosodje, minister za notranje zadeve, generalni direktor policije, minister za zunanje zadeve, minister za finance in direktor Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja dne 5. 4. 2012 ustanovili **Stalno koordinacijsko skupino za preprečevanje, odkrivanje ter pregon pranja denarja in financiranja terorizma** (v nadaljevanju Koordinacijska skupina), ki je pristojna zlasti za:

- spremljanje stanja, izmenjavo izkušenj in obravnavo vsebinskih vprašanj s področja ureditve preprečevanja, nadzora, odkrivanja ter preгона pranja denarja in financiranja terorizma;
- sodelovanje v mednarodnih telesih, ki se ukvarjajo s problematiko pranja denarja in financiranja terorizma;
- pripravo Akcijskih načrtov Vlade Republike Slovenije za uresničitev priporočil Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za ocenjevanje ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (MONEYVAL), spremljanje izvajanja teh načrtov ter pripravo poročil o izvajanju;
- sodelovanje v izobraževalnih programih in seminarjih z obravnavanega področja.

V Koordinacijski skupini, ki jo vodi predstavnik Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, sodelujejo predstavniki Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za notranje zadeve in Policije, Ministrstva za zunanje zadeve, Ministrstva za finance in Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. Predstavniki Banke Slovenije, Vrhovnega sodišča Republike Slovenije in Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije so v skladu s sklepom o ustanovitvi vedno povabljeni na sestanek Koordinacijske skupine; po potrebi pa vodja Koordinacijske skupine na sestanek lahko povabi tudi predstavnike državnih organov, vladnih služb in nadzornih organov iz 86. člena Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma⁹ (v nadaljevanju ZPPDFT) – Agencija za trg vrednostnih papirjev, Agencija za zavarovalni nadzor, Urad za nadzor prirejanja iger na srečo, Finančna uprava Republike Slovenije, Tržni inšpektorat, Agencija za javni nadzor nad revidiranjem, Slovenski inštitut za revizijo, Odvetniška zbornica Slovenije, Notarska zbornica Slovenije in druge zunanje strokovnjake.

Koordinacijska skupina se redno sestaja in med drugim na podlagi poročil članov spremlja izvajanje prej navedenih akcijskih načrtov.

Povzetek ocene MONEYVAL v četrtem krogu ocenjevanja Republike Slovenije:

Zakonodajni okvir:

Po mnenju ocenjevalcev je bilo v Republiki Sloveniji v zadnjih letih sprejetih veliko ukrepov za okrepitev sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma.

⁹ Uradni list RS, št. 60/2007, 19/2010, 77/2011 in 19/2014.

Zakonodaja je po večini skladna z mednarodnimi standardi, kot pomanjkljivost pa so ocenjevalci izpostavili nizko število pregonov in obsodb storilcev kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma. MONEYVAL poročilo je iz leta 2010, medtem, ko je ocenjevanje potekalo v letu 2009, in takrat sta iz sodne statistike izhajali le dve pravnomočni obsodbi za kaznivo dejanje pranja denarja.

Ureditev zasega in odvzema premoženjske koristi, pridobljene z ali zaradi kaznivega dejanja, je izčrpna in uravnotežena, zakon pa poleg premoženjske koristi zajema tudi možnost zasega in odvzema predmetov, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za kaznivo dejanje, ali pa so s kaznivim dejanjem nastali. Ocenjevalci so posebej izpostavili tudi možnost odvzema premoženjske koristi brez obsodbe v primerih kaznivih dejanj pranja denarja in korupcijskih kaznivih dejanj – 498.a člen Zakona o kazenskem postopku¹⁰ (v nadaljevanju ZKP). Kot slabost so ocenili majhno število zasegov in odvzemov, povezanih s kaznivima dejanjema pranja denarja in financiranja terorizma ter pomanjkanje statističnih podatkov o zasegih in odvzemih v kazenskem postopku¹¹.

UPPD je po mnenju ocenjevalcev dobro strukturiran in strokoven organ, ki deluje učinkovito in ima dobre delovne stike s policijo in drugimi pristojnimi organi.

Preventivni ukrepi – finančne institucije:

Po mnenju ocenjevalcev je v pravnem redu Republike Slovenije izčrpno in obširno določena opredelitev »terorista« in »financiranja terorizma«.

Banke dobro razumejo zahteve standardov oziroma priporočil »*Financial Action Task Force*«¹² (v nadaljevanju FATF) z obravnavanega področja, v ne-bančnem finančnem sektorju – predvsem zavarovalništvu – pa še ni bil razvit celovit preventivni režim.

Nivo sporočanja sumljivih transakcij glede na velikost trga je, če ga primerjamo z drugimi državami, sorazmerno nadpovprečen, vendar pa gre predvsem za sporočanje s strani bank.

Nadzorna in regulatorna struktura preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma je vzpostavljena in deluje, razumevanje tveganja pranja denarja in financiranja terorizma pa mora biti še nadalje okrepljeno v finančnem sektorju kot celoti.

Preventivni ukrepi – določeni nefinančni posli in poklici:

Pravna ureditev je v skladu z mednarodnimi standardi. Igralniški sektor se zaveda in v praksi izvaja ukrepe za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, so pa ocenjevalci menili, da v preostalem sektorju zavedanje v zvezi z ukrepi za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ni na ustreznem nivoju. To še posebej velja za obravnavane ukrepe v zvezi s politično izpostavljenimi osebami.

Neprofitne organizacije:

Čeprav so na tem področju opazili napredek od tretjega kroga ocenjevanja, so ocenjevalci ocenili, da je v tem sektorju zavedanje o tveganju financiranja terorizma še vedno nizko.

¹⁰ Uradni list RS, št. 32/2012 – UPB, 47/2013 in 87/2014.

¹¹ Na podlagi naknadno uveljavljenega Zakona o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 58/2011, 47/2012 in 19/2015; v nadaljevanju ZDT-1) Strokovno informacijski center pri Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije že vodi centralno evidenco zadev, v katerih je predlagano oziroma odrejeno začasno zavarovanje, zaseg ali odvzem predmetov in premoženjske koristi ter premoženja nezakonitega izvora (206. člen ZDT-1).

¹² FATF je med-vladna organizacija, ustanovljena leta 1989, z namenom postavitve mednarodnih standardov in promocije implementacije ukrepov – najprej za preprečevanje pranja denarja in kasneje tudi financiranja terorizma. Priporočila FATF uporablja tudi MONEYVAL pri ocenjevanju držav članic na področju preprečevanja in boja proti pranju denarja in financiranju terorizma.

Notranje in mednarodno sodelovanje:

Po mnenju ocenjevalcev obstajajo različni mehanizmi, ki omogočajo multidisciplinarno sodelovanje in koordinacijo, ki sta torej pomemben del slovenskega sistema na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ter potekata tako na državnem kot tudi na strokovnem in operativnem nivoju.

Zaključek:

Kot izhaja iz navedenega, v Republiki Sloveniji sicer ni sprejeta posebna resolucija ali strategija v zvezi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma, je pa obravnavano področje smiselno vključeno v dokumente, ki zajemajo širše področje preprečevanja in odkrivanja kaznivih dejanj – gre za Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012 – 2016 ter Strategijo obvladovanja gospodarske kriminalitete v Republiki Sloveniji, ki jo je v letu 2012 sprejela Vlada Republike Slovenije.

Strategija preprečevanja in boja proti pranju denarja in financiranju terorizma v Republiki Sloveniji temelji na zakonodaji, ki je skladna z vsemi mednarodnimi standardi. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, ki je centralni organ na obravnavanem področju, pristojna ministrstva ter drugi pristojni državni organi pa svoje aktivnosti izvajajo tudi v sodelovanju s finančnimi in nefinančnimi institucijami ter drugimi osebami, ki jih kot zavezance opredeljuje ZPPDFT.

Nadalje je od leta 2012 dalje aktivna Stalna koordinacijska skupina za preprečevanje, odkrivanje ter pregon pranja denarja in financiranja terorizma.

Glede na to, da je za leta 2009 do 2012 Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja oblikoval Strategijo za preprečevanje pranja denarja, pa je na mestu razmislek, ali bi tako preventivno strategijo v zvezi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma kazalo oblikovati tudi za ustrezno dolgo prihodnje obdobje.

2.2. INKRIMINACIJA PRANJA DENARJA

Ocena: visoka – 0.90

Obrazložitev:

Kazenski zakonik¹³ (v nadaljevanju KZ-1) kaznivo dejanje pranja denarja določa v 245.

členu, kot sledi:

*»Pranje denarja
245. člen*

(1) Kdor denar ali premoženje, za katero ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejme, zamenja, hrani, z njim razpolaga, ga uporabi pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z zakonom o preprečevanju pranja denarja, s pranjem zakrije ali poskusi zakriti njegov izvor, se kaznuje z zapornom do petih let.

¹³ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo.

(2) Enako se kaznuje, kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka, pa je hkrati storilec ali udeleženec pri kaznivem dejanju, s katerim je bil pridobljen denar ali premoženje iz prejšnjega odstavka.

(3) Če je denar ali premoženje iz prvega ali drugega odstavka tega člena velike vrednosti, se storilec kaznuje z zapornom do osmih let in denarno kaznijo.

(4) Če je dejanje iz prejšnjih odstavkov storjeno v hudodelski združbi za izvedbo takih dejanj, se storilec kaznuje z zapornom od enega do desetih let in denarno kaznijo.

(5) Kdor bi moral in mogel vedeti, da je bil denar ali premoženje pridobljeno s kaznivim dejanjem, pa stori dejanje iz prvega ali tretjega odstavka tega člena, se kaznuje z zapornom do dveh let.

(6) Denar in premoženje iz prejšnjih odstavkov se vzameta.«

Navedeni opis kaznivega dejanja in predpisane kazni so skladni z mednarodnimi standardi. Kljub navedenemu pa je bilo po mnenju ocenjevalcev MONEYVAL v četrtem krogu ocenjevanja obravnavano področje, ki je opredeljeno v FATF Priporočilu 3, ocenjeno kot »delno skladno« (*»Partially Compliant«*). Oceno so ocenjevalci v letu 2009 / 2010 utemeljili z dejstvom, da sta iz sodne statistike v tistem času v Republiki Sloveniji izhajala le dva pravnomočno končana kazenska postopka zaradi kaznivega dejanja pranja denarja. Glede na navedeno so ocenjevalci ocenili, da je učinkovitost inkriminacije – čeprav je skladna z mednarodnimi standardi – še treba dokazati, ter da je preiskovanje in pregon storilcev t. i. samostojnega kaznivega dejanja pranja denarja (*»Autonomous Money Laundering«*) še velik izziv za slovensko pravosodje. Zato so ocenjevalci priporočili državnemu tožilstvu, da v čim več primerih s področja pranja denarja vlaga izredna pravna sredstva, da bo Vrhovno sodišče Republike Slovenije lahko izrazilo stališča v zvezi s pravnimi vprašanji.

Po oceni policistov in državnih tožilcev, ki preiskujejo kazniva dejanja pranja denarja in preganjajo njihove storilce, je bil dokazni standard, ki so ga slovenska sodišča zahtevala v zvezi s storitvijo predhodnega kaznivega dejanja, previsok. Navedeno naj bi tudi preprečevalo pregon osumljenцев samostojnih kaznivih dejanj pranja denarja.

Glede na navedene ugotovitve oziroma priporočila je pomembna **sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije št. I Ips 308/2009 z dne 16. 9. 2010**, s katero je bila prvič na tretji stopnji sojenja potrjena obsodilna sodba za kaznivo dejanje pranja denarja. V postopku je državno tožilstvo zatrjevalo obstoj dveh kaznivih dejanj – kaznivega dejanja poslovne goljufije in kaznivega dejanja pranja denarja, obramba pa je zagovarjala stališče, da je podano le eno, nadaljevano kaznivo dejanje. Vrhovno sodišče Republike Slovenije je pritrdilo tezi državnega tožilstva in v obrazložitvi sodbe poudarilo, da je pranje denarja samostojno kaznivo dejanje, objekt varstva pa je finančni in gospodarski sistem, ki ga je treba zaščititi pred zlorabami.

V obravnavani zadevi je šlo sicer za pranje denarja, ki ga je storil tisti, ki je bil osumljen tudi storitve predhodnega kaznivega dejanja, vendar je pomembno, da je Vrhovno sodišče Republike Slovenije v obrazložitvi izrecno poudarilo, da je pranje denarja samostojno kaznivo dejanje – torej izreklo je, da je kaznivo dejanje tako samostojno pranje denarja kot tudi pranje denarja s strani tistega, ki je storil tudi predhodno kaznivo dejanje. Iz obrazložitve sodbe prav tako izhaja, da kot dokazni standard za predhodno kaznivo dejanje zadošča dejanski očitek nezakonitega razpolaganja z denarjem, za katerega je storilec vedel, da je bil pridobljen s storitvijo kaznivega dejanja.

V zvezi z dokaznim standardom, da je bilo storjeno predhodno kaznivo dejanje, je pomembna tudi kasnejša **sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije št. I Ips 75110/2010 z dne 10. 7. 2014**. V zahtevi za varstvo zakonitosti je obramba zatrjevala, da državno tožilstvo ni dokazalo, da denar, povezan s kaznivim dejanjem pranja denarja, izvira iz predhodnega kaznivega dejanja. Navedeno je obramba izvajala iz dejstva, da v sodbi

sodišča prve stopnje ni opredeljeno, za kakšno predhodno kaznivo dejanje je šlo, niti kdo, kdaj in kje je predhodno kaznivo dejanje storil, ali je zaradi predhodnega kaznivega dejanja tekel kazenski postopek in kdo je bil za to kaznivo dejanje obsojen.

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v navedeni sodbi izrecno poudarilo, da za obstoj predhodnega kaznivega dejanja ni potrebno, da je le-to ugotovljeno z obsodilno sodbo, ampak zadošča določitev objektivnih dejanskih okoliščin, ki kažejo na to, da je bilo predhodno kaznivo dejanje storjeno.

Tudi v zvezi z očitkom prenizkega števila pravnomočnih sodb v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja je treba ugotoviti, da **se vsaj od leta 2009 število pravnomočnih sodb povečuje:**

- 2010: 42 zadev v različnih fazah postopka pred sodišči po vložitvi obtožnice; zoper 11 osumljencev so državni tožilci predlagali preiskavo; v eni zadevi je obsodilna sodba postala pravnomočna;
- 2011: državni tožilci so vložili 24 predlogov za preiskavo in osem obtožnic; v dveh zadevah je obsodilna sodba postala pravnomočna;
- 2012: 53 zadev v različnih fazah sodnega postopka po vložitvi obtožnice; v 12 zadevah je obsodilna sodba postala pravnomočna;
- 2013: 20 fizičnih in pet pravnih oseb je bilo obsojenih pred sodiščem prve stopnje, tri fizične osebe pa so bile oproščene; zoper 122 fizičnih oseb so državni tožilci zahtevali preiskavo; v 25 zadevah pa je obsodilna sodba postala pravnomočna.

Zaključek:

V zvezi z oceno učinkovitosti inkriminacije pranja denarja, ki so jo podali ocenjevalci MONEYVAL v četrtem krogu ocenjevanja, je treba poudariti, da izvira iz leta 2010. Kot izhaja iz prejšnjih točk, je Republika Slovenija v naslednjih letih izpolnila priporočilo v zvezi s pridobitvijo sodne prakse in stališč Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, iz zgoraj predstavljene statistike pa izhaja tako povečevanje števila kazenskih postopkov zaradi kaznivega dejanja pranja denarja kakor tudi povečevanje števila pravnomočnih obsodilnih sodb.

Glede na navedeno je ocena v tokratni Nacionalni oceni tveganja pranja denarja in financiranja terorizma ustrezno višja, saj upošteva dejanski in pravni razvoj obravnavanega področja tudi po letu 2010.

2.3. SPOROČANJE SUMLJIVIH TRANSAKCIJ – ANALIZA PODATKOV

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

Trend sporočanja po posameznih zavezancih ter drugih pobudnikih izhaja iz spodnje tabele za obdobje od 2009 do 2013.

Tabela 1: Število in delež zadev po prijaviteljih v obdobju 2009 – 2013

PRIJAVITELJI	2009	2010	2011	2012	2013
1. FINANČNE IN NEFINANČNE INSTITUCIJE	160	176	260	498	541
	80,40%	75,54%	79,51%	89,09%	90,17%
Banke	151	164	238	461	504
Hranilnice	4	5	7	16	12
Pošta	2	1	4	9	2
BPH in DZU		1	1	1	9
Leasing		1	1	4	3
Revizorji in računovodje		1			2
Prireditelji iger na srečo	3		1		2
Zlatarji		2	8	7	5
Nepremičninske agencije		1			
Drugi zavezanci					2
2. NOTARJI - ODVETNIKI	3	2	2	4	1
	1,51%	0,86%	0,61%	0,72%	0,17%
Notarji		1		2	1
Odvetniki	3	1	2	2	
3. POBUDNIKI	23	24	28	36	30
	11,56%	10,30%	8,56%	6,44%	5,00%
Ministrstvo za notranje zadeve, UKP	15	18	17	24	16
Državno tožilstvo		2	2	7	9
Sodišče			3		1
Ministrstvo za finance, CURS	2	1	1	2	2
Komisija za preprečevanje korupcije	1	3	3	3	1
SOVA	5		2		1
4. SPOROČANJE DEJSTEV NADZORNIH ORGANOV	0	6	4	6	3
	0,00%	2,58%	1,22%	1,07%	0,50%
Ministrstvo za finance, DURS		2	1	3	2
Tržni inšpektorat		1	2	1	
Banka Slovenije		3	1	1	1
Računsko sod.				1	
5. URAD IZLOČIL IZ EVIDENCE GT	3	4	17	3	
	1,51%	1,72%	5,20%	0,54%	0,00%
6. URADI DRUGIH DRŽAV	10	21	16	12	25
	5,03%	9,01%	4,89%	2,15%	4,17%
SKUPAJ	199	233	327	559	600

Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja je organ v sestavi Ministrstva za finance in je začel delovati 1. 1. 1995. UPPD opravlja predvsem naloge, ki se nanašajo na preprečevanje in odkrivanje pranja denarja in financiranja terorizma ter ima vlogo »klirinške hiše« med institucijami finančnega sistema na eni strani ter organi, pristojnimi za odkrivanje in pregon storilcev kaznivih dejanj, na drugi strani.

V skladu z ZPPDFT Urad pridobiva sporočila o sumljivih transakcijah od:

- zavezancev v skladu z 38. členom ZPPDFT
- odvetnikov in notarjev v skladu z 49. členom ZPPDFT
- pobudnikov, ki so državni organi, v skladu s 60. členom ZPPDFT

- organov, pristojnih za nadzor, ki – v primeru, če pri izvrševanju svojih pooblastil ugotovijo dejstva, ki bi lahko bila povezana s pranjem denarja ali financiranjem terorizma – Uradu sporočijo ta dejstva (89. člen ZPPDFT)
- tujih uradov, ki posredujejo zaprosila.

UPPD lahko sumljivo transakcijo izloči tudi iz evidence prenosov gotovine preko meje Evropske skupnosti in evidence gotovinskih transakcij. V evidenci prenosov gotovine čez slovenski del meje Evropske skupnosti so na podlagi Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o kontroli gotovine ob vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje evidentirani prenosi gotovine v vrednosti nad 10.000 EUR. Podatke o prijavi vnosa ali iznosa gotovine v vrednosti 10.000 EUR ali več pri vstopu v Skupnost ali izstopu iz nje morajo carinski organi sporočiti UPPD najpozneje v treh dneh.

V evidenci gotovinskih transakcij, ki jo vodi UPPD, so evidentirane izvršene gotovinske transakcije, ki presegajo višino 30.000 EUR. Kot gotovinska transakcija nad 30.000 EUR, ki so jih organizacije iz prvega odstavka 4. člena ZPPDFT dolžne sporočiti UPPD, se šteje sprejem oziroma izročitev gotovine (bankovcev in kovancev) v vrednosti nad 30.000 EUR, ne glede na valuto, ki jo organizacija istočasno sprejme od osebe oziroma jo osebi izroči.

UPPD sprejema, zbira in analizira podatke, informacije in dokumentacijo, prejeta v skladu z ZPPDFT, in ima tudi dostope do številnih baz podatkov, ki jih lahko uporabi pri analizi sumljive transakcije.

Kot izhaja iz Tabele 10, **se število prijav sumljivih transakcij konstantno povečuje** (iz 199 v letu 2009 na 600 v letu 2013). Večino prijav sumljivih transakcij UPPD še vedno posredujejo banke, ki so v letu 2013 UPPD posredovale 83 odstotkov vseh prijav. Prav tako se zavedanje o pomenu sporočanja sumljivih transakcij povečuje pri leasing hišah in zavarovalnicah. V sektorju nefinančnih poslov in poklicev, ki so zavezanci za sporočanje, je opazen določen napredek predvsem zaradi večjega števila prijav s strani trgovcev z zlatom, s strani odvetnikov, notarjev in nepremičninskih posrednikov pa UPPD prejme zelo malo ali nič prijav.

V letu 2013 je UPPD zaključil 434 zadev, kar je največ v obdobju od 1995 do 2013, na naslednje načine:

- v 170 zadevah je bilo Policiji (in v nekaterih primerih tudi Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije) posredovano pisno obvestilo o sumih storitve kaznivega dejanja pranja denarja;
- v 108 primerih je UPPD pristojnim organom posredoval pisne informacije o ugotovljenih sumih storitve (drugih) kaznivih dejanj iz 62. člena ZPPDFT;
- v 156 primerih UPPD ni ugotovil sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja ali kaznivih dejanj iz 62. člena ZPPDFT, zato je zadeve zaključil kot »ad acta« znotraj UPPD, brez posredovanja drugim organom.

Policija in državno tožilstvo sta v okviru svojih pooblastil v letu 2013 skupno podala kazenske ovadbe ali pričela s kazenskimi postopki v 83 zadevah, ki se nanašajo na sume storitve kaznivega dejanja pranja denarja.

Policija mora UPPD tekoče posredovati podatke o podanih kazenskih ovadbah. Število podanih kazenskih ovadb za kaznivo dejanje pranja denarja se je v letu 2013 glede na predhodna leta izjemno povečalo. Trend naraščanja podanih ovadb Policije je bil zaznan predvsem v zadnjih petih letih, saj je iz podanih 23 kazenskih ovadb v letu 2009 naraslo na

povprečno 45 podanih kazenskih ovadb v obdobju od 2010 do 2012, medtem ko je v letu 2013 Policija podala rekordnih 62 kazenskih ovadb zaradi sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja.

Tudi po podatkih, ki so jih državna tožilstva dolžna posredovati UPPD, so v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja brez predhodne kazenske ovadbe Policije v letu 2013 državni tožilci sami zahtevali preiskavo ali vložili obtožnico v 21 zadevah, od česar so 4 temeljile na obvestilih in informacijah UPPD.

Za učinkovito odkrivanje, preiskovanje in pregon kaznivih dejanj pranja denarja je pomembno dobro sodelovanje zavezancev in UPPD na eni strani ter Policije in državnega tožilstva na drugi strani. Zato v nadaljevanju navajamo statistične podatke o številu in deležu zadev, pri katerih je s svojimi obvestili sodeloval tudi UPPD kot posrednik med zavezanci po ZPPDFT ter organi odkrivanja in pregona. V zvezi s tem je v Tabeli 11 prikazano število vseh začetih predkazenskih ali kazenskih postopkov v letu 2013 zaradi suma storitve kaznivega dejanja pranja denarja, glede na izvor začetnega podatka o razlogih za sum pranja denarja, ki je sprožil preiskovanje Policije in državnega tožilstva v smeri kaznivega dejanja pranja denarja.

Tabela 2: Število vseh začetih postopkov zaradi utemeljenih sumov storitve kaznivega dejanja pranja denarja v letu 2013 glede na vir podatkov (zaznave razlogov za sum)

Vir podatkov	Prijavitelj UPPD	Število zadev	%
Obvestila in informacije Urada	Zavezanci iz ZPPDFT	32	38,55%
	Pobude MNZ UKP	11	13,25%
	Zavezanci in pobude	4	4,82%
Tožilstvo samostojno		16	19,28%
Policija samostojno		20	24,10%
SKUPAJ		83	

Iz Tabele 11 je razvidno, da je 47 zadev (ali 56,62 %) od skupno 83 novih zadev v letu 2013 zaradi suma storitve kaznivega dejanja pranja denarja, temeljilo na obvestilih in informacijah UPPD. Od vseh zadev s področja pranja denarja v letu 2013 se jih je 32 začelo na podlagi sporočenih podatkov, ki so jih UPPD v obliki sporočenih sumljivih transakcij posredovali zavezanci, 11 na pobudo Policije, medtem ko so se v štirih primerih postopki pričeli zaradi hkratne prijave zavezancev in prejete pobude Policije. Policija in državno tožilstvo sta v letu 2013 povsem samostojno (brez sodelovanja UPPD) pričela predkazenski ali kazenski postopek zaradi pranja denarja v 36 zadevah.

Glede na svoje pristojnosti v zvezi z odkrivanjem razlogov za storitev kaznivega dejanja pranja denarja, UPPD v konkretnih primerih ne more zagotovo ugotoviti, kakšno **predhodno kaznivo dejanje** je bilo storjeno. Lahko pa na podlagi informacij o okoliščinah transakcije oceni, katero predhodno kaznivo dejanje je bilo najbolj verjetno storjeno. Po opisani oceni UPPD sta bili v letu 2013 (podobno pa tudi v letih od 1995 do 2012) najpogostejši predhodni kaznivi dejanji, iz katerih je izviral umazan denar, kaznivo dejanje po 240. členu KZ-1 (zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti) in kaznivo dejanje po 249. členu KZ-1 (davčna zatajitev).

Zaključek:

Število sporočil o sumljivih transakcijah se od leta 1995 konstantno povečuje, prav tako se zavezanci vse bolj zavedajo tudi pomena tako imenovanih neobičajnih transakcij, kar je med

drugim tudi posledica delovanja UPPD na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. ZPPDFT v 70. členu namreč določa, da UPPD med drugim sodeluje pri pripravi seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij ter pri strokovnem usposabljanju zavezancev za sporočanje in državnih organov.

Večina prijav sumljivih transakcijah UPPD še vedno posredujejo banke, čeprav pristojni nadzorni organ ugotavlja, da v nekaterih konkretnih primerih banke prijave sumljive transakcije niso posredovale pravočasno oziroma ga sploh niso posredovale, čeprav je bil podan sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja.

Zavedanje o pomenu sporočanja sumljivih transakcij se povečuje tudi pri drugih zavezancih, najmanj napredka pa je opaziti pri odvetnikih, notarjih in nepremičninskih posrednikih.

2.4. SPOSOBNOST PREISKOVALCEV FINANČNE KRIMINALITETE

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

V **četrtm krogu ocenjevanja MONEYVAL** je bilo FATF Priporočilo 30, ki se nanaša na obravnavano področje, ocenjeno kot »deloma izpolnjeno« (*»Partially Compliant«*) zato, ker naj bi bilo področju preiskovanja in pregona storilcev kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma namenjeno premalo finančnih, kadrovskih in drugih virov.

Po sprejemu Poročila MONEYVAL v četrtm krogu ocenjevanja Republike Slovenije, je bil 1.1.2010 **ustanovljen Nacionalni preiskovalni urad** (v nadaljevanju NPU) v okviru Policije, in sicer na državnem nivoju, posledično pa je bilo zaposlenih večje število novih preiskovalcev za področje gospodarske kriminalitete, kamor spada tudi kaznivo dejanje pranja denarja. Nato je maja 2014 Vlada Republike Slovenije namenila še dodatna proračunska sredstva za zaposlitev dodatnih preiskovalcev v NPU.

Glede na pristojnosti državnega tožilstva v zvezi s pregonom storilcev kaznivih dejanj in s tem povezanim usmerjanjem Policije samo kadrovska okrepitev kriminalistov ne bi izboljšala odkrivanja kaznivih dejanj in posledičnega pregona storilcev. Zato je tudi v zvezi s sposobnostjo preiskovalcev / kriminalistov pomembno, da se je 6. 11. 2011 začel uporabljati novi ZDT-1, na podlagi katerega je bilo **ustanovljeno Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije** (v nadaljevanju SDT), pristojno za pregon storilcev tistih kaznivih dejanj, ki zahtevajo posebno usposobljenost in organiziranost državnih tožilcev ter višjo raven učinkovitosti. V skladu z drugim odstavkom 192. člena ZDT-1 v katalog kaznivih dejanj iz pristojnosti SDT sodi tudi kaznivo dejanje pranja denarja (vsaj njegova kvalificirana oblika). Maja 2014 je Vlada Republike Slovenije namenila dodatna proračunska sredstva Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije za zaposlitev novih strokovnih sodelavcev in državnih tožilcev.

Glede **usposabljanja kriminalistov** je pomembno, da Policija kontinuirano organizira usposabljanja kriminalistov za področje preiskovanja finančne kriminalitete, vključno s primeri pranja denarja:

- v letu 2010 so potekala tri usposabljanja v zvezi s finančnimi preiskavami,
- v letu 2011 je bilo takih usposabljanj za kriminaliste 7 (400 udeležencev),
- v letu 2012 je bilo usposabljanj 5 (485 udeležencev),
- v letu 2013 pa je potekalo 6 usposabljanj v zvezi s finančnimi preiskavami, ki se jih je udeležilo 86 udeležencev.

Dodatno Policija v sodelovanju z UPPD organizira skupna usposabljanja v zvezi s pranjem denarja:

- v letu 2009 je bilo šest takih usposabljanj,
- v letih 2010 in 2011 pa po pet vsako leto.

V letu 2013 sta se Policija in UPPD sporazumela o medsebojni izmenjavi njunih uslužbencev z namenom boljšega vzajemnega poznavanja pooblastil in nalog obeh organov.

Na podlagi stalnega izobraževanja oziroma usposabljanja kriminalistov v zvezi z odkrivanjem in preiskovanjem kaznivih dejanj s področja gospodarske kriminalitete (vključno s pranjem denarja) se je posledično povečala obveščenost in učinkovitost dela kriminalistov. Tudi zaradi aktivnosti Policije na področju usposabljanja je tako **zaznati trend povečevanja izvajanja finančnih preiskav, ki se izvajajo vzporedno s preiskovanjem kaznivih dejanj.**

V letu 2014 je bilo v primerjavi z letom 2013 zaključenih 14 odstotkov več finančnih preiskav, za 6 odstotkov pa se je zmanjšalo število oseb, ki so bile obravnavane v finančnih preiskavah. Navedeno zmanjšanje je predvsem posledica zmanjšanja števila pravnih oseb, ki je zaradi gospodarske in finančne krize padlo za 16 odstotkov. Višina ugotovljene premoženjske koristi se je povečala za 16 odstotkov, prav tako so bile obravnavane zadeve, kjer je bila povzročena škoda za 38 odstotkov višja kot v letu 2013.

Nadalje je Policija v letu 2013 vložila 56 kazenskih ovadb¹⁴, povezanih s 96 sumi kaznivih dejanj pranja denarja. Navedeno število je primerljivo z letom 2012; število osumljencev pa je naraslo iz 85 oseb v letu 2012 na 130 oseb v letu 2013.

Tabela 3: Osnovni podatki o kaznivih dejanjih pranja denarja iz kazenskih ovadb, podanih v letu 2013, v primerjavi s predhodnimi obdobji

LETO	ŠT. K.O.	ŠT. KD	ŠT. OVADENIH OSEB		OKVIRNI ZNESEK OPRANEGA DENARJA	OKVIRNI ZNESEK PPK PREDHODNIH KD (cca.) ¹⁵
			fizičnih	/ pravnih		
2005	2	4	5	2	1.097.479 €	Np
2006	4	6	4	0	1.468.869 €	Np
2007	2	2	2	1	950.288 €	2.479.632,00 €
2008	6	7	12	2	5.696.700 €	9.888.408,00 €
2009	20	46	37	7	35.275.900 €	42.271.927 €
2010	49	63	107	7	97.157.172,97 €	123.585.915,06 €
2011	38	49	77	21	24.406.136 €	27.245.525 €
2012	56	136	85	23	70.585.263,17 €	167.451.280,30 €
2013	56	96	125	23	64.927.102,03 €	77.693.235,43 €

Potrebno je izpostaviti, da prihaja do statističnega odstopanja med policijsko in državnotožilsko statistiko na področju pranja denarja. Policijska statistika, tako kot v vsakoletnem poročilu, temelji na številu kaznivih dejanj znotraj kazenske ovadbe; medtem,

¹⁴ Od tega 39 na podlagi lastnih preiskovanj, 16 na podlagi predhodno prejetega obvestila Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja in eno na podlagi prejete prijave Komisije za preprečevanje korupcije.

¹⁵ Čas storitve posameznih predhodnih kaznivih dejanj lahko spada tudi v predhodna časovna obdobja

ko državnotožilska statistika, tako kot v vsakoletnem poročilu, temelji na številu obravnavanih fizičnih in pravnih oseb, zaradi česar neposredna primerjava s statističnimi podatki Policije vselej ni mogoča.

Zaključek:

Po četrtem krogu ocenjevanja MONEYVAL je bil v Republiki Sloveniji storjen napredek z ustanovitvijo NPU in SDT, ki pomenita tudi specializacijo znotraj Policije in državnega tožilstva na področju preiskovanja in pregona storilcev težjih kaznivih dejanj s področja gospodarske in finančne kriminalitete.

Iz v prejšnji točki predstavljene statistike izhaja, kako pomembno je – poleg ustrezne organizacije in kadrovske zasedbe – za učinkovito preiskovanje kaznivih dejanj zoper gospodarstvo kontinuirano usposabljanje kriminalistov in v tem okviru tudi usposabljanje v zvezi s preiskovanjem kaznivega dejanja pranja denarja ter novostmi na tem področju.

Glede na navedeno je treba še naprej zagotavljati ustrezen nivo usposabljanj, ki mora zajeti čim več kriminalistov, ki delajo predvsem na področju odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj zoper gospodarstvo.

2.5. INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST PREISKOVALCEV FINANČNE KRIMINALITETE

Ocena: srednja / visoka – 0.75

Obrazložitev:

Policija je organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve in je kot organ, pristojen za odkrivanje kaznivih dejanj, pri svojem delu samostojna. Na delo Policije bi teoretično lahko vplivala tudi politika s postavitvijo generalnega direktorja policije na predlog ministra, vendar pa Policija deluje transparentno in učinkovito, prav tako pa so podani tudi nadzorstveni in integritetni mehanizmi, ki se izvajajo v praksi in omogočajo policistom samostojno delo v konkretnih zadevah.

Policija po drugi strani, kot ugotavlja Dobovšek s soavtorji v raziskavi »Nacionalni sistem integritete« (2012), uživa nekoliko manjšo raven samostojnosti ravno zato, ker je v sestavi Ministrstva za notranje zadeve, ki usmerja in nadzoruje njeno delo. V zvezi z navedenim je treba poudariti, da lahko minister za notranje zadeve le sistemsko usmerja policijo, ne pa v konkretnih primerih. V konkretnih zadevah namreč policiste lahko usmerja le pristojni državni tožilec.

V primerih sumov nepravilnosti pri delu Policije so na voljo naslednji mehanizmi oziroma **pravna sredstva**:

- pritožba pristojnemu organu v Ministrstvu za notranje zadeve zoper delo policista,
- pritožba pristojnemu državnemu tožilcu zoper delo policista v konkretnem primeru,
- odvisno od očitane kaznivega dejanja, predlog za pregon oziroma zasebni pregon policista,
- pobuda varuhu človekovih pravic,
- zahteva za odškodnino države oziroma zoper konkretnega policista.

Dodatno so v Policiji oblikovani **mehanizmi, ki preprečujejo morebitno notranjo korupcijo:**

- notranji nadzor policijskih vodij,
- nadzor nad policijo pa opravljajo tudi uslužbenci Ministrstva za notranje zadeve, ki imajo policijska pooblastila v okviru izvajanja nadzora in so v svojih pravicah in dolžnostih izenačeni s policijo.

V zvezi z zagotavljanjem etike in integritete znotraj Policije je pomemben tudi **Kodeks policijske etike**, ki temelji na ponotranjenih pravilih etičnega ravnanja.

V zvezi s kršitvami kodeksa so urejeni tudi disciplinski postopki in sankcije. Ob kršitvah je lahko policist začasno odstranjen z dela ali delovnega mesta, pri hujši kršitvi delovnih obveznosti in dolžnosti, ali če je zoper njega uveden kazenski postopek za kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, pa je mogoče tudi izreči ukrep prenehanja delovnega razmerja.

Leta 2011 je bil ustanovljen **Odbor za integriteto in etiko v policiji** kot posvetovalno telo generalnega direktorja policije. Odbor je primarno namenjen strateškemu delu na področju integritete in etike. Temelji za ustanovitev odbora segajo v leto 2005, ko se je v policiji začel razvijati Program krepitve integritete policistov. Na podlagi navedenega programa je bilo oblikovano tudi usposabljanje policistov na temo »Okrepitev integritete policistov«, ki se ga je v letih 2009 in 2010 udeležilo 7303 policistov.

Za preiskovanje in pregon kaznivih dejanj, katerih so osumljene uradne osebe s posebnimi pooblastili (policisti, pripadniki Vojaške policije s pooblastili v predkazenskem postopku, pripadniki Obveščevalno-varnostne službe Ministrstva za obrambo in Slovenske varnostno-obveščevalne agencije), je izključno krajevno in stvarno pristojen **Oddelek za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili** (v nadaljevanju Posebni oddelek), ki v skladu s 199. členom ZDT-1 deluje pri SDT. V Posebnem oddelku, ki je pristojen za obravnavo vseh kaznivih dejanj, katerih so osumljene navedene uradne osebe, delujejo tako policisti, ki so vanj začasno premeščeni, kakor tudi državni tožilci. Posebni oddelek je v letu 2012 obravnaval 77 naznanil kaznivih dejanj, v letu 2013 pa 58. Pri tem ne gre le za sume storitve kaznivih dejanj pranja denarja, korupcijskih kaznivih dejanj in zlorab položaja, ampak za vsa kazniva dejanja po KZ-1.

Zaključek:

Policija je sicer res organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve, ki sistemsko usmerja in nadzoruje njeno delo, po drugi strani pa drži, da v skladu z zakonsko ureditvijo minister za notranje zadeve ne sme posegati v konkretne zadeve, saj v teh primerih policiste lahko usmerja le pristojni državni tožilec.

2.6. MEDNARODNO SODELOVANJE V KAZENSKIH ZADEVAH

Ocena: srednja – 0.60

Obrazložitev:

V skladu z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in tudi v skladu z ZKP (515. člen – kadar sodelovanje z mednarodno pogodbo ni urejeno drugače) se v primerih, ko ni pogojev za neposredno sodelovanje pristojnih tujih in domačih organov, prošnje za mednarodno pravno

pomoč v primeru kaznivega dejanja pranja denarja ali kaznivih dejanj, povezanih s pranjem denarja, lahko posredujejo tako preko Ministrstva za pravosodje kakor tudi preko UPPD.

Ministrstvo za pravosodje zbira **statistične podatke v zvezi z mednarodno pravno pomočjo in izročitvami** na splošni ravni po posameznih državah, ne pa po posameznih kaznivih dejanjih ali zaprosenih preiskovalnih dejanjih.

Tudi v primeru, če bi se statistika mednarodne pravne pomoči in izročitev v kazenskih zadevah vodila po kriterijih kaznivega dejanja in preiskovalnega dejanja, ne bi bila popolna, saj se v mednarodni pravni pomoči vse bolj uveljavlja **načelo neposrednega sodelovanja pristojnih domačih in tujih organov** (predvsem z državami članicami Evropske unije¹⁶, pa tudi širše, če je podana vzajemnost), ki je tudi eno osrednjih načel Konvencije, ki jo je Svet sprejel v skladu s 34. členom Pogodbe o Evropski uniji, o vzajemni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije. Prav tako pa so bili postopki izročitev v okviru Evropske unije nadomeščeni s postopki prijetja in predaje, v katerih Ministrstvo za pravosodje nima vloge osrednjega organa.

V skladu z navedenim Ministrstvo za pravosodje lahko zagotovi statistične podatke oziroma približno oceno, **koliko tujih zaprosil prejme in koliko domačih zaprosil za mednarodno pravno pomoč ali izročitev posreduje v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja ali financiranja terorizma ter kaznivimi dejanji, ki so najpogostejše predhodna kazniva dejanja** pri pranju denarja. Takih zaprosil je na letni ravni približno 900, najpogostejše pa gre za naslednja predhodna kazniva dejanja:

- tatvina,
- neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami,
- goljufija,
- ponarejanje in
- izsiljevanje.

V zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja in korupcijskimi kaznivimi dejanji Ministrstvo za pravosodje prejme približno 15 zaprosil na letni ravni; zaprosila za mednarodno pravno pomoč ali izročitev v zvezi s kaznivim dejanjem financiranja terorizma pa Ministrstvo za pravosodje zaprosila še ni prejelo.

Ministrstvo za pravosodje zaprosila za mednarodno pravno pomoč in izročitve obravnava v skladu z načeli učinkovitosti in hitrosti ter jih posreduje pristojnim tujim ali domačim organom brez odlašanja, večinoma v dnevu ali dveh. Povprečno trajanje postopka mednarodne pravne pomoči v Republiki Sloveniji je en do dva meseca, seveda pa je trajanje odvisno od več faktorjev (na primer nujnosti primera, kompleksnosti in obsega zaprosila).

Izročitveni postopki se večinoma vodijo prednostno, saj je večinoma odrejen izročitveni pripor. Zato Ministrstvo za pravosodje izročitveno dokumentacijo pristojnemu tujemu ali domačemu sodišču posreduje istega dne, ko jo prejme, ali pa najkasneje naslednji dan.

Podatki UPPD v zvezi s prejetimi in poslanimi zaprosili za mednarodno sodelovanje preko zaščitene mreže EGMONT ali FIU-NET so sledeči:

¹⁶ Ureditev v Zakonu o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (Uradni list RS, št. 48/2013 in 37/2015; v nadaljevanju ZSKZDČEU-1).

Tabela 4: Statistični podatki UPPD v zvezi s poslanimi/prejetimi zaprosili tujim uradom

LETO	ŠTEVILO POSLANIH ZAPROSIL	ŠTEVILO PREJETIH ZAPROSIL
2009	143	124
2010	210	120
2011	174	104
2012	170	145
2013	148	146

UPPD odgovori na vsa zaprosila prejeta od sorodnih tujih uradov v roku enega meseca, kot to določajo postopkovna pravila izmenjave podatkov skupine EGMONT. V skladu z omenjenimi pravili pa UPPD ravno tako prejme odgovore na svoja zaprosila poslana tujim sorodnim uradom.

Kljub postopkovnim pravilom EGMONT Urad ugotavlja, da nekateri primerljivi tuji organi odgovarjajo kasneje, kot je v pravilih predvideno. Pri tujih uradih, ki so policijski, pa kot težavo zaznava, da nimajo dostopa in torej tudi ne morejo posredovati finančnih podatkov, ki so zelo pomembni za analizo finančnih tokov.

Sodelovanje preko Urada teče tudi na podlagi **Konvencije Sveta Evrope št. 198 o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in o financiranju terorizma, saj zakon o ratifikaciji določa Urad za centralni organ, pristojen za prejemanje in posredovanje zaprosil za mednarodno sodelovanje. Na tej podlagi Urad prejme le nekaj zaprosil letno.**

3. Zaključek:

Kot izhaja iz predstavljenih podatkov, mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah – kadar še teče s posredovanjem Ministrstva za pravosodje – poteka ažurno in brez povzročanja nepotrebnih zamud v postopkih z mednarodnim elementom.

Glede na to, da večina mednarodnih organizacij in ocenjevalnih misij v tem okviru zahteva podatke o mednarodni pravni pomoči po posameznih kaznivih dejanjih ali zaprošenih preiskovalnih dejanjih, pa je na mestu razmislek, kako najustrezneje na državnem nivoju zagotoviti statistiko mednarodne pravne pomoči po izpostavljenih kriterijih in ob tem upoštevati tudi možnosti, da bi bila v statistiko vključena tudi mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah, ki teče neposredno med pristojnimi domačimi in tujimi organi.

2.7. INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST DRŽAVNIH TOŽILCEV, PRISTOJNIH ZA PREGON STORILCEV FINANČNIH KAZNIVIH DEJANJ

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

ZDT-1 v 10. členu določa, da so **državna tožilstva kot del pravosodja samostojni državni organi**. Kadrovske, organizacijske in nadzorstvene pristojnosti v zadevah državnotožilske in pravosodne uprave glede državnih tožilstev in državnih tožilcev pa izvaja Vlada Republike Slovenije neposredno ali preko Ministrstva za pravosodje.

Izrecno pa ZDT-1 v 3. členu določa, da je **državni tožilec pri opravljanju državnotožilske službe samostojen ter vezan na Ustavo Republike Slovenije, zakone, splošna načela mednarodnega prava ter ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe**, kar je ustrezna pravna podlaga za zagotavljanje samostojnosti državnih tožilcev pri obravnavanju konkretnih zadev, za katere so pristojni. V skladu s tretjim odstavkom 3. člena ZDT-1 je namreč določena tudi možnost državnega tožilca, ki meni, da mu je bila kršena samostojnost, da Državnotožilskemu svetu predlaga obravnavo take kršitve. Državnotožilski svet, če ugotovi, da je tak predlog utemeljen, lahko sam zagotovi odpravo kršitve ali zahteva oziroma predlaga odpravo kršitve in po potrebi tudi javno objavi svoje ugotovitve.

V skladu z nekaterimi stališči naj bi državno tožilstvo sodilo v **izvršilno vejo oblasti**, predvsem zaradi pristojnosti, ki jih v zvezi z državnim tožilstvom izvršuje Vlada Republike Slovenije oziroma Ministrstvo za pravosodje. Glede na druga stališča pa naj bi bilo državno tožilstvo **bližje sodni veji oblasti**, saj je državnemu tožilcu pri delu na konkretni zadevi treba zagotavljati samostojnost, ki jo lahko primerjamo z neodvisnostjo sodnikov pri obravnavi konkretne zadeve.

Na navedeno vprašanje je odgovorilo **Ustavno sodišče Republike Slovenije v odločbi št. U-I-42/12 z dne 7. 2. 2013**. V skladu z obrazložitvijo navedene odločbe je namreč državno tožilstvo del »pravosodja v širšem smislu«, vendar pa je glede na načelo delitve oblasti bližje izvršilni veji oblasti, saj imajo sodno oblast samo sodišča, nosilci sodne funkcije pa so sodniki. Hkrati je Ustavno sodišče Republike Slovenije iz 135. člena Ustave Republike Slovenije izvedlo **načelo funkcionalne samostojnosti državnih tožilcev**.

Veljavni **Kodeks državnotožilske etike** je sprejelo Društvo državnih tožilcev Slovenije in posledično velja le za člane društva, ki pa predstavljajo večino državnih tožilcev. Z uveljavitvijo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o državnem tožilstvu¹⁷ (v nadaljevanju ZDT-1B) je določeno, da bo Državnotožilski svet sprejel Kodeks državnotožilske etike (ki bo torej veljal za vse državne tožilce – tako člane kot tudi nečlane društva) v šestih mesecih po uveljavitvi tega zakona in v enakem roku tudi imenoval Komisijo za etiko in integriteto.

Novi Kodeks državnotožilske etike bo v skladu ZDT-1B določal pravila za službeno in zasebno ravnanje in vedenje državnih tožilcev zaradi varovanja samostojnosti, nepristranskosti in poštenosti državnih tožilcev ter ugleda državnotožilske službe. Državni tožilci bodo dolžni spoštovati Kodeks pri opravljanju državnotožilske službe ali zunaj nje in bo moral biti objavljen v notranjem tožilskem glasilu in na spletnih straneh Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije.

Komisija za etiko in integriteto bo pristojna za:

- sprejemanje načelnih mnenj glede ravnanj, ki pomenijo kršitev Kodeksa;
- izdajo priporočil za spoštovanje pravil državnotožilske etike in integritete;
- sprejem smernic s področja državnotožilske etike in integritete;
- v sodelovanju s Centrom za izobraževanje v pravosodju za izobraževanje in usposabljanje državnih tožilcev na področju državnotožilske etike in integritete.

¹⁷ Uradni list RS, št. 19/2015. ZDT-1B je začel veljati 4. 4. 2015.

Tudi pred uveljavitvijo ZDT-1B je Center za izobraževanje v pravosodju v sodelovanju z Vrhovnim državnim tožilstvom Republike Slovenije v državnotožilske šole, ki potekajo vsako leto, vključeval teme v zvezi z etiko, pričakovanim ravnanjem državnih tožilcev, konfliktom interesov in korupcijskimi tveganji.

Zaključek:

V zakonodaji so podani ustrezni pravni instituti za zagotavljanje integritete in samostojnosti državnih tožilcev. Glede na to pa, da nova ureditev v skladu z ZDT-1B v praksi še ni zaživela, saj še traja prehodno obdobje, pa bo treba v bodoče spremljati implementacijo in učinke v praksi.

2.8. SPOSOBNOST DRŽAVNIH TOŽILCEV, PRISTOJNIH ZA PREGON STORILCEV FINANČNIH KAZNIVIH DEJANJ

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

Novembra 2011 se je začel uporabljati novi ZDT-1, na podlagi katerega je bilo **ustanovljeno SDT**, pristojno za pregon storilcev tistih kaznivih dejanj, ki zahtevajo posebno usposobljenost in organiziranost državnih tožilcev ter višjo raven učinkovitosti.

Maja 2014 je Vlada Republike Slovenije namenila dodatna proračunska sredstva Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije za zaposlitev novih strokovnih sodelavcev in državnih tožilcev. Navedeno bo SDT omogočilo, da bo v njem delovalo vsaj toliko državnih tožilcev, kolikor je bilo predvideno ob uveljavitvi ZDT-1 v letu 2011.

Število zahtev za preiskavo in tudi obtožnic, ki jih državni tožilci vložijo na sodišče zaradi kaznivega dejanja pranja denarja, vsaj od leta 2009 stalno narašča, kot je razvidno iz naslednjih podatkov:

- 2010: 42 zadev v različnih fazah postopka pred sodišči po vložitvi obtožnice; zoper 11 osumljencev so državni tožilci predlagali preiskavo; v eni zadevi je obsodilna sodba postala pravnomočna;
- 2011: državni tožilci so vložili 24 predlogov za preiskavo in osem obtožnic; v dveh zadevah je obsodilna sodba postala pravnomočna;
- 2012: 53 zadev v različnih fazah sodnega postopka po vložitvi obtožnice; v 12 zadevah je obsodilna sodba postala pravnomočna;
- 2013: 20 fizičnih in pet pravnih oseb je bilo obsojenih pred sodiščem prve stopnje, tri fizične osebe pa so bile oproščene; zoper 122 fizičnih oseb so državni tožilci zahtevali preiskavo; v 25 zadevah pa je obsodilna sodba postala pravnomočna.

Organizacijska struktura državnega tožilstva v skladu z ZDT-1 je naslednja:

- Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije, ki v skladu s svojimi pristojnostmi deluje za celotno območje Republike Slovenije;
- SDT, ki prav tako deluje na celotnem območju Republike Slovenije;

- 11 okrožnih državnih tožilstev, ki opravljajo državnotožilske funkcije pred višjimi sodišči splošne pristojnosti ter delujejo za območje okrožnega sodišča in okrajnih sodišč z območja tega okrožnega sodišča.

V skladu z ZDT-1 ima torej SDT položaj okrožnega državnega tožilstva s pristojnostjo na celotnem območju Republike Slovenije. V skladu z drugim odstavkom 192. člena ZDT-1 je pristojno za pregon storilcev naslednjih kaznivih dejanj, med katere sodi tudi kaznivo dejanje pranja denarja (vsaj njegova kvalificirana oblika):

- kaznivih dejanj zoper gospodarstvo, za katera se lahko izreče kazen petih let zapor ali hujša kazen, razen poslovne goljufije, izdaje nekritnega čeka in zlorabe bančne ali kreditne kartice in uporabe ponarejene bančne, kreditne ali druge kartice;
- kaznivih dejanj, za katera se lahko izreče kazen desetih let zapor ali hujša kazen, če je bilo dejanje izvršeno v hudodelski združbi;
- kaznivih dejanj jemanja podkupnine, dajanja podkupnine, sprejemanja koristi za nezakonito posredovanje, dajanja daril za nezakonito posredovanje, nedovoljenega sprejemanja daril in nedovoljenega dajanja daril;
- kaznivih dejanj terorizma, financiranja terorizma, ščuvanja in javnega poveličevanja terorističnih dejanj ter novačenja in usposabljanja za terorizem;
- kaznivih dejanj spravljanja v suženjsko razmerje in trgovine z ljudmi.

Državni tožilci se vsakoletno lahko udeležujejo **usposabljanj in izobraževanj**, ki poleg ostalega vsebujejo tudi teme, povezane s kaznivim dejanjem pranja denarja in korupcijskimi kaznivimi dejanji ter pregonom njihovih storilcev, ter tudi teme v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženja nezakonitega izvora.

Usposabljanja večinoma organizira Center za izobraževanje v pravosodju, ki je organizacijska enota Ministrstva za pravosodje, v sodelovanju z Vrhovnim državnim tožilstvom Republike Slovenije ali Društvom državnih tožilcev Slovenije.

Zaključek:

Deloma prenovljena organizacijska struktura državnega tožilstva – predvsem v delu, ki se nanaša na SDT – katere pravna podlaga je bil ZDT-1 v letu 2011, pomeni boljše možnosti specializacije državnih tožilcev na področju pristojnosti SDT, kamor sodita tudi kaznivi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma.

V zvezi z uresničitvijo namena zakonodajalca je pomembna predvsem tudi odločitev Vlade Republike Slovenije v letu 2014, da državnemu tožilstvu za kadrovske popolnitev SDT nameni dodatna finančna sredstva. Tako je državnemu tožilstvu omogočila imenovanje in dodelitev izkušenih državnih tožilcev iz okrožnih državnih tožilstev v SDT, posledično pa okrožnim državnim tožilstvom možnost za nadomestitev teh državnih tožilcev z novimi. Imenovanja in dodelitve v SDT so bile izvršene že v letu 2014, v letu 2015 pa se bodo zaključili postopki izbire in imenovanja novih državnih tožilcev na okrožna državna tožilstva.

Navedeno je pomembno tudi z vidika kadrovske zasedbe NPU, saj glede na stvarne pristojnosti državni tožilci iz SDT praviloma usmerjajo kriminaliste iz NPU. Navedenega SDT ne bi moglo učinkovito izvajati, če bi se kadrovske in drugače okrepil le NPU, SDT pa ne.

Glede na navedeno je pomembno še naprej spremljati gibanje zadev in ustrezno omogočati državnemu tožilstvu učinkovito delovanje tako z vidika zagotavljanja sredstev kot tudi z vidika nadaljnjega zagotavljanja ustreznih usposabljanj in izobraževanj.

Obtožnice, ki jih vloži SDT, večinoma obravnava Specializirani oddelek za sojenje v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, ki deluje pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, čeprav so taki oddelki v skladu z Zakonom o sodiščih¹⁸ (v nadaljevanju ZS) ustanovljeni tudi pri okrožnih sodiščih na sedežih ostalih treh višjih sodišč. Zato je Specializirani oddelek pri Okrožnem sodišču v Ljubljani po podatkih SDT nesorazmerno obremenjen in bi bilo treba razmisliti o oblikovanju le enega specializiranega oddelka oziroma sodišča.

2.9. DOMAČE SODELOVANJE

Ocena: visoka – 0.85

Obrazložitev:

V skladu s **160.a členom ZKP** lahko **državni tožilec pri izvrševanju svojih pooblastil po tem zakonu med drugim usmerja** delo policije, delo članov skupne preiskovalne skupine (160.b člen ZKP) ter delo drugih pristojnih državnih organov in institucij s področij davkov, carin, finančnega poslovanja, vrednostnih papirjev, varstva konkurence, preprečevanja pranja denarja, preprečevanja korupcije, prepovedanih drog in inšpekcijskega nadzora. Usmerjanje poteka z obveznimi navodili, strokovnimi mnenji in predlogi za zbiranje obvestil ter izvedbo drugih ukrepov, za katere so ti organi in institucije pristojni, z namenom, da se odkrijeta kaznivo dejanje in storilec oziroma da se zberejo podatki, potrebni za njegovo odločitev o kazenskem pregonu.

V zadevah zahtevnih kaznivih dejanj, zlasti s področij gospodarstva, korupcije in organiziranega kriminala, ki so predmet predkazenskega postopka in ki terjajo dalj časa trajajoče, usmerjeno delovanje več prej navedenih organov in institucij, lahko vodja pristojnega državnega tožilstva po uradni dolžnosti ali na pisno pobudo policije s predstojniki posameznih organov in institucij ustanovi **specializirano preiskovalno skupino**, ki jo vodi in usmerja pristojni državni tožilec, člane pa imenujejo predstojniki navedenih organov in institucij.

Po uveljavitvi pravne podlage za oblikovanje specializiranih preiskovalnih skupin je ta možnost v praksi počasi zaživela. Tako sta bili v letu 2011 ustanovljeni le dve, v letu 2012 pet, v letu 2013 pa štiri tovrstne specializirane preiskovalne skupine. Občuten napredek je bil opazen v letu 2014, ko je bilo ustanovljenih 12 specializiranih preiskovalnih skupin, vse na področju preiskovanja gospodarske kriminalitete in korupcije, in sicer:

- štiri na področju preiskovanja davčne zatajitve,
- dve na področju preiskovanja tako imenovane »bančne kriminalitete«,
- ena na področju preiskovanja korupcije v zdravstvu,
- ena na področju preiskovanja korupcije v organih lokalne skupnosti,

¹⁸ Uradni list RS, št. 19/1994, s spremembami in dopolnitvami.

- ena na področju preiskovanja gospodarskih kaznivih dejanj povezanih z delovanjem velikega poslovnega sistema,
- ena na področju preiskovanja oderuštva in goljufij,
- ena na področju preiskovanja goljufij na škodo Evropskih skupnosti,
- ena na področju preiskovanja stečajnih postopkov.

UPPD aktivno sodeluje s Kriminalistično policijo, SDT, Banko Slovenije, Agencijo za trg vrednostnih papirjev, Finančno upravo Republike Slovenije in Slovensko varnostno obveščevalno agencijo, v konkretnih zadevah pa tudi s pristojnimi kriminalisti.

Navedeno sodelovanje poteka tako na nivoju predstojnikov navedenih organov kot tudi na operativnem nivoju s pristojnimi osebami v konkretnih primerih.

Na dobro sodelovanje kaže dejstvo, da je bilo v letu 2013 s sodelovanjem UPPD in Policije vloženih 62 kazenskih ovadb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja.

V letu 2013 je naraslo tudi število informacij v zvezi s sumi davčne zatajitve, ki jih UPPD posreduje Finančni upravi Republike Slovenije, ta pa jih je uspešno uporabila pri izvajanju davčnih nadzorov.

Policija, podobno kot ostali pristojni organi, ocenjuje, da je medsebojno sodelovanje pristojnih organov ključno pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj pranja denarja ter pregonu njihovih storilcev, ter meni, da je sodelovanje zelo dobro. Hkrati tudi ZKP za sodelovanje daje ustrezne in zadostne podlage.

Poleg navedenega je Policija sklenila večje število sporazumov o sodelovanju z različnimi državnimi organi, in sicer:

- Protokol o sodelovanju med Združenjem bank Slovenije v primerih zlorab elektronskega bančništva (tudi za potrebe pranja denarja);
- Dogovor s Klirinško depotno družbo o elektronskem posredovanju podatkov iz Centralnega registra nematerializiranih vrednostnih papirjev;
- Dogovor z AJPes o neposrednem elektronskem dostopu do podatkov o transakcijskih računih fizičnih oseb;
- Sporazum z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti o medsebojnem sodelovanju inšpekcijskih služb s Policijo;
- Sporazum s Komisijo za preprečevanje korupcije o medsebojnem sodelovanju;
- Sporazum z Agencijo za trg vrednostnih papirjev o medsebojnem sodelovanju;
- Sporazum z Davčno upravo Republike Slovenije (sedaj Finančno upravo Republike Slovenije) o medsebojnem sodelovanju;
- Sporazum z Računskim sodiščem Republike Slovenije o medsebojnim sodelovanju in
- Sporazum z Uradom Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja o medsebojnem sodelovanju.

Zaključek:

Sodelovanje nekaterih pristojnih slovenskih organov pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj zoper gospodarstvo, kamor sodi tudi kaznivo dejanje pranja denarja, dobro poteka, na kar kažejo tako statistični podatki o predkazenskih in kazenskih postopkih ter naraščajočem številu obsodilnih sodb, kakor tudi poročila in ocene pristojnih organov samih.

Glede na ugotovitve »Delovne skupine za spremljanje izvajanja Uredbe o sodelovanju državnega tožilstva, policije in drugih pristojnih državnih organov in institucij pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj ter delovanju specializiranih in skupnih preiskovalnih skupin in za spremljanje izvajanja Strategije obvladovanja gospodarske kriminalitete v Republiki Sloveniji«, so v do sedaj ustanovljenih specializiranih preiskovalnih skupinah poleg državnega tožilstva in Policije sodelovali predvsem Finančna uprava Republike Slovenije, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Komisija za preprečevanje korupcije, Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Agencija za upravljanje kapitalskih naložb države (do leta 2012; potem pa njena naslednica Slovenska odškodninska družba), Ministrstvo za finance ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Sodelovanje predstavnikov drugih državnih organov pa je bilo manj intenzivno. Glavni razlog za to pasivnost je po ugotovitvah navedene Delovne skupine dejstvo, da so načrti dela ponavadi izdelani šele po ustanovitvi specializirane preiskovalne skupine. Posledično je bil v specializirano preiskovalno skupino imenovan predstavnik kakšnega državnega organa, za katerega je bilo zaradi naknadnega načrtovanja dela ugotovljeno, da bo njegov prispevek minimalen.

Ovira boljšemu sodelovanju nekaterih organov v specializiranih preiskovalnih skupinah je lahko tudi dejstvo, da vsi imenovani predstavniki državnih organov niso razbremenjeni ostalih nalog, ki jih opravljajo v okviru svojega rednega dela, ker si njihovi predstojniki glede na obseg problematike, za katero so zadolženi, in glede na kadrovske podhranjenosti tega niti ne morejo privoščiti.

Glede na navedeno je na mestu razmislek o nadaljnji kadrovske krepitvi organov iz prvega odstavka 160.a člena ZKP – predvsem v smislu specializacije – kot tudi krepitev razpoložljivih materialnih sredstev, kar bi omogočilo, da se člani specializirane preiskovalne skupine iz teh organov po ustanovitvi skupine ukvarjajo izključno z obravnavanim primerom. Hkrati pa je pomembno, da člani skupin ohranjajo stik s svojim rednim delom v organu, ki jih je v specializirano preiskovalno skupino imenoval, saj tako lahko nova spoznanja iz svojega osnovnega delovnega področja prenašajo tudi v skupino.

2.10. INTEGRITETA IN NEODVISNOST SODNIKOV

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

Položaj sodnikov in njihova neodvisnost sta najprej urejena na ustavnem nivoju (125. do 134. člen Ustave Republike Slovenije), izvedbeno pa v ZS in v Zakonu o sodniški službi¹⁹ (v nadaljevanju ZSS). V zvezi z neodvisnostjo tako že Ustava v 125. členu določa, da so sodniki pri opravljanju sodniške funkcije neodvisni ter vezani na ustavo in zakon.

¹⁹ Uradni list RS, št. 19/1994, s spremembami in dopolnitvami.

Nadalje ZS v 3. členu ponavlja, da je sodnik pri opravljanju sodniške funkcije vezan na ustavo in zakon, in dodaja, da je v skladu z ustavo sodnik vezan tudi na splošna načela mednarodnega prava in na ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe. Če se civilnopravna zadeva ne da rešiti na temelju veljavnih predpisov, upošteva sodnik predpise, ki urejajo podobne primere. Če je rešitev zadeve kljub temu pravno dvomljiva, pa odloči v skladu s splošnimi načeli pravnega reda v državi. Pri odločanju sodnik vedno ravna tako, kot bi imel pred seboj nedoločeno število primerov iste vrste. Sodniki morajo o pravicah in dolžnostih ter o obtožbah odločati brez nepotrebnega odlašanja, neodvisno in nepristransko.

Na podlagi 11. člena ZS je še bolj jasno, da le sodišče višje stopnje na podlagi vloženega pravnega sredstva lahko usmerja pravno stališče nižjega sodišča, in to v okvirjih, ki jih določa procesni zakon. Sodnik pa je pri uporabi prava neodvisen tudi v razmerju do sodišča višje stopnje, ki je v konkretni zadevi že izrazilo svoje pravno mnenje.

Sodnike v skladu s 130. členom Ustave Republike Slovenije **voli Državni zbor Republike Slovenije na predlog Sodnega sveta**. Funkcija sodnika je v skladu s 129. členom Ustave Republike Slovenije **trajna**, kar je pomemben element za zagotavljanje neodvisnosti sodnikov.

Pogoji za izvolitev v sodniško funkcijo, **pogoji za razrešitev** sodnika in **pogoji za prenehanje sodniške funkcije** so prav tako določeni v zakonu.

Razrešitev sodnika Državnemu zboru Republike Slovenije predlaga Sodni svet, če sodnik pri svojem delu krši Ustavo Republike Slovenije ali huje krši zakon, ali če stori naklepno kaznivo dejanje pri opravljanju svoje službe, ali če je obsojen zaradi kateregakoli naklepne kaznivega dejanja na zaporno kazen, daljšo od šestih mesecev. Če je sodnik obsojen zaradi kaznivega dejanja na zaporno kazen, ki je krajša od šestih mesecev, ali na neprostostno kazen, Sodni svet predlaga Državnemu zboru Republike Slovenije, da sodnika razreši v primerih, če gre za kaznivo dejanje, zaradi katerega je sodnik osebno neprimeren za opravljanje sodniške funkcije

Funkcija sodnika ni združljiva s funkcijami v drugih državnih organih, organih lokalne samouprave in v političnih strankah ter z drugimi dejavnostmi, za katere tako določa zakon.

Nadaljnji element zagotavljanja neodvisnosti sodnikov je tudi dejstvo, da so sodnikova osnovna **plača ter dodatki kot del plače** prav tako določeni v zakonu, plača pa se sodniku v času trajanja sodniške službe ne sme znižati, razen v primerih, ki jih določa zakon.

O napredovanju v plačnih razredih in v položaj svetnika odloča predsednik sodišča na predlog sodnika, pri čemer se mora ravnati po kriterijih, določenih v zakonu:

- delovna sposobnost in strokovno znanje,
- osebne lastnosti,
- socialne veščine,
- sposobnosti opravljanja nalog vodstvenega mesta, če je sodnik imenovan na tako mesto.

Navedeni kriteriji so podrobneje opredeljeni v Merilih za izbiro kandidatov za sodniško mesto in Merilih za kakovost dela sodnikov za oceno sodniške službe, ki jih sprejme Sodni svet.

O napredovanju v višji sodniški naziv in o hitrejšem napredovanju v plačnih razredih, v položaj svetnika ali na višje sodniško mesto ter **o izjemnem napredovanju** v višji sodniški

naziv pa odloča Sodni svet na predlog sodnika ali predsednika sodišča. O napredovanju se odloča po izvedenem postopku ugotavljanja uspešnosti in strokovnosti sodnika.

Sodni svet je organ, ki opravlja posebno vlogo pri oblikovanju in položaju sodne veje oblasti²⁰. Kot izhaja iz do sedaj predstavljenih nekaterih njegovih pristojnosti po veljavni zakonski ureditvi, praviloma odloča o vprašanjih, ki zadevajo položaj sodnika.

Sodni svet je kot državni organ opredeljen v 131. členu Ustave Republike Slovenije, ki določa tudi njegovo sestavo²¹.

Veljavni **Kodeks sodniške etike** je sprejelo Slovensko sodniško društvo in posledično velja le za člane društva, ki pa predstavljajo večino sodnikov. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih²² (v nadaljevanju ZS-L) je bila Sodnemu svetu dana pristojnost za sprejem Kodeksa sodniške etike (ki bo torej veljal za vse sodnike – tako člane kot tudi nečlane društva) v šestih mesecih po uveljavitvi zakona in v enakem roku tudi imenoval Komisijo za etiko in integriteto.

Kodeks sodniške etike bo v skladu z ZS-L določal pravila za službeno in zasebno ravnanje in vedenje sodnikov zaradi varovanja neodvisnosti, nepristranskosti in poštenosti sodnikov ter ugleda sodniške službe. Sodniki bodo v skladu z zakonom dolžni spoštovati kodeks sodniške etike pri opravljanju sodniške službe in zunaj nje. Kodeks sodniške etike bo objavljen na spletnih straneh Sodnega sveta in na spletnih straneh sodišč.

Sodni svet je že pred uveljavitvijo in potekom prehodnega obdobja novele ZS-L pričel s prakso, da ob obravnavanju konkretnih primerov ravnanja sodnikov sprejema stališča oziroma priporočila sodnikom s področja sodniške etike, integritete ter nasprotja interesov v zvezi z ravnanjem sodnikov izven sodišč. Prav tako nadaljuje z objavo odločb, stališč in priporočil s tega področja na svoji spletni strani ter na intranetni strani sodišč, kar omogoča seznanjanje sodnikov z njegovimi stališči in oblikovanje smernic glede nasprotja interesov za sodnike.

V skladu s sklepom, sprejetim na 36. seji dne 29. 5. 2014, o nezdružljivosti dela s sodniško funkcijo in pri sprejemanju načelnih stališč v zvezi z etiko in integriteto sodnikov Sodni svet upošteva Kodeks sodniške etike, ki ga je dne 8. 6. 2001 sprejel Občni zbor Slovenskega sodniškega društva, in uporabo katerega je priporočil tudi vsem sodnikom ter o tem seznanil sodnike in zainteresirano javnost prek objave na spletni strani.

Komisija za etiko in integriteto bo v skladu z ZS-L pristojna za:

- sprejemanje načelnih mnenj glede ravnanj, ki pomenijo kršitev kodeksa sodniške etike;
- oblikovanje priporočil za spoštovanje pravil sodniške etike in integritete v skladu s Kodeksom sodniške etike;
- sprejemanje smernic s področja sodniške etike in integritete v skladu s Kodeksom sodniške etike;

²⁰ Več o tem in o samostojnosti Sodnega sveta v odločbi Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-224/96.

²¹ Sodni svet ima enajst članov. Pet članov izvoli Državni zbor Republike Slovenije na predlog predsednika republike iz vrst univerzitetnih profesorjev prava, odvetnikov in drugih pravnikov. Šest članov izmed sebe izvolijo sodniki, ki trajno opravljajo sodniško funkcijo, in sicer, po enega člana volijo sodniki, ki opravljajo sodniško funkcijo na Vrhovnem sodišču Republike Slovenije, na sodiščih položaja višjega sodišča, na sodiščih položaja okrožnega sodišča in na okrajnih sodiščih. Dva člana Sodnega sveta volijo vsi sodniki (22. člen ZS).

²² Uradni list RS, št. 17/2015.

- v sodelovanju s Centrom za izobraževanje v pravosodju za izobraževanje in usposabljanje sodnikov na področju sodniške etike in integritete.

Tudi pred uveljavitvijo ZS-L je Center za izobraževanje v pravosodju v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije v sodniške šole, ki potekajo vsako leto, vključeval teme v zvezi z etiko, pričakovanim ravnanjem sodnikov, konfliktom interesov in korupcijskimi tveganji.

Zaključek:

Vrhovno sodišče Republike Slovenije za zadnjih deset let nima podatkov o neposrednih poskusih vpliva zakonodajne in izvršilne veje oblasti na odločanje sodnikov v konkretnih zadevah. Če pa bi do poskusa neposrednega političnega ali drugega nedovoljenega vplivanja prišlo, bi sodnik o tem poročal predsedniku sodišča, na katero je imenovan, in hkrati pristojnim organom naznanil kaznivo dejanje po 286. členu KZ-1 (»oviranje pravosodnih in drugih organov«). Predsednik sodišča bi s poskusom nedovoljenega vplivanja seznanil javnost.

V zakonodaji so podani ustrezni pravni instituti za zagotavljanje integritete in neodvisnosti sodnikov. Glede na to pa, da nova ureditev v skladu z ZS-L v praksi še ni zaživela, saj še traja prehodno obdobje, pa bo treba v bodoče spremljati implementacijo in učinke v praksi.

2.11. SPOSOBNOST SODNIKOV

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

Organizacijska struktura sodišč je naslednja:

- Vrhovno sodišče Republike Slovenije, ki praviloma odloča o izrednih pravnih sredstvih, v nekaterih primerih pa tudi kot sodišče druge stopnje;
- štiri višja sodišča so pristojna za odločanje o rednih pravnih sredstvih;
- enajst okrožnih sodišč, ki so na prvi stopnji med drugim pristojna za sojenje v kazenskih zadevah v zvezi s kaznivimi dejanji s predpisano kaznijo zapora več kot treh let, in za sojenje v civilnih zadevah nad določeno vrednostjo spora;
- 44 okrajnih sodišč, ki so prav tako sodišča prve stopnje, pristojna za sojenje v kazenskih zadevah v zvezi s kaznivimi dejanji s predpisano denarno kaznijo ali kaznijo zapora do treh let, in za sojenje v civilnih zadevah pod določeno vrednostjo spora.

Poleg navedenega so ustanovljena še štiri sodišča prve stopnje – tri delovna in eno socialno sodišče.

Pri štirih okrožnih sodiščih na sedežih višjih sodišč delujejo **specializirani oddelki sodišč, ki opravljajo preiskavo in sodijo v zahtevnejših zadevah organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, v katerih obtožni akt vloži SDT** (v nadaljevanju specializirani oddelki sodišč). Glede na to, da kaznivo dejanje pranja denarja sodi v poglavje KZ-1, ki določa kazniva dejanja zoper gospodarstvo, so specializirani oddelki sodišč pristojni za obravnavano kaznivo dejanje kadar obtožnico vloži SDT.

V specializirane oddelke sodišč so dodeljeni ali razporejeni sodniki, ki so posebej usposobljeni in izkušeni za reševanje zahtevnejših kazenskih zadev. V Specializirane oddelke sodišč so tako večinoma razporejeni sodniki kazenskih oddelkov okrožnih sodišč, čeprav zakon to omogoča tudi za okrajne sodnike.

Sodniki se vsakoletno lahko udeležujejo **usposabljanj in izobraževanj**, ki poleg ostalega vsebujejo tudi teme, povezane s kaznivim dejanjem pranja denarja in korupcijskimi kaznivimi dejanji ter pregonom njihovih storilcev, v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženja nezakonitega izvora.

Usposabljanja večinoma organizira Center za izobraževanje v pravosodju, ki je organizacijska enota Ministrstva za pravosodje, v sodelovanju z Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije ali Slovenskim sodniškim društvom.

Glede na to, da se vsaj od leta 2009 povečuje število zahtev za preiskavo in tudi obtožnic, ki jih državni tožilci vložijo na sodišče zaradi kaznivega dejanja pranja denarja, se posledično **povečuje tudi število pravnomočnih sodb:**

- leta 2010 je bila izrečena le ena obsodilna sodba, v enem primeru pa je bil postopek ustavljen;
- leta 2011 sta bili izrečeni dve obsodilni sodbi, ena obtožba je bila zavrnjena, v enem primeru je bil postopek ustavljen;
- leta 2012 je bilo izrečenih 12 obsodilnih sodb, dve obtožbi pa sta bili zavrnjeni;
- leta 2013 je bilo izrečenih 25 obsodilnih sodb, v dveh primerih je bil obtoženec oproščen, zavrnjeni sta bili dve obtožbi, v štirih primerih pa je bil postopek ustavljen.

Zaključek:

Deloma prenovljena organizacijska struktura sodišč – z ustanovitvijo specializiranih oddelkov sodišč – pomeni boljše možnosti specializacije sodnikov v zvezi z najtežjimi kaznivimi dejanji s področja organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma, korupcijskih in drugih podobnih kaznivih dejanj, kamor sodita tudi kaznivi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma.

Po oceni Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je število sodnikov v Specializiranih oddelkih sodišč sicer ustrezno, vendar bi bilo treba za nemoteno delovanje zagotoviti tudi zadostno število strokovnih pomočnikov (višji pravosodni svetovalci) in administrativnega osebja (zapisnikarji in podobno). Prav tako bi bilo treba za nemoteno delovanje Specializiranih oddelkov sodišč zagotoviti več obravnavnih dvoran.

Ustrezno bi bilo razmisliti tudi o tem, da bi namesto pravne podlage za štiri specializirane oddelke sodišč pri okrožnih sodiščih na sedežih višjih sodišč oblikovali pravni podlago le za en tak oddelek oziroma sodišče za sojenje v najtežjih zadevah, ki bi bil ustrezno kadrovsko okrepljen. Obtožnice, ki jih vloži SDT, namreč večinoma obravnava Specializirani oddelek, ki deluje pri Okrožnem sodišču v Ljubljani. Glede na to, da je že izvedena centralizacija in specializacija na nivoju Policije (NPU) in državnega tožilstva (SDT), je vsekakor na mestu vsaj proučitev razlogov za in proti centralizaciji tudi na nivoju sodišča. Navedeno bi omogočilo še boljšo specializacijo sodnikov in posledično njihovo usposobljenost za sojenje v najtežjih zadevah tako na prvi kot tudi na drugi stopni, saj bi bilo za odločanje o rednih pravnih sredstvih tako pristojno le eno višje sodišče in ne štiri, kot je to po veljavni ureditvi.

Specializacija sodnikov ali celo ustanavljanje specializiranih oddelkov za sojenje v zadevah v zvezi s pranjem denarja (in financiranjem terorizma) pa glede na število zadev ni smiselna.

2.12. KAZENSKE SANKCIJE

Ocena: visoka – 0.95

Obrazložitev:

KZ-1 v 245. členu določa kazni za temeljno, kvalificirano in privilegirano obliko kaznivega dejanja pranja denarja, posebej za primer, ko je kaznivo dejanje storjeno v hudodelski združbi, in določa tudi obvezen odvzem »umazanega« denarja ali premoženja, kot sledi:

»Pranje denarja 245. člen

(1) Kdor denar ali premoženje, za katero ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejme, zamenja, hrani, z njim razpolaga, ga uporabi pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z zakonom o preprečevanju pranja denarja, s pranjem zakrije ali poskusi zakriti njegov izvor, se **kaznuje z zapornom do petih let.**

(2) **Enako se kaznuje**, kdor stori dejanje iz prejšnjega odstavka, pa je hkrati storilec ali udeleženec pri kaznivem dejanju, s katerim je bil pridobljen denar ali premoženje iz prejšnjega odstavka.

(3) Če je denar ali premoženje iz prvega ali drugega odstavka tega člena velike vrednosti, se storilec **kaznuje z zapornom do osmih let in denarno kaznijo.**

(4) Če je dejanje iz prejšnjih odstavkov storjeno v hudodelski združbi za izvedbo takih dejanj, se storilec **kaznuje z zapornom od enega do desetih let in denarno kaznijo.**

(5) Kdor bi moral in mogel vedeti, da je bil denar ali premoženje pridobljeno s kaznivim dejanjem, pa stori dejanje iz prvega ali tretjega odstavka tega člena, **se kaznuje z zapornom do dveh let.**

(6) Denar in premoženje iz prejšnjih odstavkov **se vzameta.**«

Izrečene kazni z obsodilnimi sodbami od leta 2010 dalje:

V letu 2010 je bila izrečena ena obsodilna obsodba, in sicer pogojna obsodba na sedem mesecev zapora s preizkusno dobo dveh let.

V letu 2011 sta bili izrečeni dve obsodilni sodbi:

- pogojna obsodba na osem mesecev zapora s preizkusno dobo dveh let,
- eno leto in osem mesecev zapora ter 1.000 evrov denarne kazni.

V letu 2012 je bilo izrečenih 12 obsodilnih sodb:

- sedem let in šest mesecev zapora,
- štiri leta in dva meseca zapora,
- eno leto in šest mesecev zapora,
- eno leto in tri mesece zapora,
- eno leto zapora,
- pogojna obsodba na dve leti zapora s preizkusno dobo štirih let,
- pogojna obsodba na eno leto in šest mesecev zapora s preizkusno dobo štirih let,
- pogojna obsodba na deset mesecev zapora s preizkusno dobo enega leta,
- pogojna obsodba na deset mesecev zapora s preizkusno dobo treh let,

- pogojna obsodba na deset mesecev zavora s preizkusno dobo treh let in 4.320 evrov denarne kazni,
- pogojna obsodba na tri mesece zavora s preizkusno dobo enega leta.

V letu 2013 je bilo izrečenih 25 obsodilnih sodb:

- 14 let in sedem mesecev zavora ter 26.110 evrov denarne kazni,
- 12 let zavora,
- sedem let zavora in 35.000 evrov denarne kazni,
- šest let in štiri mesece zavora,
- štiri leta zavora in 15.000 evrov denarne kazni,
- tri leta zavora in 150.000 evrov denarne kazni,
- tri leta in šest mesecev zavora ter 35.000 evrov denarne kazni,
- dve leti in dva meseca zavora ter 11.800 evrov denarne kazni,
- dve leti zavora in 20.000 evrov denarne kazni,
- dve leti zavora in 30.000 evrov denarne kazni,
- eno leto in deset mesecev zavora ter 4.000 evrov denarne kazni,
- eno leto in šest mesecev zavora,
- eno leto in devet mesecev zavora ter 131.300 evrov denarne kazni,
- eno leto in šest mesecev zavora ter 2.000 evrov denarne kazni,
- ostalo pogojne obsodbe z ali brez denarne kazni.

Zaključek:

Kazni, ki so v 245. členu KZ-1 predpisane za kaznivo dejanje pranja denarja, so sorazmerne glede na težo tega kaznivega dejanja v primerjavi z drugimi kaznivimi dejanji, ki jih določa KZ-1. Prav tako je zagotovljena sorazmernost predpisanih kazni za različne oblike kaznivega dejanja pranja denarja.

Predpisane kazni so skladne tudi z zahtevami mednarodnih dokumentov z obravnavanega področja, saj so predpisane sorazmerno in toliko strogo, da lahko imajo tudi odvračilni učinek.

Izrečene kazni kažejo na to, da so tudi razponi predpisanih kazni ustrezni, saj pester nabor izrečenih kazni pokaže, da sodišča pri izreku kazni v konkretnih primerih lahko upoštevajo stopnjo storilčeve krivde, nagibe, iz katerih je dejanje storil, stopnjo ogrožanja ali kršitve zavarovane vrednote, okoliščine, v katerih je bilo dejanje storjeno, prejšnje življenje storilca, kakor tudi njegove osebne in premoženjske okoliščine ter njegovo obnašanje po storjenem kaznivem dejanju (na primer poravnanje povzročene škode) in druge okoliščine.

2.13. UREDITEV ZAČASNEGA ZAVAROVANJA IN ODVZEMA PREMOŽENJSKE KORISTI, PRIDOBLENE S KAZNIVIM DEJANJEM ALI ZARADI NJEGA, TER UREDITEV ZAČASNEGA ZAVAROVANJA, ZASEGA IN ODVZEMA PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Ocena: srednja / visoka – 0.80

Obrazložitev:

Razlogi in način odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, so določeni v KZ-1, ZKP pa določa tudi razloge in postopek za začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi v predkazenskem in kazenskem postopku (tako imenovani kazenski odvzem; *podrobneje v 2. in 3. točki tega razdelka*).

KZ-1 v 73. členu določa tudi pravno podlago za **odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za kaznivo dejanje ali pa so z njim nastali**. Le-ti se po presoji sodišča lahko odvzamejo, če so storilčeva last, pri nekaterih kaznivih dejanjih pa KZ-1 določa tudi obvezen odvzem predmetov – tako je določeno tudi pri kaznivem dejanju pranja denarja po 245. členu KZ-1 in pri kaznivem dejanju financiranja terorizma po 109. členu KZ-1.

Navedeni predmeti se smejo vzeti tudi, kadar niso storilčeva last, če to zahteva splošna varnost ali moralni razlogi, vendar pa pravica drugih terjati od storilca odškodnino s tem ni prizadeta. Z zakonom se sme celo določiti obvezen odvzem predmetov, tudi če niso storilčeva last.

V skladu s 498. členom ZKP se taki predmeti odvzamejo tudi, če se kazenski postopek ne konča s sodbo, s katero bi bil obdolženec spoznan za krivega, v primeru, če je podana nevarnost, da bi bili uporabljeni za kaznivo dejanje ali če tako zahtevajo koristi splošne varnosti ali razlogi morale.

Nadalje je od maja 2012, ko se je začel uporabljati Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora²³ (v nadaljevanju ZOPNI), podana tudi pravna podlaga **za odvzem premoženja nezakonitega izvora v civilnem postopku brez kazenske obsodbe ter za začasno zavarovanje oziroma zaseg takega premoženja** v predhodni finančni preiskavi in kasnejšem civilnem sodnem postopku za odvzem (tako imenovani civilni odvzem; *podrobneje v 4. točki tega razdelka*).

Kazenski odvzem je v KZ-1 opredeljen v 74. do 77.c členu. Nihče (torej ne storilec in ne tisti, na katerega je bila taka korist prenesena) ne more obdržati premoženjske koristi, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem ali zaradi njega.

V skladu s KZ-1 je storilcu kaznivega dejanja ali drugemu prejemniku premoženjske koristi lahko odvzame:

- denar, dragocenosti in vsaka druga premoženjska korist, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem ali zaradi njega;
- če to ni mogoče, se mu odvzame premoženje, ki ustreza premoženjski koristi;
- če ni mogoče odvzeti premoženjske koristi ali premoženja, ki ustreza premoženjski koristi, se storilcu ali drugemu prejemniku naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza tej premoženjski koristi.

V skladu z mednarodnimi standardi je v KZ-1 določena pravna podlaga tudi za odvzem premoženjske koristi tistim, na katere je bila prenesena brezplačno ali za plačilo, ki ne ustreza dejanski vrednosti, pod pogojem da so vedeli ali bi bili mogli vedeti, da je bila pridobljena s kaznivim dejanjem ali zaradi njega. Če je bila prenesena na bližnje sorodnike storilca kaznivega dejanja, ali če je bilo zaradi onemogočanja odvzema premoženjske koristi na te osebe preneseno kakšno drugo njegovo premoženje, se jim odvzame, razen če dokažejo, da so zanj plačali dejansko vrednost.

V skladu z enakimi pravili se premoženjska korist vzame tudi pravni osebi, če je bila s kaznivim dejanjem tej pridobljena.

KZ-1 določa tudi varstvo oškodovanca, ki mu je bil v kazenskem postopku prisojen premoženjskopравни zahtevek. V takem primeru sodišče izreče odvzem premoženjske koristi le, kadar premoženjska korist presega oškodovancu prisojeni premoženjskopравни zahtevek.

²³ Uradni list RS, št. 91/2011 in 25/2014.

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika²⁴, ki je začel veljati maja 2012 (v nadaljevanju KZ-1B), so bile določbe o odvzemu premoženjske koristi dopolnjene tako, da je **odvzem premoženja zaradi kaznivih dejanj, storjenih v hudodelski združbi, urejen po vzoru tako imenovanega »razširjenega kazenskega odvzema«**, saj se storilcu, ki je storil kaznivo dejanje v hudodelski združbi, kot premoženjska korist, pridobljena s kaznivim dejanjem, odvzame tudi premoženje, za katero sodišče ugotovi, da izhaja iz kriminalnih dejavnosti, storjenih v tej združbi (torej ne le tisto, ki je bilo pridobljeno s konkretnim kaznivim dejanjem).

V kazenskih postopkih zaradi kaznivega dejanja pranja denarja²⁵ ali korupcijskih kaznivih dejanj²⁶ se v skladu z ZKP **denar ali premoženje nezakonitega izvora oziroma protipravno dana ali sprejeta podkupnina vzamejo tudi, kadar obdolženec ni bil spoznan za krivega**, če:

- so dokazani tisti zakonski znaki kaznivega dejanja pranja denarja, ki kažejo na to, da denar ali premoženje iz navedenega člena izvira iz kaznivih dejanj, oziroma
- so dokazani tisti zakonski znaki korupcijskih kaznivih dejanj, ki kažejo na to, da je bila dana ali sprejeta nagrada, darilo, podkupnina ali kakšna druga premoženjska korist.

Postopkovna pravila v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzgom premoženjske koristi so določena v **498.a do 506.a členih ZKP**. Premoženjska korist se v kazenskem postopku ugotavlja po uradni dolžnosti; sodišče pa lahko odmeri znesek premoženjske koristi po prostem preudarku, če bi bilo njeno ugotavljanje zvezano z nesorazmernimi težavami ali če bi se zaradi tega postopek preveč zavlekel.

Kadar obstaja nevarnost, da bi obdolženec sam ali preko drugih oseb to korist uporabil za nadaljnjo kriminalno dejavnost ali da bi jo skril, odtujil, uničil ali kako drugače z njo razpolagal in s tem onemogočil ali precej otežil njen odvzem po končanem kazenskem postopku, sodišče na predlog državnega tožilca odredi **začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi**. Navedeno je mogoče tudi že v predkazenskem postopku, če so podani utemeljeni razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, s katerim ali zaradi katerega je bila pridobljena premoženjska korist, ali da je bila taka korist pridobljena za drugega ali nanj prenesena.

Naknadna kontradiktornost je zagotovljena tako, da se sklep osumljencu oziroma obdolžencu in osebi, zoper katero je začasno zavarovanje odrejeno, vroči hkrati z njegovo izvršitvijo ali po izvršitvi, določena pa je tudi pravica do ugovora in pritožbe.

V predkazenskem postopku in po izdaji sklepa o uvedbi preiskave **lahko začasno zavarovanje traja** tri mesece. Po vložitvi obtožnice trajanje začasnega zavarovanja ne sme biti daljše od šestih mesecev. Navedeni roki se lahko podaljšajo v enakih časovnih razdobjih. Skupno trajanje začasnega zavarovanja pred uvedbo preiskave oziroma, če ta ni uvedena, pred vložitvijo obtožnice, pa ne sme biti daljše od enega leta. V preiskavi skupno trajanje začasnega zavarovanja ne sme biti daljše od dveh let. Po vložitvi obtožnice do izreka sodbe sodišča prve stopnje skupno trajanje začasnega zavarovanja ne sme presegati treh let. Do izvršitve pravnomočne sodne odločbe o odvzemu premoženjske koristi sme začasno zavarovanje skupno trajati največ deset let. O podaljšanju odloča sodišče na predlog pristojnega državnega tožilca.

²⁴ Uradni list RS, št. 91/2011.

²⁵ 245. člen KZ-1.

²⁶ 151., 157., 241., 242., 261., 262., 263. in 264. člen KZ-1.

O odreditvi, spremembi in odpravi začasnega zavarovanja odvzema premoženjske koristi **sodišče po uradni dolžnosti obvesti pristojni davčni organ**. Če ta po prejemu obvestila sodišču sporoči, da v zvezi z začasno zavarovanjem premoženjem načrtuje uvedbo postopka, za katerega je pooblaščen po zakonu, sodišče v odločbi o spremembi ali odpravi začasnega zavarovanja odredi, da organ, pristojen za izvršitev zavarovanja, tega ne sme spremeniti ali odpraviti pred prejemom pisnega obvestila sodišča, da je potekel en mesec od dneva vročitve odločbe o spremembi ali odpravi zavarovanja pristojnemu davčnemu organu.

Od maja 2012 ZOPNI omogoča tudi **civilni odvzem premoženja nezakonitega izvora brez predhodne kazenske obsodbe**. Postopek finančne preiskave po ZOPNI se lahko začne, če se v predkazenskem ali kazenskem postopku zaradi kataloškega kaznivega dejanja izkažejo razlogi za sum, da posamezne osebe razpolagajo s premoženjem nezakonitega izvora in njegova skupna vrednost presega 50.000 eurov, nato pa postopek teče neodvisno od predkazenskega ali kazenskega postopka.

Sodišče na predlog državnega tožilca odredi **začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora**, kadar so podani naslednji pogoji:

- v predkazenskem ali kazenskem postopku je ugotovljeno, da so podani ali so bili podani utemeljeni razlogi za sum, da je osumljenec, obdolženec, obsojenec ali zapustnik storil kataloško kaznivo dejanje;
- iz podatkov in dokazov za obdobje, za katero se opravlja oziroma je bila opravljena finančna preiskava, izhaja očitno nesorazmerje med dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke, ki jih je osumljenec, obdolženec, obsojenec ali zapustnik plačal, ter vrednostjo premoženja, ki ga ima v lasti, posesti, ga uporablja, uživa ali z njim razpolaga ali je razpolagal, oziroma ga je prenesel na povezane osebe ali je prešlo na njegove pravne naslednike;
- obstaja nevarnost, da bi lastnik, sam ali preko drugih oseb, to premoženje uporabil za kriminalno dejavnost ali da bi ga skril, odtujil, uničil ali kako drugače z njim razpolagal, tako, da bi onemogočil ali precej otežil njegov odvzem, in
- premoženje, ki je predmet predloga za začasno zavarovanje po ZOPNI, ni predmet zavarovanja odvzema premoženjske koristi pridobljene s kataloškim kaznivim dejanjem ali zaradi njega po določbah ZKP.

Sodišče odredi začasno zavarovanje zoper osumljenca, obdolženca, obsojenca ali zapustnika, za katerega so podani utemeljeni razlogi za sum, da razpolaga s premoženjem nezakonitega izvora, ali zoper pravnega naslednika ali povezano osebo, če so podani utemeljeni razlogi za sum, da je bilo premoženje nezakonitega izvora preneseno na to osebo.

Ob tem lahko sodišče po potrebi osebi, zoper katero se odredi začasno zavarovanje, omogoči, da razpolaga s tolikšnim delom premoženja, ki ji omogoča plačilo stroškov pravne pomoči v postopku po tem zakonu, in ki njej in osebam, ki jih je dolžna preživljati, omogoči socialno varnost.

Začasnega zavarovanja v času trajanja finančne preiskave ni treba podaljševati, saj ZOPNI določa, da le-to preneha, če državni tožilec SDT v enem mesecu od zaključka finančne preiskave oziroma od poteka najdaljšega roka trajanja finančne preiskave²⁷ ne predloži dokazila, da je vložil tožbo za odvzem premoženja nezakonitega izvora in predlagal

²⁷ V skladu z drugim odstavkom 17. člena ZOPNI finančna preiskava lahko traja največ eno leto in se lahko iz objektivnih razlogov podaljša za največ šest mesecev.

podaljšanje začasnega zavarovanja v pravnem postopku. Rok za vložitev tožbe po končani finančni preiskavi se na predlog državnega tožilca lahko podaljša največ za en mesec, če iz objektivnih razlogov ni bilo mogoče vložiti tožbe za odvzem premoženja in predloga za podaljšanje začasnega zavarovanja v roku iz prejšnjega odstavka.

Sodišče lahko na predlog pristojnega državnega tožilca odredi tudi **začasen odvzem premoženja ali dela premoženja nezakonitega izvora** v naslednjih primerih:

- če obstaja resna nevarnost, da bi se vrednost premoženja pri lastniku zmanjšala, ali
- če nevarnosti, da bi lastnik sam ali preko drugih oseb premoženje uporabil za kriminalno dejavnost, ni mogoče odpraviti brez prevzema premoženja v hrambo oziroma upravljanje, ali
- če nevarnosti, da bi lastnik sam ali preko drugih oseb s premoženjem razpolagal tako, da bi onemogočil ali precej otežil njegov odvzem, ni mogoče odpraviti le z začasnim zavarovanjem po tem zakonu.

Zaključek:

Kot izhaja iz navedenega, so v slovenskem pravnem redu podane pravne podlage za vse oblike začasnega zavarovanja, zasega in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in tudi širše premoženja nezakonitega izvora brez predhodne kazenske obsodbe, ki jih predvidevajo tudi mednarodni dokumenti z obravnavanega področja.

Iz prakse izhaja, da roki trajanja začasnega zavarovanja zahtevka za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, pravila podaljševanja in najdaljše določeno trajanje v posameznih fazah predkazenskega in kazenskega postopka v postopkih, kjer gre za začasno zavarovanje v tujini, niso ustrezni. Zato predlagajo njihovo podaljšanje oziroma drugačno določitev vsaj za zadeve z mednarodnim elementom.

Ob takem razmisleku je treba upoštevati odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. U-I-296/02 z dne 20.5.2004, s katero je bilo med drugim odločeno, da je takrat veljavni ZKP²⁸ (v katerem je bilo trajanje tega stvarnega omejevalnega ukrepa omejeno le s končanim kazenskim postopkom, oziroma absolutnim zastaralnim rokom za pregon za kaznivo dejanje) omogočal prekomeren poseg v pravico do lastnine iz 33. člena Ustave Republike Slovenije. Zato je Ustavno sodišče Republike Slovenije naložilo zakonodajalcu, da v skladu z načelom sorazmernosti, tehtanjem nujnosti ukrepa in pomena pravice posameznika ustrezno časovno omeji trajanje tega začasnega ukrepa. Posledično je bil z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku²⁹ (v nadaljevanju ZKP-G) dodan nov 502.b člen ZKP, z določenimi v zgornji 3. točki navedenimi roki.

2.14. SPOSOBNOST PREISKOVALCEV V ZVEZI Z ODKRIVANJEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Ocena: srednja / visoka – 0.75

²⁸ Uradni list RS, št. 96/2004 - uradno prečiščeno besedilo 2.

²⁹ Uradni list RS, št. 101/2005.

Obrazložitev:

Glede na organizacijo Policije in državnega tožilstva so za preiskave v zvezi z ugotavljanjem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in v zvezi z ugotavljanjem premoženja nezakonitega izvora pristojni kriminalisti, ki obravnavajo posamezni zadevo v predkazenskem postopku in postopku preiskave, usmerjajo pa jih državni tožilci, prav tako pristojni za pregon v konkretni kazenski zadevi.

V tej zvezi je pomembna možnost oblikovanja **specializiranih preiskovalnih skupin v skladu s 160.a členom ZKP** (podrobneje v razdelku 4.9.), saj v njih lahko poleg državnega tožilca in policije sodelujejo tudi predstavniki drugih pristojnih organov, ki lahko zagotovijo relevantne podatke in potrebno dodatno strokovno znanje.

Podobno možnost vsebuje tudi **ZOPNI, ki v 13. in 14. členu določa pravila za usmerjanje finančne preiskave in ustanovitev ter delovanje finančne preiskovalne skupine**. Državni tožilec lahko pri opravljanju finančne preiskave usmerja delo policije, Finančne uprave Republike Slovenije, Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja in drugih pristojnih državnih organov z obveznimi navodili, strokovnimi mnenji in predlogi za zbiranje obvestil ter izvedbo drugih ukrepov, za katere so pristojni, z namenom, da se odkrije premoženje nezakonitega izvora in ugotovi njegova vrednost ter zberejo podatki, potrebni za odločitev o začasnem zavarovanju odvzema, začasnem odvzemu premoženja nezakonitega izvora in za odvzem premoženja nezakonitega izvora.

O uvedbi finančne preiskave pristojni državni tožilec obvesti vodjo pristojnega državnega tožilstva, ki ustanovi **finančno preiskovalno skupino**. Finančno preiskovalno skupino vodi pristojni državni tožilec, sestavljajo pa jo predstavniki policije, Finančne uprave Republike Slovenije, Državnega pravobranilstva Republike Slovenije, Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Komisije za preprečevanje korupcije, Agencije za trg vrednostnih papirjev, Javne agencije Republike Slovenije za varstvo konkurence ali Računskega sodišča v skladu s predlogom pristojnega državnega tožilca.

Glede na navedeno so tudi v zvezi s to točko pomembne obrazložitve, podane v razdelkih 2.4. in 2.8.

Tabela 5: Osnovni podatki Policije o kaznivih dejanjih pranja denarja iz kazenskih ovadb, podanih v letu 2013, v primerjavi s predhodnimi obdobji in okvirnimi zneski

LETO	ŠT. K.O.	ŠT. KD	ŠT. OVADENIH OSEB		OKVIRNI ZNESEK OPRANEGA DENARJA	OKVIRNI ZNESEK PPK PREDHODNIH KD (cca.) ³⁰
			fizičnih	/ pravnih		
2005	2	4	5	2	1.097.479 €	Np
2006	4	6	4	0	1.468.869 €	Np
2007	2	2	2	1	950.288 €	2.479.632,00 €
2008	6	7	12	2	5.696.700 €	9.888.408,00 €
2009	20	46	37	7	35.275.900 €	42.271.927 €
2010	49	63	107	7	97.157.172,97 €	123.585.915,06 €
2011	38	49	77	21	24.406.136 €	27.245.525 €
2012	56	136	85	23	70.585.263,17 €	167.451.280,30 €
2013	56	96	125	23	64.927.102,03 €	77.693.235,43 €

³⁰ Čas storitve posameznih predhodnih kaznivih dejanj lahko spada tudi v predhodna časovna obdobja.

Iz **Skupnega poročila državnih tožilstev za leto 2014**³¹ izhaja, da je za navedeno leto izkazanih 160 kazenskih zadev v teku, v katerih začasno zavarovana **protipravna premoženjska korist** skupno znaša več kot 495.000.000 evrov. Po številu in vrednosti odrejenih začasnih zavarovanj v predkazenskih in kazenskih postopkih glede na svoje pristojnosti bistveno izstopa SDT, sledijo pa okrožna državna tožilstva v Ljubljani, Mariboru in Kopru.

Nadalje je bil v 66 sodbah izrečen dokončen odvzem premoženjske koristi, od tega je bilo v petih »velikih zadevah« v vsaki odvzeto od 1.300.000 do 3.500.000 evrov.

V zvezi s **postopki po ZOPNI** so podatki državnega tožilstva iz Skupnega letnega poročila državnih tožilstev za leto 2013 in za leto 2014 naslednji:

- leto 2013:

- izvedene so bile finančne preiskave v enajstih zadevah. Kot kataloška kazniva dejanja so se pojavljala: trgovina s prepovedanimi drogami, trgovina z ljudmi, zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti in pranje denarja;
- odrejena so bila začasna zavarovanja v šestih zadevah v skupni vrednosti 7.170.000 evrov;
- odrejeni so bili začasni odvzemi premoženja v dveh zadevah v skupni vrednosti 72.900 evrov;
- vložene so bile tri civilne tožbe zoper pet fizičnih in dve pravni osebi, s tožbami se zahteva odvzem premoženja v vrednosti 3.719.000 evrov.

- leto 2014:

- odrejena je bila finančna preiskava v štirih zadevah zoper 14 subjektov;
- začasno zavarovanje je bilo odrejeno v treh zadevah zoper sedem subjektov;
- vloženi sta bili dve civilni tožbi zoper šest fizičnih in dve pravni osebi;
- pravnomočno se je končala prva pravda za odvzem premoženja nezakonitega izvora, s katero se je toženi stranki odvzelo oziroma naložilo v plačilo premoženje v vrednosti 309.559 evrov.

Tabela 6: Postopki po ZOPNI3

Državno tožilstvo	Odrejena finančna preiskava	Predlog za začasno zavarovanje	Odreditev začasnega zavarovanja	Predlog za začasen odvzem	Odreditev začasnega odvzema	Tožba zaradi odvzema
ODT KP	1	0	0	2	0	
ODT KR	1	0	0	0	0	
ODT MB	1	0	0	0	0	
ODT PT	0	2	2	0	0	
SDT RS	14	7	7	0	2	8
Skupaj	17	9	9	2	2	8

³¹ Dostopno na spletni strani Vrhovnega državnega tožilstva Republike Slovenije.

Zaključek:

Kot izhaja iz razdelkov 2.4. in 2.8. so tako kriminalistom kot tudi državnim tožilcem na voljo usposabljanja, ki vsebujejo tudi teme, povezane s kaznivim dejanjem pranja denarja in korupcijskimi kaznivimi dejanji ter pregonom njihovih storilcev, v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter v zvezi z začasnim zavarovanjem in odvzemom premoženja nezakonitega izvora.

Glede na navedeno je pri preiskovanju kaznivih dejanj vse več pozornosti namenjeno tudi iskanju premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, kot je razvidno tudi iz podatkov Policije in državnih tožilstev v tej točki.

ZOPNI se je do konca leta 2014, na katero se nanašajo zbrani podatki, uporabljal dve leti in pol, kar je relativno kratko obdobje glede na dejstvo, da finančna preiskava v konkretni zadevi lahko traja eno leto in se lahko iz objektivnih razlogov podaljša še za največ šest mesecev. Zato uspešnosti pristojnih organov na tem področju še ni mogoče merodajno ocenjevati.

Pri razmisleku o morebitni spremembi ureditve tako, da bi bil za iskanje premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, ter premoženja nezakonitega izvora pristojen poseben organ, v katerem bi sodelovali tako kriminalisti kot tudi državni tožilci, bi bilo treba upoštevati že sedaj podano možnost ustanavljanja specializiranih in finančnih preiskovalnih skupin, število konkretnih zadev ter tudi zmožnosti Republike Slovenije za ustanavljanje novih organov.

2.15. INTEGRITETA IN SAMOSTOJNOST PREISKOVALCEV V ZVEZI Z ODKRIVANJEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Ocena: srednja / visoka – 0.75

Obrazložitev:

Glede na organizacijo Policije in državnega tožilstva so za preiskave v zvezi z ugotavljanjem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in v zvezi z ugotavljanjem premoženja nezakonitega izvora pristojni kriminalisti, ki obravnavajo posamezno zadevo v predkazenskem postopku in postopku preiskave, usmerjajo pa jih državni tožilci, prav tako pristojni za pregon v konkretni kazenski zadevi.

Zaključek:

Glede na navedeno so za obrazložitev ocene v tem razdelku relevantne obrazložitve v razdelkih 2.5. in 2.7.

2.16. ODREJENA ZAČASNA ZAVAROVANJA ODVZEMA IN ODVZEM PREMOŽENJSKE KORISTI IN PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Ocena: srednja / visoka – 0.75

Obrazložitev:

Za obrazložitev ocene v tem razdelku so relevantne obrazložitve in podatki v razdelku 2.14.

2.17. MEDNARODNO SODELOVANJE V ZVEZI Z ZAČASNIMI ZAVAROVANJI ODVZEMA IN ODVZEMOM PREMOŽENJSKE KORISTI TER PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA

Ocena: srednja / visoka – 0.75

Obrazložitev:

V skladu z ratificiranimi mednarodnimi pogodbami in tudi v skladu z ZKP (515. člen – kadar sodelovanje z mednarodno pogodbo ni urejeno drugače) se v primerih, ko ni pogojev za neposredno sodelovanje pristojnih tujih in domačih organov, prošnje za mednarodno pravno pomoč v primeru kaznivega dejanja pranja denarja ali kaznivih dejanj, povezanih s pranjem denarja, lahko posredujejo tako preko Ministrstva za pravosodje kakor tudi preko Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.

Glede statističnih podatkov o mednarodni pravni pomoči, povezani z določenim kaznivim dejanjem (torej pranjem denarja ali financiranjem terorizma), oziroma z določenim preiskovalnim dejanjem ali omejevalnim ukrepom (torej začasnim zavarovanjem ali odvzemom premoženjske koristi) je treba pojasniti, da **Ministrstvo za pravosodje zbira statistične podatke na splošni ravni po posameznih državah, ne pa po posameznih kaznivih dejanjih ali zaprošenih preiskovalnih dejanjih.**

Tudi v primeru, če bi se statistika mednarodne pravne pomoči in izročitev v kazenskih zadevah pri Ministrstvu za pravosodje vodila po kriterijih kaznivega dejanja in preiskovalnega dejanja, ne bi bila popolna, saj se v mednarodni pravni pomoči vse bolj uveljavlja **načelo neposrednega sodelovanja pristojnih domačih in tujih organov** (predvsem z državami članicami Evropske unije³², pa tudi širše, če je podana vzajemnost), ki je tudi eno osrednjih načel Konvencije, ki jo je Svet sprejel v skladu s 34. členom Pogodbe o Evropski uniji, o vzajemni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije.

V skladu z navedenim Ministrstvo za pravosodje lahko zagotovi statistične podatke oziroma približno oceno, koliko tujih zaprosil prejme in koliko domačih zaprosil za mednarodno pravno pomoč ali izročitev posreduje v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja ali financiranja terorizma ter kaznivimi dejanji, ki so najpogostejše predhodna kazniva dejanja pri pranju denarja, ne glede na to, za kakšno zaprošeno preiskovalno dejanje je v teh primerih šlo. Takih zaprosil je na letni ravni približno 900.

Izrecno v zvezi s kaznivim dejanjem pranja denarja in korupcijskimi kaznivimi dejanji Ministrstvo za pravosodje prejme približno 15 zaprosil na letni ravni; zaprosila za mednarodno pravno pomoč ali izročitev v zvezi s kaznivim dejanjem financiranja terorizma pa Ministrstvo za pravosodje zaprosila še ni prejelo.

Ministrstvo za pravosodje zaprosila za mednarodno pravno pomoč obravnava v skladu z načeli učinkovitosti in hitrosti ter jih posreduje pristojnim tujim ali domačim organom brez odlašanja, večinoma v dnevni ali dveh. Povprečno trajanje postopka mednarodne pravne pomoči v Republiki Sloveniji je en do dva meseca, seveda pa je trajanje odvisno od več faktorjev (na primer urgentnost primera, kompleksnost in obseg zaprosila).

Kot izhaja iz 1. točke tega razdelka, je bilo **izrecno v zvezi s podatki, povezanimi z začasnim zavarovanjem, zasegom in odvzemom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega**, ter s tem povezanim mednarodnim sodelovanjem, v mednarodni skupnosti oziroma predvsem v Evropski uniji sprejetih že kar **nekaj**

³² Ureditev v Zakonu o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (Uradni list RS, št. 48/2013 in 37/2015; v nadaljevanju ZSKZDČEU-1).

mednarodnih dokumentov, ki temeljijo na načelih vzajemnega priznavanja in neposrednega sodelovanja med pristojnimi organi:

- Okvirni sklep Sveta 2003/577/PNZ z dne 22. 7. 2003 o izvrševanju sklepov o zasegu premoženja ali dokazov v Evropski uniji³³,
- Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. 2. 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji³⁴,
- Okvirni sklep Sveta 2006/783/PNZ z dne 6. 10. 2006 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi³⁵.

Pri Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije kot notranja organizacijska enota deluje **Strokovno informacijski center** (v nadaljevanju SIC).

SIC med drugim v skladu s prvim odstavkom 206. člena ZDT-1 vodi **centralno evidenco vseh zadev in zagotavlja državnim tožilem strokovno pomoč v vseh zadevah, v katerih je bilo predlagano oziroma odrejeno začasno zavarovanje, zaseg ali odvzem predmetov in premoženjske koristi ter premoženja nezakonitega izvora**, na podlagi podatkov, ki jih po uradni dolžnosti takoj po izdaji pobude, usmeritve, procesnega akta državnega tožilca in sodne odločbe posredujejo vsa državna tožilstva.

V zvezi z navedenim SIC za potrebe poenostavitve neposrednih stikov in sodelovanja med pristojnimi organi v Republiki Sloveniji in organi drugih držav članic, deluje kot **kontaktna točka**. Naloga kontaktne točke je spodbujanje in pomoč pri izvajanju mednarodnega sodelovanja med pristojnimi domačimi in tujimi organi z aktivnim posredovanjem in vzpostavljanjem neposrednih stikov s pristojnimi kontaktnimi točkami ali službami drugih držav članic.

Iz evidence aktualnih zavarovanj, ki se vodi pri SIC, izhaja, da je bilo **začasno zavarovanje konec leta 2014 odrejeno v približno 300 zadevah, od tega v približno 30 zadevah v tujini na zaprosilo domačih organov**.

Zaprosila domačih organov za začasno zavarovanje v tujini so po večini izdana v predkazenskem ali kazenskem postopku po določbah ZKP in ZSKZDČEU-1, le v enem primeru pa gre za začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora po ZOPNI (zaprosilo za začasno zavarovanje je bilo izvršeno v Republiki Avstriji).

V letu 2014 je SIC prejel 21 zaprosil pristojnih organov držav članic Evropske unije, ki so se nanašala na pridobitev in posredovanje podatkov, potrebnih za izvedbo finančnih preiskav. Državno tožilstvo je v teh primerih poizvedbe opravilo s sodelovanjem Policije in Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.

Zaključek:

Mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah – kadar še teče s posredovanjem Ministrstva za pravosodje – poteka ažurno in brez povzročanja nepotrebnih zamud v postopkih z mednarodnim elementom, vendar se statistika ne vodi po kriterijih posameznih kaznivih dejanj oziroma preiskovalnih dejanj ter omejevalnih ukrepov.

³³ UL L 196, 2. 8. 2003, str. 45.

³⁴ UL L 68, 15. 3. 2005, str. 49.

³⁵ UL L 328, 24. 11. 2006, str. 59.

Glede na pristojnosti za predlaganje in odrejanje stvarnih omejevalnih ukrepov, ki so porazdeljene med Policijo, državno tožilstvo in sodišče, tudi centralna evidenca začasnih zavarovanj, zasegov in odvzemov, ki jo vodi SIC, ne more biti popolna.

Ob tem pa večina mednarodnih organizacij in ocenjevalnih misij v tem okviru zahteva podatke o mednarodni pravni pomoči tako po posameznih kaznivih dejanjih kot tudi po zaprošenih preiskovalnih dejanjih oziroma stvarnih omejevalnih ukrepih. Zato je na mestu razmislek, kako najustrezneje na državnem nivoju zagotoviti statistiko mednarodne pravne pomoči po izpostavljenih kriterijih in ob tem upoštevati možnosti, da bi bila v statistiko vključena tudi mednarodna pravna pomoč v kazenskih zadevah, ki teče neposredno med pristojnimi domačimi in tujimi organi.

Kot izhaja že iz zaključnega dela razdelka 2.13., državni tožilci v praksi ugotavljajo, da roki trajanja odrejenega začasnega zavarovanja zahtevka za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, pravila podaljševanja in najdaljše določeno trajanje v posameznih fazah predkazenskega in kazenskega postopka v postopkih, kjer gre za začasno zavarovanje v tujini, niso ustrezni. Navedene težave ni mogoče rešiti s spremembo prakse, zato bo potrebno proučiti možnosti za spremembe pravnih podlag.

2.18. REVIZIJSKI IN RAČUNOVODSKI STANDARDI TER PRAKSE

Ocena: visoka – 0.85

Obrazložitev:

V Republiki Sloveniji deluje prek **4.500 družb in samostojnih podjetnikov**, ki opravljajo računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje³⁶. Njihovi **skupni prihodki** so v letu 2012 znašali 314.228.417 evrov.

Navedeni poklici so združeni v **Zvezo računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije**, ki je osrednja slovenska referenca na področju računovodstva in davščin. Na strokovnem področju združuje tako avtorje nacionalnih računovodskih standardov kakor tudi predlagatelje tehničnih in dolgoročnih rešitev za uporabo v vsakdanji računovodski praksi. Pri svojem delu se osredotoča na potrebe računovodij in oseb v sorodnih poklicih v praksi, saj širi in pogloblja njihovo teoretično znanje, sodeluje pri razvijanju stroke ter pripravi in sprejemanju predpisov, standardov in drugih pravil, ter sooblikuje in uveljavlja kodeks poklicne etike. Njeni ključni programi so povezovanje in zagotavljanje podpore članom, promocija stroke, založništvo in izobraževanje na področju računovodstva, financ in davščin.

Davčni svetovalci so združeni v **Zbornico davčnih svetovalcev Republike Slovenije**.

Računovodje in drugi finančni delavci so se zaradi potrebe po izmenjavi izkušenj in nenehnega strokovnega usposabljanja združevali v različna društva računovodskih in finančnih delavcev, leta 1996 pa je bilo pod okriljem Gospodarske zbornice Slovenije ustanovljeno **Združenje računovodskih servisov**, ki je že v letu 2003 štelo preko 3.000 članov.

Združenje računovodskih servisov je sprejelo tudi svoj **Kodeks članov Združenja računovodskih servisov**, ki je bil v letu 2012 prenovljen in velja od januarja 2013. Kodeks predstavlja zapis pravil, po katerih se ravna računovodski servisi pri opravljanju svoje dejavnosti, temelji pa na Mednarodnem kodeksu etike računovodskega strokovnjaka in

³⁶ Podatek velja za leto 2012.

Etičnem kodeksu profesionalnih računovodij, zato pomeni dopolnitev obstoječih zakonov in pravnih aktov, ki na posredni način regulirajo dejavnost stroke.

Računovodje običajno knjižijo poslovne dogodke pravnih oseb, katerih poslovne knjige vodijo, vendar pa nimajo pregleda nad morebitno porabo oziroma poslovanjem z gotovino svojih strank. Ravno tako tudi nimajo vpliva na poslovne odločitve svojih strank.

Zaključek:

Pristojna 7. skupina, ki je ocenjevala stanje na področju nefinančnih dejavnosti in poklicev, je na podlagi proučenih podatkov stopnjo izpostavljenosti tega sektorja ocenila na 0.26, torej je izpostavljenost sektorja računovodstva pranju denarja in financiranju terorizma nizka.

Glede na navedeno in glede na normativno ureditev področja je zato ocena »odpornosti« obravnavanega sektorja v zvezi z nevarnostmi pranja denarja in financiranja terorizma visoka.

2.19. MOŽNOSTI IDENTIFIKACIJE STRANK

Ocena: visoka – 0.85

Obrazložitev:

V skladu z **Zakonom o osebni izkaznici**³⁷ mora osebno izkaznico imeti vsak državljan po dopolnjenem 18. letu starosti, kadar nima drugega veljavnega uradnega identifikacijskega dokumenta opremljenega s fotografijo, ki ga je izdal državni organ (na primer potne listine v skladu z Zakonom o potnih listinah³⁸), razen v primeru, če stalno prebiva v tujini.

Osebno izkaznico ali drug uradni identifikacijski dokument, na katerem so navedeni točni osebni podatki, na katerem fotografija izkazuje imetnikovo podobo in ki ni poškodovan oziroma obrabljen, mora imeti državljan pri sebi, razen kadar bi bilo glede na okoliščine to nesmotrno, in ga na zahtevo uradne osebe, ki je po zakonu za to pooblaščen, dati na vpogled za preverjanje istovetnosti.

Za identifikacijo strank banke praviloma zahtevajo, da stranka predloži veljaven osebni dokument takrat, ko vzpostavljajo poslovno razmerje ali izvajajo transakcijo. Dodatno banke lahko pridobijo tudi kopijo osebnega dokumenta. To ni izrecna zahteva ZPPDFT, zato je praksa bank v zvezi s hrambo kopije osebnega dokumenta dokaj različna. Nekatere banke kopije na papirju naredijo in hranijo, druge pa ne. Kot razlog navajajo predvsem dejstvo, da v skladu z zakonom iz zgornje 1. točke tega razdelka ni dovoljeno hraniti elektronske kopije osebnega dokumenta.

V zadnjem obdobju banke poročajo, da pri identifikaciji v nekaterih primerih (predvsem starejših strank) ugotavljajo, da stranke predložijo osebne dokumente, ki niso več veljavni. Kot razlog stranke navajajo predvsem stroške s pridobitvijo novega, veljavnega osebnega dokumenta, ter da zato osebnih dokumentov ne uporabljajo, čeprav pravni red to od njih zahteva in je dejstvo, da oseba nima osebnega dokumenta, določeno celo kot prekršek z ustrezno predpisano globo.

³⁷ Uradni list RS, št. 35/2011.

³⁸ Uradni list RS, št. 29/2011 – uradno prečiščeno besedilo.

Banke ugotavljajo tudi, da se v zadnjem času pojavljajo primeri, ko stranke za identifikacijo predložijo ponarejene dokumente, vendar v zvezi s tem ne vodijo posebne statistike. Na nivoju države sicer obstajajo Register osebnih izkaznic, Register potnih listin in Register vozniških dovoljenj, kjer je veljavnost določenega osebnega dokumenta mogoče preveriti, vendar pa banke nimajo dostopa do teh evidenc.

Zaključek:

Pravne podlage za identifikacijo strank s strani bank v primeru vzpostavljanja poslovnega razmerja oziroma izvajanja finančnih transakcij so ustrezne in skladne z FATF standardi za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma.

Glede na izkušnje bank pa velja ob upoštevanju pravil v zvezi z varstvom osebnih podatkov razmisliti o tem, da bi se spremenila ureditev, po kateri za noben namen ni dovoljeno hraniti elektronskih kopij osebnih dokumentov. Seveda bi bilo ob tem treba tudi ustrezno zamejiti namen, zaradi katerega bi se take elektronske kopije lahko hranile. To sicer ne bo izboljšalo identifikacije strank v konkretnih primerih, bi pa vsekakor poenostavilo postopke bank in prispevalo k njihovi učinkovitosti.

Zaradi preverjanja veljavnosti osebnih dokumentov ob identifikaciji strank v bankah velja proučiti tudi možnosti, da bi banke s tem namenom lahko dostopale do elektronski registrov veljavnih osebnih dokumentov.

2.20. RAZPOLOŽLJIVOST NEODVISNIH BAZ PODATKOV

Ocena: srednja – 0.60

Obrazložitev:

V zvezi z dostopnostjo neodvisnih baz podatkov je treba razlikovati ureditev v zvezi s fizičnimi in v zvezi s pravnimi osebami ter znotraj teh še razlike med dostopnostjo takih baz podatkov glede domačih in glede tujih pravnih oseb.

Glede domačih pravnih oseb obstajajo javni registri (Sodni register, AJPES in GVIN), kjer so dostopni podatki o stranki in njenem poslovanju. Omenjeni podatki so lahko banki v pomoč pri preverjanju podatkov, ki jih je banka pridobila neposredno od stranke ter pri presoji neobičajnega oziroma sumljivega poslovanja. Pri tem je potrebno omeniti, da so v evidenci AJPES in GVIN na voljo tudi podatki o odprtih transakcijskih računih v drugih bankah, vključno z informacijami o morebitnih blokadah transakcijskih računov s strani Finančne uprave Republike Slovenije.

Glede tujih pravnih oseb se banke lahko zanesejo le na tržne baze podatkov, v zvezi s katerimi pa je dostop plačljiv, kar je tudi razlog, da se jih banke ne poslužujejo pogosto. Med pravnimi osebami, ki so stranke bank, predstavljajo tuje pravne osebe le 1,5 odstotka v portfelju bank.

V zvezi z nezadostno transparentnostjo podatkov o dejanskem lastniku se izpostavlja predvsem **problem ugotavljanja dejanskega lastnika pri tujih pravnih osebah**, bodisi da te neposredno sklepajo poslovni odnos z banko, bodisi da se pojavijo v lastniški strukturi domačih pravnih oseb, ki sklepajo poslovni odnos z banko.

V primeru tujih pravnih oseb se lahko banka zaradi težav pri ugotavljanju dejanskega lastnika odloči za **zavrnitev poslovnega odnosa**.

V primeru **fizičnih oseb** ne obstaja neodvisen javni register o strankah in njihovem poslovanju, ki bi bil bankam v pomoč pri preverjanju pridobljenih podatkov o stranki in presoji neobičajnega oziroma sumljivega poslovanja. Ob tem je pomembno, da fizične osebe predstavljajo 90 odstotkov strank v portfelju bank.

Z zadnjim **Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodnem registru**³⁹ (v nadaljevanju ZSReg-F) se je stanje deloma izboljšalo, saj je vzpostavljena pravna podlaga za nov javen elektronski dostop do podatkov, ki omogoča iskanje podatkov, ali je določena oseba član uprave oziroma nadzornega sveta ali prokurist družbe v subjektih, vpisanih v Sodni register, in v katerih subjektih vpisa je ta oseba člana uprave, nadzornega sveta oziroma prokurist preko identifikacijskega znaka te osebe. S tem se povečuje transparentnost podatkov o vlogah članov organov vodenja, nadzora in zastopanja v različnih subjektih vpisa in posledično omogoča razkrije morebitnega konflikta interesov organov vodenja in nadzora, ki to funkcijo opravljajo tudi v drugih subjektih. Nadalje je omogočen tudi nov javen elektronski dostop do podatkov, ki podpira iskanje podatkov, ali je določena oseba ustanovitelj (družbenik) v subjektu vpisa in v katerem subjektu vpisa je ustanovitelj (družbenik) preko identifikacijskega znaka te osebe. Navedeno bo tudi bankam omogočilo pridobitev vsaj nekaterih neodvisnih podatkov o strankah, ki so fizične osebe, njihovem poslovanju in povezavah s pravnimi osebami.

Zaključek:

Zaradi zagotavljanja možnosti bank, da ob identifikaciji strank, ki so fizične osebe, preverijo od strank pridobljene podatke, bo potrebna ocena učinkovitosti spremembe ZSReg-F, ki se bo – glede na objavo v Uradnem listu Republike Slovenije v marcu 2015 in glede na v prehodnih določbah odložen začetek uporabe – šele začel uporabljati. Na podlagi ugotovitev pa bo potem na mestu razmislek, ali in v katere že obstoječe javne oziroma neodvisne baze podatkov bi bilo bankam treba dodatno omogočiti dostop oziroma na kakšen drugačen način bankam zagotoviti morebiti potrebne dodatne možnosti preverjanja pridobljenih podatkov o strankah, ki so fizične osebe, in njihovem poslovanju.

Kot dodaten problem pri registraciji družb banke izpostavljajo tudi dejstvo, da število družb, ki jih lahko ustanovi ena fizična oseba, sploh ni omejeno, tako da se je v praksi pojavilo že več primerov, ko je ista fizična oseba ustanovila več družb z namenom njihove nadaljnje prodaje. V omenjenih primerih gre torej za družbe, ki ob ustanovitvi nimajo jasno razvidnega namena opravljanja gospodarske dejavnosti, zato v teh primerih obstaja večja verjetnost, da bodo v nadaljevanju zlorabljene za namen pranja denarja ali druge oblike finančne kriminalitete. Določene nove omejitve v zvezi z ustanavljanjem gospodarskih družb prinaša Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah, ki je bil sprejet na seji Državnega zbora Republike Slovenije, ki je potekala julija 2015 (v nadaljevanju ZGD-1I) in zato v času priprave tega dokumenta še ni bil objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije. Gre predvsem za spremenjeni 10.a člen Zakona o gospodarskih družbah. Zato bo tudi v tem primeru v ustreznem času po uveljavitvi ZGD-1I potrebno oceniti ustreznost teh sprememb in njihov učinek v praksi ter šele na podlagi ugotovitev nato sprejemati odločitve o morebiti potrebnih nadaljnjih spremembah in dopolnitvah sistema.

2.21. TRANSPARENTNOST KORPORACIJ IN SKLADOV

Ocena: srednja / visoka – 0.70

³⁹ Uradni list RS, št. 17/2015.

Obrazložitev:

1. V skladu z določbami Zakona o sodnem registru⁴⁰ (v nadaljevanju ZSReg) **Sodni register vodi in o vpisih odloča sodišče, upravlja pa ga AJPES**, ki hkrati upravlja tudi Poslovni register.

Subjekti, ki se vpišejo v Sodni register (v nadaljevanju subjekti vpisa), so naslednje pravne osebe s sedežem v Republiki Sloveniji:

- družba z neomejeno odgovornostjo,
- komanditna družba,
- družba z omejeno odgovornostjo,
- delniška družba,
- komanditna delniška družba,
- evropska delniška družba,
- gospodarsko interesno združenje,
- evropsko gospodarsko interesno združenje,
- zadruga,
- evropska zadruga,
- zavod,
- skupnost zavodov,
- druge pravne osebe, za katere zakon določa, da se vpišejo v sodni register.

Subjekti vpisa po ZSReg so tudi:

- podružnica gospodarske družbe iz 31. člena ZGD-1,
- podružnica tujega podjetja iz 676. člena ZGD-1 in
- del druge pravne osebe iz prejšnjega odstavka, če zakon določa, da se vpiše v sodni register.

O posamezni osebi kot družbeniku, ustanovitelju ali članu subjekta vpisa ali kot članu organa subjekta vpisa se v Sodni register vpišejo vsi potrebni identifikacijski (pri pravni osebi) oziroma osebni podatki (pri fizični osebi). ZSReg tudi podrobno določa podatke, ki se vpišejo v Sodni register v zvezi s posameznimi zgoraj navedenimi subjekti vpisa ter določa tudi obveznost sporočanja sprememb vpisanih podatkov.

Sodni register je javna knjiga.

Javnost podatkov, vpisanih v glavno knjigo Sodnega registra, se zagotavlja:

- tako, da mora biti vsakomur prek spletnih strani AJPES omogočen brezplačen vpogled v podatke, ki so o posameznem subjektu vpisani v sodni register,
- tako, da mora biti vsakomur prek spletnih strani AJPES omogočen brezplačen vpogled v podatke, ali je določena oseba ustanovitelj ali družbenik v subjektu vpisa in v katerem subjektu vpisa je ustanovitelj ali družbenik,
- tako, da mora biti vsakomur prek spletnih strani AJPES omogočen brezplačen vpogled v podatke, ali je določena oseba zastopnik ali član organa nadzora v subjektu vpisa in v katerem subjektu vpisa je zastopnik ali član organa nadzora, in
- z izstavitvijo izpisov iz sodnega registra po 48. členu tega zakona.

⁴⁰ Uradni list RS, št. 13/1994, 91/2005, 33/2007, 93/2007, 65/2008, 49/2009 in 17/2015.

Javnost vsebine listin, na katerih temeljijo vpisi v Sodni register, ali ki so bile zaradi javne objave predložene Sodnemu registru, se zagotavlja z izstavitvijo izpisa listine ali pa tako, da mora biti vsakomur prek spletnih strani AJPES omogočen brezplačen dostop do:

- zadnjega čistopisa statuta delniške družbe ali družbene pogodbe družbe z omejeno odgovornostjo,
- zapisnikov skupščine delniške družbe, ki so bili v zadnjem letu predloženi sodnemu registru zaradi objave, in
- listin, ki so bile v zadnjem letu pred objavo vpisa priložene predlogu za vpis združitve ali delitve v sodni register, če je sodišče na podlagi tega predloga dovolilo vpis združitve ali delitve v sodni register.

Poslovni register je urejen v Zakonu o poslovnem registru Slovenije⁴¹ (v nadaljevanju ZPRS-1) in je neposredno povezan s Sodnim registrom. Navedeno pomeni, da se vsi vpisi in spremembe vpisov v Sodni register takoj prenesejo tudi v Poslovni register.

Podatki Sodnega registra predstavljajo 37,8 odstotkov podatkov v Poslovnem registru (podatki, ki se vodijo o posamezni enoti Poslovnega registra, so določeni v 8. členu ZPRS-1).

Zaključek:

Kot izhaja že iz prejšnjega razdelka tega poročila, se bo stanje glede transparentnosti in dostopnosti podatkov o gospodarskih družbah ter njihovih ustanoviteljih, družbenikih zastopnikih in članih organov nadzora občutno izboljšalo z začetkom uporabe že uveljavljene novele ZSReg-F. Z ZSReg-F in s tem povezano novelo ZPRS-1A je namreč vzpostavljena pravna podlaga za nov javen elektronski dostop do podatkov, ki omogoča iskanje podatkov, ali je določena oseba član uprave oziroma nadzornega sveta ali prokurist družbe v subjektih, vpisanih v Sodni register, in v katerih subjektih vpisa je ta oseba člana uprave, nadzornega sveta oziroma prokurist preko identifikacijskega znaka te osebe.

Nadalje je omogočen tudi nov javen elektronski dostop do podatkov, ki podpira iskanje podatkov, ali je določena oseba ustanovitelj (družbenik) v subjektu vpisa in v katerem subjektu vpisa je ustanovitelj (družbenik) preko identifikacijskega znaka te osebe.

S tem se povečuje transparentnost podatkov o vlogah ustanoviteljev, članov organov vodenja, nadzora in zastopanja v različnih subjektih vpisa in posledično omogoča razkrije morebitnega konflikta interesov organov vodenja in nadzora, ki to funkcijo opravljajo tudi v drugih subjektih.

Glede na navedeno bo pred kakršnokoli odločitvijo o nadaljnjem spreminjanju oziroma nadgrajevanju sistema transparentnosti potrebna ocena učinkovitosti spremembe ZSReg-F, ki se bo – glede na objavo v Uradnem listu Republike Slovenije v marcu 2015 in glede na v prehodnih določbah odložen začetek uporabe – šele začel uporabljati.

2.22. DAVČNA RAZKRITJA

Ocena: srednja / visoka – 0.80

⁴¹ Uradni list RS, št. 49/2006 in 19/2015.

Obrazložitev:

Finančna uprava Republike Slovenije zbira podatke v skladu z zakonom. Ti podatki so lahko razkriti različnim državnim organom. Razkritja potekajo po uradni dolžnosti ali na zahtevo državnih organov.

Leta 2013 je bilo približno 107.397 **razkritij različnim domačim državnim organom, pristojnim za vodenje različnih postopkov**, in sicer:

- Ministrstvu za notranje zadeve, Policija,
- Uradu za preprečevanje pranja denarja,
- Komisiji za preprečevanje korupcije,
- pristojnim okrožnim sodiščem,
- pristojnim okrožnim državnim tožilstvom,
- pristojnim centrom za socialno delo,
- Zavodu za zdravstveno zavarovanje in
- Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Finančna uprava Republike Slovenije sodeluje tudi v **mednarodni izmenjavi podatkov**. V letu 2013 so bile aktivnosti na področju mednarodne izmenjave informacij usmerjene v pravočasno in kakovostno izmenjavo podatkov na področju posrednih in neposrednih davkov in upravne pomoči pri izterjavi davkov med pristojnimi tujimi organi:

- izmenjava informaciji o davku na dodano vrednost (Uredba Sveta 904/2010, izvedbena uredba Komisije 79/2012) – 2.974,
- izmenjava informacij na področju neposredne obdavčitve (Direktiva Sveta 2011/16/EU, Sklenjene konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja, Direktiva Sveta 2003/48/EC) – 57.423,
- upravna pomoč pri izterjavi davkov članicam EU (Direktiva Sveta 2010/24, Izvedbena uredba Komisije (EU) No. 1189/2011, izvajanje Odločbe Komisije C (2011) 8193) – 164.

Pristojni organi držav članic EU si izmenjujejo informacije **na zahtevo, spontano in avtomatsko**.

Zaključek:

Iz navedenih podatkov izhaja, da Finančna uprava Republike Slovenije aktivno izvaja razkritja podatkov, ki jih pridobiva v skladu s svojimi pristojnostmi na področju davkov, pristojnim drugim državnim organom in aktivno sodeluje tudi pri mednarodni izmenjavi podatkov v okviru Evropske unije.

Nadalje predstavniki Finančne uprave Republike Slovenije sodelujejo in zagotavljajo podatke ter analize iz svoje pristojnosti tudi v specializiranih preiskovalnih skupinah po 160.a členu ZKP (*podrobneje v razdelku 2.9.*) in finančnih preiskovalnih skupinah po 13. in 14. členu ZOPNI (*podrobneje v razdelku 2.14.*).

V skladu z določbami ZOPNI lahko Finančna uprava Republike Slovenije tudi formalno predlaga državnemu tožilcu ustanovitev finančne preiskovalne skupine za izvedbo finančne preiskave, kadar v postopkih, za katere je pristojna, ugotovi sum obstoja premoženja nezakonitega izvora.

Glede na to, da ZKP formalno pobudo za ustanovitev specializirane preiskovalne skupine pripisuje le Policiji, je na mestu razmislek, da se tudi v predkazenskem in kazenskem

postopku tudi druge organe (med drugimi tudi Finančno upravo Republike Slovenije), ki lahko v teh preiskovalnih skupinah sodelujejo, določi kot formalne predlagatelje ustanovitve.

2.23. FORMALIZACIJA GOSPODARSTVA

Ocena: visoka – 0.90

Obrazložitev:

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je delež »neformalnega gospodarstva« oziroma »sive ekonomije« v Republiki Sloveniji približno 10 odstotkov bruto družbenega prihodka.

V skladu s sklepom Vlade Republike Slovenije, je davčni organ povečal aktivnost na področju sive ekonomije.

V letu 2013 je bilo povečano število opravljenih nadzorov na področju sive ekonomije, in sicer za 310 odstotkov več kot v letu 2012. Opravljenih je bilo 4.954 nadzorov, pri katerih je bila ugotovljena dodatna davčna obveznosti v višini 2.400.000 evrov.

Aktivnosti na področju sive ekonomije so bile izvedene v sodelovanju z mobilnimi enotami takratne Carinske uprave Republike Slovenije (naknadno sta bili Davčna uprava Republike Slovenije in Carinska uprava Republike Slovenije združeni v Finančno upravo Republike Slovenije).

Izvedenih je bilo tudi več kot 20.000 preventivnih aktivnosti. Davčni inšpektorji so izdali 29 prepovedi opravljanja gospodarske dejavnosti. Opravljenih je bilo tudi 94 inšpekcijskih pregledov dela na črno, pri čemer je bilo izdanih 63 odločb o prepovedi dela na črno.

3. SKUPINA - RANLJIVOST BANČNEGA SEKTORJA

Ta skupina je ocenjevala ranljivost bančnega sektorja z vidika možnih zlorab bank za namen PD oz. FT. Pri tem je bila ocenjena kvaliteta kontrolnega okolja, ki so ga vzpostavile banke za ustrezno upravljanje s tveganji na tem področju, v nadaljevanju pa je bila ocenjena tudi ranljivost po posameznih produktih oz. storitvah.

Skupino je sestavljalo 9 članov, in sicer: predstavniki Banke Slovenije (BS), Združenja bank Slovenije (ZBS), Ministrstva za finance (MF), poslovnih bank ter Urada RS za preprečevanje pranja denarja (UPPD). Vodja skupine je bila predstavnica BS.

3.1 Splošne informacije o slovenskem bančnem sektorju

Bančni sistem ima v okviru finančnega sektorja prevladujočo vlogo, saj je skupna bilančna vsota po stanju na dan 31. 12. 2013 znašala 44,644 milijard EUR, kar je predstavljalo 126 % bruto družbenega proizvoda (BDP). Ob koncu leta 2013 je v Sloveniji delovalo **17 bank**, od tega 10 domačih bank in 7 bank, ki so hčerinske banke tujih bank. Poleg bank so v slovenskem bančnem sektorju ob koncu leta 2013 delovale še **3 hranilnice** in **3 podružnice tujih bank**. V zvezi s hčerinskimi bankami in podružnicami tujih bank je potrebno omeniti, da imajo njihove matične banke sedež v državah članicah EU (Avstrija, Italija, Francija).

Po stanju nad dan 31. 12. 2013 je bilo v Sloveniji notificiranih 318 kreditnih institucij, ki imajo sedež na območju Evropskega gospodarskega prostora, in lahko opravljajo storitve na območju Republike Slovenije (v nadaljevanju RS) neposredno ali posredno preko podružnice.

Kreditne institucije, ki so notificirane za opravljanje storitev na območju RS, v obstoječo oceno tveganosti niso bile zajete, saj Banka Slovenije ne razpolaga s podatki o tem, katere od notificiranih kreditnih institucij dejansko opravljajo storitve na območju RS. Ne glede na to velja izpostaviti, da gre za kreditne institucije, ki imajo sedež na območju EU in so torej zavezane k izvajanju predpisanih ukrepov, kot to izhaja iz EU Direktive, ki ureja področje PPFT.

V zvezi s prisotnostjo slovenskih bank na tujih trgih je potrebno omeniti, da sta imeli ob koncu leta 2013 le dve banki hčerinske banke izven območja RS, in sicer na območju Balkana (Srbija, BiH, Črna Gora, Makedonija, Kosovo).

Z vidika izvajanja bančnih storitev je potrebno izpostaviti, da gre v večini primerov za **univerzalne banke**, ki nudijo **standarden nabor bančnih storitev**, tako na področju poslovanja s pravnimi, kot tudi na področju poslovanja s fizičnimi osebami. Po strukturi strank prevladujejo fizične osebe, ki predstavljajo 90 % vseh strank, s katerimi imajo banke sklenjeno poslovno razmerje. Glavnina strank so domači subjekti, saj delež nerezidentov predstavlja le 2 % vseh strank.

3.2 Metodologija za oceno ranljivosti bančnega sektorja z vidika PPFT

V skladu z metodologijo Svetovne banke je postopek ocenjevanja ranljivosti bančnega sektorja potekal v dveh korakih. Uvodoma je bilo ocenjeno **kontrolno okolje**, ki so ga vzpostavile banke z namenom ustreznega upravljanja s tveganji na področju PPFT, v nadaljevanju pa je bila ocenjena **ranljivost po posameznih produktih oz. storitvah** z vidika možnosti njihove zlorabe za namen pranja denarja oz. financiranja terorizma. V končni oceni ranljivosti bančnega sektorja je tako upoštevana ocena kontrolnega okolja na področju PPFT, kot tudi ocena ranljivosti po posameznih produktih oz. storitvah.

3.3 Predstavitev rezultatov

Na podlagi splošne ocene kontrolnega okolja na področju PPFT ter ocene ranljivosti po posameznih produktih oz. storitvah je bila izračunana **končna ocena ranljivosti bančnega sektorja**. Ranljivost bančnega sektorja z vidika morebitnih zlorab za namen PPFT je **srednja**.

Kontrolno okolje, ki so ga vzpostavile banke z namenom ustreznega upravljanja s tveganji na področju PPFT, je bilo razmeroma dobro ocenjeno. Pri tem so bile nekoliko boljše ocenjene politike in postopki, ki urejajo področje PPFT, nekoliko šibkejša pa je njihovo izvajanje. Navedena ugotovitev sovпада tudi z nadzorniškimi ugotovitvami, saj Banka Slovenije prav tako ocenjuje, da so banke v skladu z zakonskimi zahtevami in izdanimi usmeritvami vzpostavile ustrezne sisteme za PPFT, nekoliko slabša pa je izvajanje predpisanih ukrepov v praksi, kar potrjujejo tudi kršitve, ki jih Banka Slovenije praviloma ugotavlja na izbranem vzorcu strank.

Banka Slovenije kljub temu ocenjuje, da se je v obdobju zadnjih let zavedanje uprav in višjega vodstva o tveganju izgube ugleda v povezavi s pranjem denarja in financiranjem terorizma precej okrepilo, kar se odraža tako v imenovanju strokovnih in kompetentnih oseb na mesto pooblaščenca za PPFT, kot tudi v ustrezni umestitvi funkcije pooblaščenca za PPFT znotraj banke. Dodaten dokaz o večjem zavedanju bank in boljšem upravljanju s tveganji na področju PPFT pa je tudi dejstvo, da so banke pri sklepanju poslovnih razmerij postale precej bolj previdne in v skladu z internimi politikami v posameznih primerih tudi zavrnejo sklenitev poslovnega razmerja oz. prekinejo obstoječe poslovno razmerje, v kolikor ocenijo, da so tveganja v povezavi z določeno stranko previsoka.

Prav tako je potrebno omeniti, da so banke v obdobju zadnjih let namenile precejšnjo pozornost vzpostavitvi informacijskih sistemov, ki zagotavljajo ustrezno podporo pri prepoznavanju neobičajnega oz. sumljivega poslovanja, ki so ga banke dolžne zaznati in sporočiti Uradu.

Informacijska podpora za celovito spremljanje transakcij ter zavezanost zaposlenih za dosledno izvajanje predpisanih ukrepov sta bila tudi ključna dejavnika, ki sta prispevala k rastočemu trendu prijav sumljivega poslovanja. Banke so v letu 2013 Uradu sporočile 516 primerov sumljivega poslovanja, kar je znaten porast glede na leto 2009, ko je bilo sporočenih le 155 takšnih primerov. Ob tem je potrebno dodatno izpostaviti, da prijave, ki jih Uradu posredujejo banke, predstavljajo kar 85 % vseh prijav sumljivega poslovanja, ki jih prejme Urad.

Kot je bilo že uvodoma pojasnjeno, je bilo v okviru metodologije predvideno, da se **na nivoju posameznega produkta oz. storitve** oceni njihova ranljivost z vidika možnosti zlorabe za namen pranja denarja oz. financiranja terorizma. V ta namen so bili izbrani tisti produkti oz. storitve, ki predstavljajo znaten delež v poslovanju bank ali pa že sama narava produkta oz. storitve predstavlja povečano tveganje z vidika PPDFT.

Na podlagi zgoraj navedenih kriterijev so bili izbrani naslednji produkti oz. storitve: transakcijski računi, krediti, depoziti, hitri prenos sredstev, predplačniške kartice, spletna prodajna mesta ter gotovinske transakcije, ki jih izvajajo naključne stranke. Vsi zgoraj navedeni produkti oz. storitve so bili ocenjeni po različnih kriterijih, kot so npr. obseg poslovanja, struktura strank, delež gotovinskih transakcij ter obseg domačih in mednarodnih plačilnih transakcij. Na podlagi uporabljene metodologije je bila najvišja izhodiščna (inherentna) ranljivost ocenjena pri produktu "transakcijski račun" ter pri storitvi "hitri prenos sredstev" (Western Union, MoneyGram).

Pri tem je bilo ugotovljeno, da v obeh navedenih primerih poleg splošnih kontrol obstajajo tudi specifične kontrole (na nivoju posameznega produkta oz. storitve), kar je prispevalo k temu, da je končna ranljivost teh produktov na sprejemljivem nivoju.

Ključne pomanjkljivosti

Pri ocenjevanju kontrolnega okolja na področju PPDFT so bile prepoznane določene pomanjkljivosti, ki so bile ocenjene kot ključne, zato bodo v nadaljevanju vključene v **Akcijski načrt** z namenom, da se pripravijo ustrezni korektivni ukrepi, ki bodo pripomogli k izboljšanju učinkovitosti obstoječega sistema za PPDFT v bančnem sektorju.

4.SKUPINA – RANLJIVOST SEKTORJA VREDNOSTNIH PAPIRJEV

Ta skupina je analizirala ranljivost sektorja vrednostnih papirjev z vidikov: velikosti sektorja; prihodkov od prodaje; deleža mednarodnih transakcij; deleža strank, ki predstavljajo višje tveganje (na primer: politično izpostavljene osebe, stranke »privatnega bančništva«; fiduciarne družbe idr.); indikatorjev možnega PD (na primer: število zadev, ki vključujejo ta sektor; število sumljivih transakcij, ki se nanašajo na ta sektor idr.); uredb, smernic s področja preprečevanja PD/FT; neposrednih/posrednih nadzorov z vidika ugotavljanja učinkovitosti preprečevanja PD/FT; vstopov ter nadzora na trg vrednostnih papirjev; spremljanja transakcij ter ustreznosti poročanja sumljivih transakcij; nivoja ranljivosti.

Skupino je sestavljalo 10 predstavnikov različnih inštitucij in sicer: Agencije za trg vrednostnih papirjev, Ljubljanske borze, Združenja članov borze vrednostnih papirjev, Ministrstva za finance, Klirinške depotne družbe, Agencije za javni nadzor nad revidiranjem, Združenja družb za upravljanje investicijskih skladov ter Urada za preprečevanje pranja denarja. Vodja skupine je bil predstavnik ATPV.

4.1 UVOD - Obseg sektorja vrednostnih papirjev v Sloveniji

Slovenija je majhna država neodvisna od leta 1991, pred tem je bila del Jugoslavije. Slovenija ima en organiziran trg vrednostnih papirjev, in sicer Ljubljansko borzo vrednostnih papirjev, d.d., ki je v lasti CEESEG AG, Dunaj, Avstrija, KDD Centralno klirinško depotno družbo, d.d., 5 domačih borzoposredniških družb na dan 30. 4. 2014 in 10 družb za upravljanje na dan 30. 4. 2014. Tu je še 9 bank, ki imajo dovoljenje za opravljanje investicijskih storitev in poslov in 4 člani z oddaljenim dostopom na Ljubljansko borzo.

Primerjava s sosednjimi državami pokaže, kako je Slovenija majhna država. To je razvidno iz naslednjih podatkov:

Tabela 7: Primerjava Slovenije s sosednjimi državami

	Država	Prebivalstvo v milijonih *	BDP ** v milijardah USD	Število** investicijskih družb (bank in borznoposredniških družb)	Število** * borznoposredniških družb	Podatki borze vrednostnih papirjev **** za leto 2012			
						Promet z delnicami v milijonih EUR	Število poslovdelnici z	Tržna kapitalizacija delnic v milijonih EUR	Število uvrščenih delnic
1	Italija	59.54	2,013.37	88	***	*****	*****	*****	*****
2	Avstrija	8.43	394.45	94	***	18,077	3514,769	80,429	99
3	Ceška Republika	10.51	196.44	34	***	9,984	972,268	28,193	28
4	Madžarska	9.92	124.60	43	***	8,409	1,629,866	15,742	52
5	Slovaška	5.40	91.35	17	***	126	13,290	4,094	134
6	Slovenija	2.05	45.38	17	5	304	53,142	4,911	61

1* Podatki Svetovne banke: <http://search.worldbank.org/data?qterm=gdp&language=&format>

2** European Securities and Markets Authority (ESMA) podatki: <http://registers.esma.europa.eu/publication/searchMifid.jsessionid=B3748DCFDA64DAC912F56591C4A66004>

3*** Nismo mogli razdeliti števila investicijskih družb med bankami in borznoposredniškimi družbami

4**** Podatki od Federation of European Securities Exchanges AISBL (FESE): http://www.fese.eu/lib/files/EUROPEAN_EXCHANGE_REPORT_2012_FV.pdf

5***** Italija ni članica FESE: http://www.fese.eu/lib/files/EUROPEAN_EXCHANGE_REPORT_2012_FV.pdf

Podatki kažejo, da je v Sloveniji približno 2 milijona prebivalcev, z bruto družbenim produktom (BDP) v višini približno 45,38 milijard USD (kar znese približno 35 milijard EUR v letu 2013). Vse ostale države so večje in imajo večji BDP. Promet na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev je tudi majhen v primerjavi s sosednjimi državami.

4.2 PODATKI ZA SLOVENIJO

Sektor vrednostnih papirjev znotraj finančnega sektorja v Sloveniji je relativno majhen v primerjavi z bančnim, zavarovalniškim in drugimi sektorji. Podatki kažejo, da je trend negativen za zadnjih pet let. Razlog je globalna in domača finančna kriza od leta 2008 dalje, dodatno pa še stalno zaustavljanje reform in politične krize. Nekaj domačega kapitala se je s slabo likvidnega slovenskega kapitalskega trga preusmerilo na tuje kapitalske trge. Slovenski sektor vrednostnih papirjev se je v letu 2008 soočil z močnim padcem domače borze, ki je bil še bolj občuten kot na tujih borzah, predvsem zaradi previsokih tečajev - v letu 2007 je namreč dosegel enega od najvišjih rasti v svetu, kar se tiče indeksov, tržne kapitalizacije in borznih poslov. Visoka volatiliteta tečajev delnic slovenskih družb je podoba nadpovprečnega tveganja, kar je eden od razlogov za nizko povpraševanje tujih investorjev.

Kot članica Evropske Unije je Slovenija pretežno orientirana na zahodnoevropske države, predvsem Nemčijo, Italijo in Avstrijo.

Tabela 8: SPECIFIČNI PODATKI ZA SLOVENIJO (Vir: Banka Slovenije – Letno poročilo za 2013) - [www.http://www.bsi.si/publikacije-in-raziskave.asp?MapaId=285](http://www.bsi.si/publikacije-in-raziskave.asp?MapaId=285)

	Bilančna vsota v milijonih EUR			Struktura v %			Delež v BDP v %		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Denarne finančne institucije*	49.243	46.119	40.442	72.8	72.1	71.3	136.2	130.6	114.6
Nedearne finančne institucije**	18.392	17.828	16.251	27.2	27.9	28.7	50.9	50.5	46.1
zavarovalnice	6.108	6.762	6.957	9.0	10.6	12.3	16.9	19.1	19.7
Pokojninske družbe/skladi	1.518	1.491	1.475	2.2	2.3	2.6	4.2	4.2	4.2
Investicijski skladi	1.816	1.835	1.859	2.7	2.9	3.3	5.0	5.2	5.3
Lizinska podjetja	5.177	4.712	3.537	7.7	7.4	6.2	14.3	13.3	10.0
BPD, DZU in drugi	3.774	3.028	2.423	5.6	4.7	4.3	10.4	8.6	6.9
Skupaj	67.635	63.948	56.693	100.0	100.0	100.0	187.1	181.1	160.7

* Denarne finančne institucije ne vključujejo centralne banke

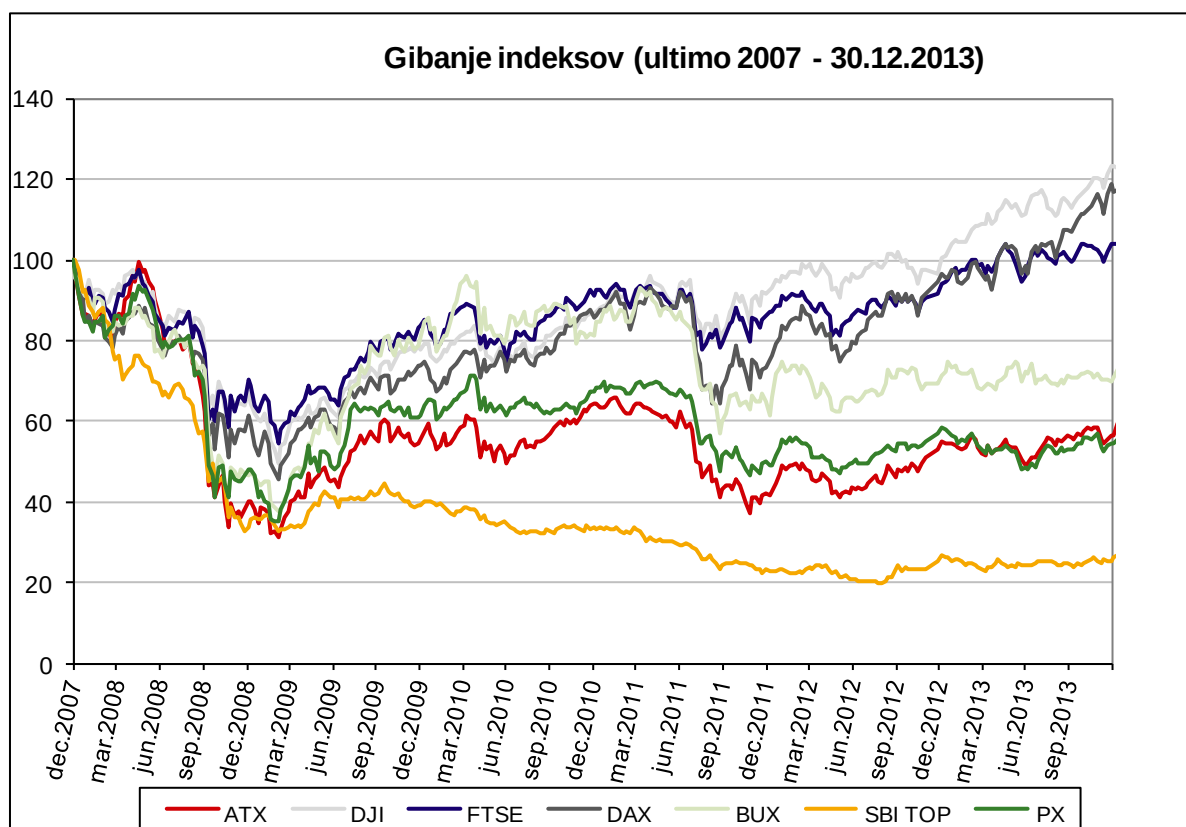
** Med pokojninskimi skladi se upošteva tudi Prvi pokojninski sklad

Tabela 9: Indeks SBI Ljubljanske borze vrednostnih papirjev (SBI TOP – LJSE blue-chip indeks) od leta 2003 do 30. 6. 2014

2003	2004	2005	2006	2007	2008
707.94	915.40	941.02	1.473.33	2.518.92	854.26

2009	2010	2011	2012	2013	30. 6. 2014
952.67	850.35	589.58	635.51	655.66	822.14

Graf 1: Primerjava indeksa SBITOP s podobnimi indeksi (konec leta 2007 – 2013)

Leto 2013 je bilo leto zmerne rasti slovenskega delniškega trga. SBI TOP se je obrnil v pozitivno smer že drugo leto zapored, pri čemer je zrasel letno za 3.17%, in je pristal pri 655.66 točkah na zadnji trgovni dan v letu 2013.

Tabela 10: Promet na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev od leta 2003 do 30. 6. 2014

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Celotni promet v EUR	700,844,661	837,861,029	579,204,722	996,477,198	2,226,900,708	1,285,790,498
Povprečni dnevni promet v EUR	2,814,637	3,285,730	2,316,819	4,034,321	9,052,442	5,129,748
Povprečno število poslov na dan	1,368	1,379	1,024	927	1,150	998
Povprečni dnevni promet v EUR	2,058	2,382	2,263	4,353	7,871	4,907

	2009	2010	2011	2012	2013	1.1.2014 do 30. 6.2014
Celotni promet v EUR	904,021,130	492,540,215	470,063,642	360,387,850	391,759,420	302,782,064
Povprečni dnevni promet v EUR	3,593,223	1,962,550	1,870,805	1,473,010	1,593,938	2,472,413
Povprečno število poslov na dan	646	490	390	230	213	279
Povprečni dnevni promet v EUR	5,801	3,992	4,758	6,502	7,543	8,701

Tabela 11: Promet Ljubljanske borze vrednostnih papirjev po tipih članstva v obdobju od 2007 – 2013

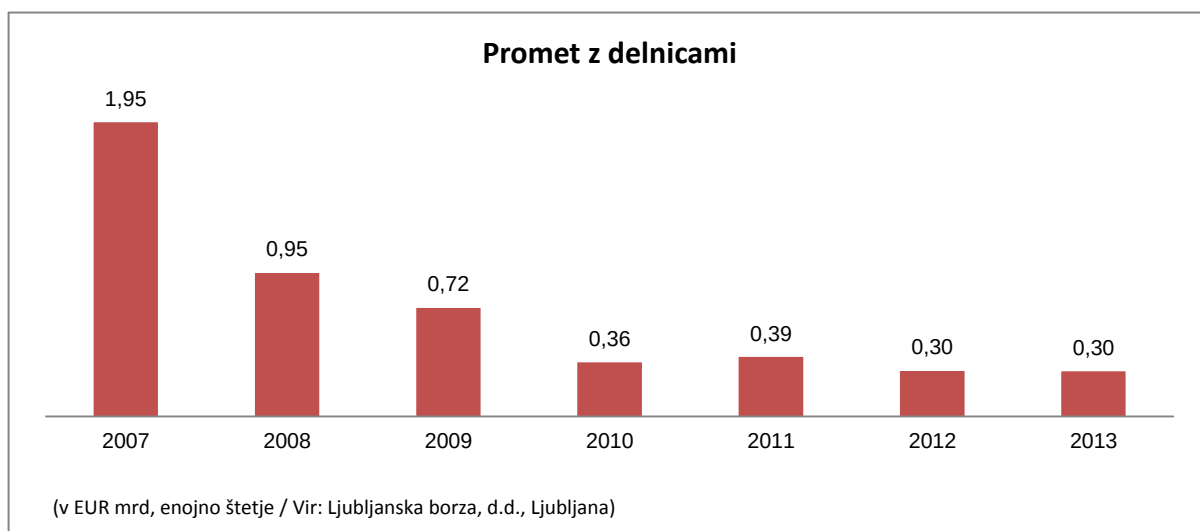
Promet v letu (v EUR)	2007	2008	2009
Podružnice tujih bank	1,140,808,506	475,449,979	406,794,691
Slovenske banke	1,309,938,650	555,951,649	873,598,938
Slovenske borznoposredniške družbe	2,003,054,262	873,754,496	527,569,454
Člani z oddaljenim dostopom	-	-	79,179
Celotni promet (dvojno štetje)	4,453,801,418	1,905,156,124	1,808,042,262

Promet v letu (v EUR)	2010	2011	2012	2013
Podružnice tujih bank	236,824,030	163,346,269	76,432,672	22,903,956
Slovenske banke	307,966,886	276,487,704	162,426,995	108,982,723
Slovenske borznoposredniške družbe	437,209,095	402,697,498	366,976,486	184,519,059
Člani z oddaljenim dostopom	3,079,273	97,595,813	114,939,548	58,169,712
Celotni promet (dvojno štetje)	985,079,283	940,127,284	720,775,701	374,575,450

Tabela 12: Število članov Ljubljanske borze od leta 2007 do leta 2013

Število članov v letu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podružnice tujih bank	5	5	5	6	6	6	5
Slovenske banke	8	8	8	8	8	8	7
Slovenske borznoposredniške družbe	11	11	10	8	8	8	6
Člani z oddaljenim dostopom	0	0	1	2	5	5	4
Skupaj	24	24	24	24	27	27	22

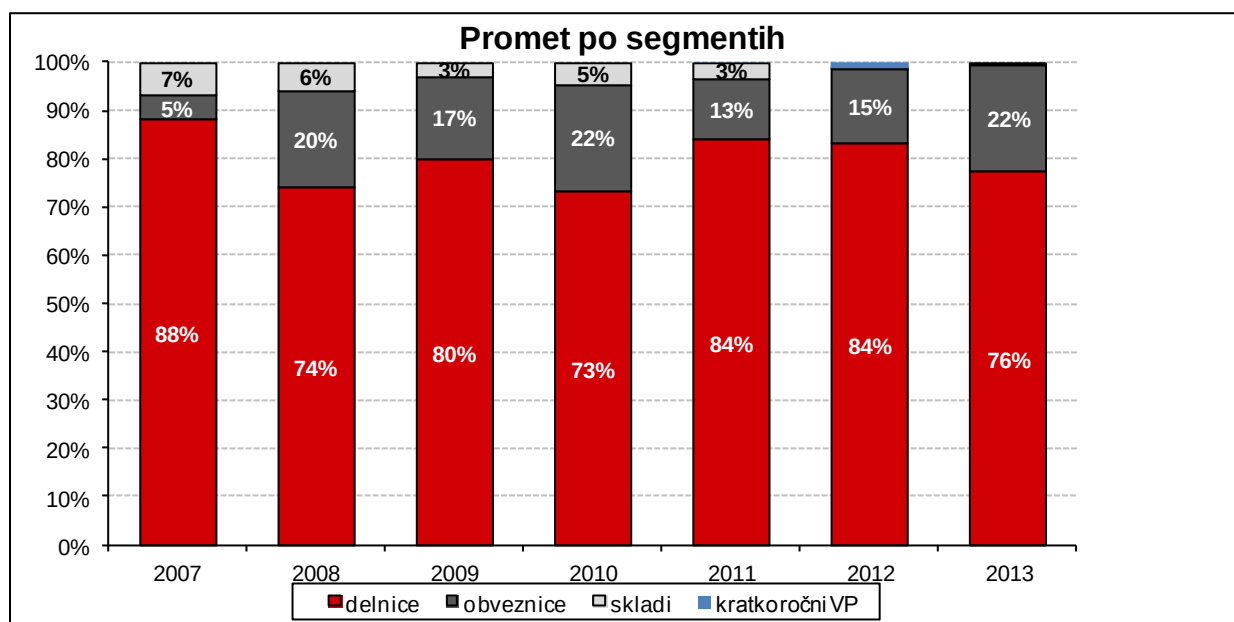
Graf 2: Trgovanje z delnicami na Ljubljanski borzi v obdobju od leta 2007 do leta 2013

Trgovanje z domačimi delnicami je v letu 2013 doseglo višino 299 milijonov EUR, pri čemer je bil celotni promet 392 milijonov EUR. To predstavlja povprečni mesečni promet v višini 33 milijonov EUR. Celotno trgovanje brez poslov v svežnjih je doseglo 307 milijonov EUR. Večina poslov je bila z delnicami (76,42 %), medtem ko so obveznice predstavljale 21,97 %, investicijske družbe 0,45 % in komercialni vrednostni papirji 1,15 %.

Najbolj trgovana delnica je bila ponovno delnica izdajatelja Krka d. d. (KRKG) iz Prve kotacije, ki je predstavljala 40 % celotnega prometa z delnicami. Druga najbolj prometna delnica je bila delnica izdajatelja Zavarovalnica Triglav d. d. (ZVTG), ki je predstavljala 16 % celotne prometa z delnicami, tretja najbolj trgovana delnica pa je bila delnica izdajatelja Telekom d. d. (TLSG), ki je predstavljala 11 % celotnega prometa z delnicami.

Graf 3: Promet Ljubljanske borze vrednostnih papirjev po tržnih segmentih od leta 2007 dalje

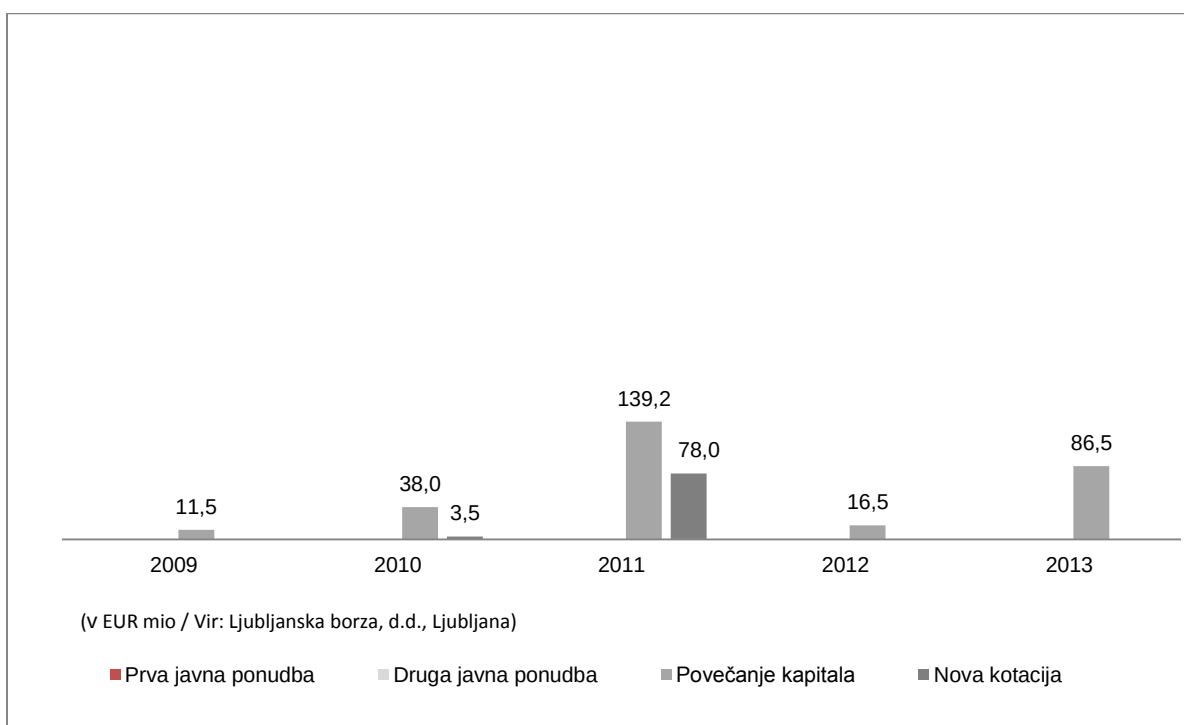

Graf 4: Tržna kapitalizacija delnic na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev v obdobju od leta 2007 do leta 2013

Celotna tržna kapitalizacija delnic na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev je znašala 5,17 milijard EUR ob koncu decembra 2013, in je narasla že drugo leto zapored, zahvaljujoč rasti tečajev delnic.

Graf 5: Nove izdaje obveznic in delnic v obdobju od leta 2009 do leta 2013.

V letu 2013 je bilo na Ljubljansko borzo vrednostnih papirjev uvrščenih 6 novih izdaj obveznic v obsegu izdaje 1.091,26 milijonov EUR. Dodatno je bilo 5 dokapitalizacij delniških družb v celotnem obsegu 86,5 milijonov EUR, in 6 izdaj komercialnih vrednostnih papirjev v celotnem obsegu 176 milijonov EUR.

Tabela 13: Povprečni obseg prometa slovenskih borznoposredniških družb v letu 2013

Povprečni promet z delnicami v letu 2013 (v EUR)	Povprečni promet z obveznicami v letu 2013 (v EUR)
5.842	51.004

Upoštevajoč vse zgornje podatke, lahko ugotovimo, da je Slovenija v zadnjih 5 letih v recesiji. Celotna bilančna vsota na ravni države se je znižala, še posebej v specifičnih sektorjih.

4.3 SISTEM NADZORA SEKTORJA VREDNOSTNIH PAPIRJEV V SLOVENIJI

4.3.1 Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP)

Agencija za trg vrednostnih papirjev (ATVP) je pravna oseba javnega prava. Je neodvisna in opravlja svoje naloge po zakonu. Njena osnovna naloga je vzdrževati varen, transparenten in učinkovit trg finančnih instrumentov. Opravlja nadzor nad borznoposredniškimi družbami, bankami, ki opravljajo investicijske storitve in posle, družbami za upravljanje, investicijskimi skladi, vzajemnimi pokojninskimi skladi, javnimi družbami, javnimi družbami z omejeno odgovornostjo, ki so zavezane določbam Zakona o prevzemih, in opravlja tudi druge nadzorne naloge ter oblikuje enake konkurenčne pogoje za učinkovite operacije na trgu finančnih instrumentov.

ATVP je bila v preteklih letih vključena v aktivnosti ocenjevanja učinkovitosti sistema za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma s strani Odbora strokovnjakov Sveta Evrope za ocenjevanje tovrstne učinkovitosti (MONEYVAL) in ocenjevanje tveganja za pranje denarja in financiranja terorizma.

4.3.2 Borznoposredniške družbe (BPD) in družbe za upravljanje (DZU)

Uprave BPD in DZU se zavedajo pomena aktivnosti za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ter odkrivanja sumljivih stransakcij, in obsojajo osebe, ki želijo prati denar skozi svoje družbe, s čimer bi poslale negativen signal na trg. Vse te aktivnosti v omenjenih družbah so tudi podvržene notranji in zunanji reviziji. Program izobraževanja za PPFT morajo obiskovati vsi zaposleni, poseben program pa mora biti pripravljen za novozaposlene delavce .

Vsi zaposleni lahko vsak trenutek kontaktirajo osebo, zadolženo za skladnost poslovanja za PPFT za vsa odprta vprašanja, ki se nanašajo na njihovo delo, posebej pri identifikaciji stranke, določanju tveganosti stranke (visoko tvegane stranke), ugotavljanju izvora denarja, in podobno. Pomembno je, da sodelujejo, še posebej, ko se ugotovi/pojavi nova tipologija pranja denarja. Oseba, zadolžena za skladnost poslovanja za PPFT, mora imeti dovolj visok položaj v vsaki družbi. Vse družbe imajo ustrezen informacijski sistem za odkrivanje tveganja za pranje denarja v njih samih, toda brez odgovornih zaposlenih sam informacijski sistem ne more zaznati vseh tveganj za pranje denarja.

Vse družbe imajo tudi podrobna navodila za zaposlene za področje PPFT aktivnosti. Zaposleni lahko preverjajo večino podatkov strank prek sodišč ali drugih registrov, ker običajno ne koristijo komercialnih registrov (na primer – za ugotavljanje politično izpostavljenih oseb).

4.4 NOTIFIKACIJA INVESTICIJSKIH DRUŽB IZ DRŽAV ČLANIC EU IN INVESTICIJSKIH SKLADOV IZ DRŽAV ČLANIC EU V SLOVENIJI

Tuje nadzorne institucije držav članic EU pošiljajo ATPV-ju notifikacije o zagotavljanju investicijskih družb iz držav članic EU, ki zahtevajo zagotavljanje investicijskih storitev in poslov v zvezi s finančnimi instrumenti v Sloveniji, kar izhaja iz MiFID direktive.

ATVP prav tako dobiva notifikacije za trženje in prodajo enot investicijskih skladov držav članic EU v Sloveniji. Na dan 31. 12. 2013 je bilo v Sloveniji 113 investicijskih skladov iz drugih držav članic EU notificiranih v Sloveniji, pri čemer so imeli slovenski državljani v teh skladih 121,033.937 EUR sredstev.

4.5 GLAVNI PROBLEM BPD IN DZU PRI PPDFT

Največjo nevarnost za PPFT v BPD in DZU bi lahko predstavljali zaposleni v teh družbah in zaposleni pri njihovih pogodbenih partnerjih, v kolikor pri svojem delu ne bi v celoti spoštovali vseh predpisov s področja PPFT in se ne bi udeleževali izobraževanja s tega področja.

4.6 OSTALI PROBLEMI IN POMANJKLJIVOSTI

Zaposleni na ATPV se z nadzorom nad PPFT pri svojih licenciranih subjektih ukvarjajo poleg ostalih svojih dolžnosti.

Od 1. junija 2014 se nadzor nad izvajanjem določb ZPPFT nad omenjenimi družbami opravlja prek 3 zaposlenih iz Sektorja za preventivo in nadzor UPPD.

Kot pomanjkljivost pa lahko poudarimo pomanjkanje finančnih virov za izobraževanje in usposabljanje zaposlenih v UPPD.

4.7 LICENCIRANJE

Vse BPD in DZU morajo pridobiti dovoljenje ATPV. Glede na Zakon o trgu finančnih instrumentov (ZTFI) in Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (ZISDU) morajo člani uprav BPD in DZU prav tako imeti ustrezne profesionalne kvalifikacije in izkušnje, ki so potrebne za vodenje BPD oziroma DZU.

4.8 ZBIRANJE PODATKOV

ATVP redno zbira podatke o transakcijah, ki jih pridobi od Ljubljanske borze in od KDD. Zelo enostavno je pridobiti podatke o lastnikih iz Slovenije, težje se pridobijo podatki iz nekaterih tujih držav (odvisno od države oziroma njenega registra družb in lastnikov). To je pomembno za iskanje dejanskih (končnih) imetnikov, še posebej takrat, ko je veriga lastništva dolga in gre prek različnih držav, vključno z državami, ki so znane kot davčne oaze in/ali "off-shore" države.

4.9 PRODUKTI V BPD IN DZU

BPD trgujejo z različnimi finančnimi instrumenti, kot so delnice, obveznice, kratkoročni vrednostni papirji, izvedeni finančni instrumenti (terminske pogodbe, opcije, pogodbe na razliko,...). Na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev se ne trguje z izvedenimi finančnimi instrumenti (IFI). Z IFI-ji se lahko trguje samo na tujih borzah prek izpolnitvenih pomočnikov.

Delnice so lahko nematerilizirane, imenske (kar jih je večina) ter prinosniške, redne delnice (katerih je največ) in prednostne.

Trgovanje s prinosniškimi delnicami je enako trgovanju z imenskimi delnicami. Edina razlika je, da KDD ne zagotavlja ATPV-ju dnevno delniško knjigo (tako kot za delniške družbe, kjer so imenske delnice), temveč lahko ATPV dobi delniško knjigo prinosniških delnic od KDD le na zahtevo.

Nekaj prinosniških delnic je bilo v preteklosti izdanih v materializirani obliki, toda kasneje (pred uvrstitvijo na Ljubljansko borzo vrednostnih papirjev) so bile imobilizirane in nematerializirane. Takih delnic ni več možno dvigniti iz KDD-ja v materializirani obliki na lastnikovo željo.

Obveznice izdajajo država, banke, podjetja in drugi izdajatelji. Večina obveznic izplačuje glavnico na koncu amortizacijskega načrta, medtem ko nekaj izdajateljev plačuje dele glavnice enkrat ali dvakrat letno ob izplačilu obresti v kuponih.

Kratkoročni vrednostni papirji so komercialni zapisi, zakladne menice, "warranti", in podobno.

Izvedeni finančni instrumenti niso izdani v Sloveniji kot serijski vrednostni papirji, zaradi česar se z njimi ne trguje na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev.

DZU trgujejo z vsemi navedenimi produkti preko bank in BPD na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev in v tujini. DZU prodajajo točke investicijskih skladov svojim strankam in kupujejo točke investicijskih skladov od svojih strank.

4.10 STORITVE BPD IN DZU

BPD imajo dovoljenja predvsem za naslednje storitve: sprejemanje in posredovanje naročil v zvezi z enim ali več finančnimi instrumenti; izvrševanje naročil za račun strank; poslovanje za svoj račun; gospodarjenje s finančnimi instrumenti; investicijsko svetovanje; izvedba prve ali nadaljnje prodaje finančnih instrumentov z obveznostjo odkupa; izvedba prve ali nadaljnje prodaje finančnih instrumentov brez obveznosti odkupa. Običajno opravljajo tudi pomožne investicijske storitve.

Storitve DZU so predvsem: upravljanje skladov, gospodarjenje in investicijsko svetovanje. Vse DZU imajo dovoljenje za upravljanje skladov, dodatno pa so od konca leta 2013 3 DZU (od 10 DZU-jev) pridobile še dovoljenje za gospodarjenje in investicijsko svetovanje, 1 DZU pa je dodatno pridobila dovoljenje samo za gospodarjenje.

4.11 ZANESLJIVOST OCENE

Pridobljeni podatki so popolnoma zanesljivi.

4.12 PREDVIDENE AKTIVNOSTI

ATVP, UPPD in Združenje članov borze vrednostnih papirjev – GIZ bodo nadaljevali z usposabljanjem (seminarji) za BPD in banke za aktivnosti, povezane s finančnimi instrumenti, najmanj enkrat letno, pa tudi pogosteje v primeru sprejetja nove zakonodaje in ukrepov.

ATVP, UPPD in Združenje družb za upravljanje investicijskih skladov bodo nadaljevali z usposabljanjem za DZU in osebe, ki imajo dovoljenje ATPV za trženje investicijskih skladov,

za aktivnosti, povezane s finančnimi instrumenti, najmanj enkrat letno, pa tudi pogosteje v primeru sprejetja nove zakonodaje in ukrepov.

4.13 AKTIVNOSTI PPDFT V BPD IN DZU

BPD in DZU morajo zagotoviti letno usposabljanje za PPDFT za vse zaposlene, še posebej pa za novozaposlene. Programi izobraževanja morajo biti sprejeti za vsako leto, potrjeni pa najkasneje do konca marca tekočega leta.

4.14 RAČUNALNIŠKI PROGRAM ZA PPDFT

Vse BPD imajo ustrezen računalniški program za PPDFT. Nekaj lastnosti je vgrajenih za odkrivanje sumljivih transakcij in neobičajnih transakcij. Računalniški sistem avtomatično opozori na sumljivo ali neobičajno transakcijo.

Vse DZU imajo ustrezen računalniški program za PPDFT. Nekaj lastnosti je vgrajenih za odkrivanje sumljivih transakcij in neobičajnih transakcij. Računalniški sistem avtomatično opozori na sumljivo transakcijo ali na neobičajno transakcijo.

4.15 SKUPNO TVEGANJE:

Ocena tveganja področja vrednostnih papirjev za pranje denarja in financiranje terorizma temelji na vrsti zbranih podatkov, vnešenih v tabelo (ki jo skupaj s komentarjem k posameznim kolonom najdete v prilogi pod "Skupino 4").

Ocenjujemo, da je sektor vrednostnih papirjev v Sloveniji nizko tvegan za nevarnost pranja denarja in financiranja terorizma na podlagi naslednjih ugotovljenih dejstev:

- Slovenija ima samo 2 milijona prebivalcev,
- BDP ni prav visok,
- promet na Ljubljanski borzi je relativno nizek,
- relativno nizko število tujih strank, še posebej visoko tveganih strank,
- ni visoko gotovinsko intenzivnih produktov v tej industriji,
- vsi vrednostni papirji so nematerializirani (niso izdani v tiskani obliki),
- večina vlagateljev vlaga na dolgi rok,
- BPD in DZU ne sprejemajo gotovine (gotovina mora biti položena v bankah),
- nižji življenjski standard v preteklih nekaj letih in pomanjkanje interesa za vlaganje v finančne instrumente s strani slovenskih državljanov,
- nekaj ukrepov slovenske vlade odvrča slovenske državljane od investiranja (v letu 2013 izbris delnic in podrejenih obveznic petih pomembnih slovenskih bank brez kakršnegakoli nadomestila, povišanje obdavčitve kapitalskih dobičkov),
- ni novih izdaj vrednostnih papirjev (domačin in tujih) na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev,
- relativno visoke provizije za male investitorje,

- promet visoko tveganih strank, ki trgujejo prek domačih BPD, znaša manj kot 4 % celotnega prometa borznoposredniških družb na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev v letu 2013,
- promet tujih strank, ki trgujejo prek domačih BPD, je znašal 23,30 % celotnega prometa borznoposredniških družb na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev v letu 2013,
- prilivi in odlivi visoko tveganih strank, ki investirajo v Slovenske vzajemne sklade, so nižji od 1%,
- zaposleni v BPD in DZU sodelujejo v stalnem usposabljanju na področju PPDPFT,
- vse BPD in DZU imajo osebo, ki je odgovorna za skladnost poslovanja (pooblaščenec za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma), in njegovega/njenega namestnika/namestnico, odgovornega za področje PPDPFT.

5. SKUPINA – RANLJIVOST ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA

Ta skupina je analizirala ranljivost zavarovalniškega sektorja z istih vidikov kot četrta skupina, to je: velikosti sektorja; prihodkov od prodaje; deleža mednarodnih transakcij; deleža strank, ki predstavljajo višje tveganje (na primer: politično izpostavljene osebe, stranke »privatnega bančništva«; fiduciarne družbe idr.); indikatorjev možnega PD (na primer: število zadev, ki vključujejo ta sektor; število sumljivih transakcij, ki se nanašajo na ta sektor idr.); uredb, smernic s področja preprečevanja PD/FT; neposrednih/posrednih nadzorov z vidika ugotavljanja učinkovitosti preprečevanja PD/FT; vstopov ter nadzora na trg vrednostnih papirjev; spremljanja transakcij ter ustreznosti poročanja sumljivih transakcij; nivoja ranljivosti.

Skupina je štela šest članov, predstavnikov Agencije za zavarovalni nadzor, Slovenskega zavarovalnega združenja, Ministrstva za finance ter Urada za preprečevanje pranja denarja. Vodja skupine je bil predstavnik AZN.

5.1 UVOD

V zavarovalniškem sektorju, ki za potrebe tega dokumenta obsega zavarovalnice, pozavarovalnice, zavarovalne zastopnike, zavarovalne posrednike in pokojninske družbe, in drugih sektorjih finančnih storitev, obstaja tveganje, prek katerih lahko fizične in pravne osebe dostopajo do finančnega sistema. Ta dostop daje priložnosti storilec kaznivih dejanj, da zlorabijo finančni sistem za pranje denarja in financiranje terorizma. Kriminalci iščejo poti za prikritje nezakonitega izvora sredstev in osebe, ki so vpletene v organiziranje terorističnih dejanj, iščejo načine za financiranje teh dejanj.

5.2 ZAKONODAJNI OKVIR

Področje odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (tudi) v zavarovalniškem sektorju ureja ZPPDPFT in na njegovi podlagi izdan Pravilnik o izvajanju notranje kontrole, pooblaščenca, hrambi in varstvu podatkov ter upravljanju evidenc pri organizacijah, odvetnikih, odvetniških družbah in notarjih (Uradni list RS, št. 10/08; v nadaljevanju: Pravilnik ZPPDPFT).

Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 99/10 - uradno prečiščeno besedilo, 90/12, 56/13 in 63/13 - ZS-K; v nadaljevanju: ZZavar) pa je osnovni zakon, ki ureja vprašanja v zvezi z

ustanavljanjem, poslovanjem, nadzorom in prenehanjem zavarovalnic. Ta zavarovalnicam, kot pomembni skupini nederenarnih finančnih institucij, prinaša posebna pravila, poleg tega pa morajo te kot gospodarske družbe poslovati tudi v okviru zakonodaje, ki se uporablja za poslovanje gospodarskih družb na splošno.

Decembra 2012 je bil sprejet in objavljen nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2; Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 46/13 - ZIPRS1314-A, 63/13 - ZIUPTDSV, 99/13 - ZSVarPre-C, 101/13 - ZIPRS1415, 111/13 - ZMEPIZ-1, 44/14, 85/14 - ZUJF-B, 95/14 - ZIUPTDSV-A, 97/14 - ZMEPIZ-1A, 95/14 - ZIPRS1415-C, 95/14 - ZUPPJS15 in 95/14 - ZUJF-C), ki je začel veljati dne 1. 1. 2013 in je na področju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja uvedel nekatere novosti.

5.3 ZAVEZANCI ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA PO ZPPDFT

Ukrepi za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, določeni v ZPPDFT, se izvajajo pred oziroma pri sprejemanju, izročitvi, zamenjavi, hrambi, razpolaganju oziroma drugem ravnanju z denarjem ali drugim premoženjem in pri sklepanju poslovnih razmerij pri naslednjih zavezancih zavarovalniškega sektorja:

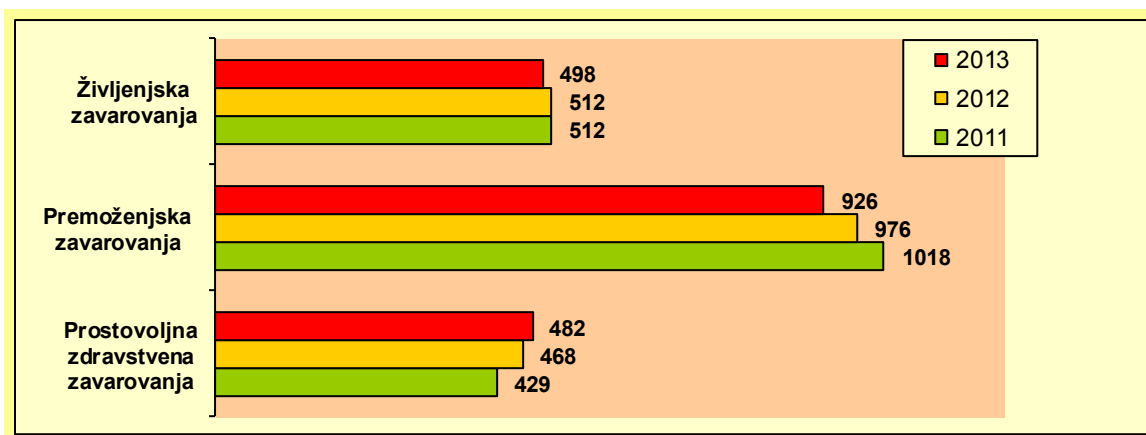
- zavarovalnicah, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega zavarovanja;
- podružnicah zavarovalnic tretjih držav, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega zavarovanja;
- zavarovalnicah držav članic, ki ustanovijo podružnico v Republiki Sloveniji, oziroma so pooblašene neposredno opravljati posle življenjskega zavarovanja v Republiki Sloveniji;
- pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo zavarovalnega zastopstva pri sklepanju pogodb o življenjskem zavarovanju (zavarovalnih zastopnikih);
- pravnih in fizičnih osebah, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo zavarovalnega posredništva pri sklepanju pogodb o življenjskem zavarovanju (zavarovalnih posrednikih);
- pokojninskih družbah.

Glede na ZPPDFT se ukrepi za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, določeni z ZPPDFT, ne izvajajo pri premoženjskih zavarovanjih.

5.4 STRUKTURA SLOVENSKEGA ZAVAROVALNEGA TRGA GLEDE NA VRSTE IN OSNOVNE OBLIKE ZAVAROVANJ

Zavarovalnice (14 zavarovalnic) so v letu 2013 skupaj obračunale 1.905,8 mio EUR kosmate premije, od tega je bilo obračunanih 926,3 mio EUR oziroma 48,6 odstotka kosmatih obračunanih premij v skupini premoženjskih zavarovanj (brez prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj), 497,5 mio EUR oziroma 26,1 odstotka v skupini življenjskih zavarovanj in 482 mio EUR oziroma 25,3 odstotka v zavarovalni vrsti zdravstvenih zavarovanj (Slika 1).

Graf 6: Gibanje obračunane kosmate zavarovalne premije zavarovalnic v obdobju med letoma 2011 in 2013 po osnovnih oblikah zavarovanj (v mio EUR)

Vir: Agencija za zavarovalni nadzor, obrazca St – 23 in 50.

V skupnem znesku je bil obseg poslovanja, izražen z obračunano kosmato premijo, ki so ga zavarovalnice izkazale za leto 2013, za 50,3 mio EUR oziroma za 2,6 odstotka nižji kot v letu 2012. Ob upoštevanju povprečne letne stopnje rasti cen življenjskih potrebščin, merjeno s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICP), ki se je v letu 2013 povečala za 0,9 odstotka, se je obračunana kosmata zavarovalna premija realno znižala za 3,5 odstotka. V bruto domačem proizvodu (BDP) za leto 2013 je delež zbrane zavarovalne premije obsegal 5,5 odstotka, kar je enako kot v letu 2012.

Del obračunane kosmate zavarovalne premije zavarovalnice oddajo v pozavarovanje oziroma sozavarovanje. V letu 2013 so zavarovalnice oddale v pozavarovanje 219,4 mio EUR oziroma 11,5 odstotka obračunane kosmate premije, v sozavarovanje pa 3,2 mio EUR oziroma 0,2 odstotka obračunane kosmate premije.

Tabela v nadaljevanju prikazuje obračunane kosmate zavarovalne premije, obračunane kosmate zneske škod in enostavni škodni rezultat oziroma delež kosmatih obračunanih zneskov škod v kosmatih obračunanih premijah življenjskih, zdravstvenih in premoženjskih zavarovanj oziroma po posameznih zavarovalnih vrstah. Primerjava kosmatih zavarovalnih premij in kosmatih obračunanih zneskov škod kaže, da se je v letu 2013 enostavni škodni rezultat za vsa zavarovanja skupaj v primerjavi s predhodnim letom poslabšal za 4 odstotne točke. Enostavni škodni rezultat se je poslabšal tako pri premoženjskem zavarovanju (za 2 odstotni točki), kot tudi pri prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju (za 1 odstotno točko), pri življenjskem zavarovanju pa kar za 5 odstotnih točk.

Na poslabšanje enostavnega škodnega rezultata v skupini premoženjskih zavarovanj je vplivalo predvsem več naravnih nesreč v primerjavi s preteklim letom. Na poslabšanje enostavnega škodnega rezultata v skupini življenjskih zavarovanj pa so vplivale razmere na finančnih trgih, povečalo se je število brezposelnih, povečala se je plačilna nesposobnost, stagnirali sta kupna moč in naklonjenost prebivalstva k varčevanju; navedeno je vplivalo na nizko rast obračunane kosmate premije na eni strani, na drugi strani pa so se pojavili veliki pritiski na predčasno prenehanje zavarovanj. Pri prostovoljnih zdravstvenih zavarovanjih je bil zaradi relativnega povečanja odhodkov za škode, delno pa tudi zaradi poročila premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja zavarovancem ene od treh zavarovalnic, ki izvajajo to vrsto zavarovanja, enostavni škodni rezultat za 1 odstotno točko višji kot pred letom.

Zavarovalnice so v skupini življenjskih zavarovanj do leta 2008 dosegale visoke poraste obračunanih kosmatih premij, predvsem izrazita je bila visoka rast pri vrsti življenjskih zavarovanj, vezanih na enote investicijskih skladov. Že v letu 2008 so se začeli kazati znaki

gospodarske krize, kar je že vplivalo na nižjo rast glede na prejšnja leta v vseh naslednjih letih z izjemoma minimalne rasti v letih 2010 in 2012.

Tabela 14: Primerjava kosmatih zavarovalnih premij in odškodnin v letih 2012 in 2013 po pomembnejših zavarovalnih vrstah (v mio EUR)

Zavarovalna vrsta	Leto 2012			Leto 2013		
	Obračunane kosmate zavarovalne premije (1)	Obračunane kosmate odškodnine* (2)	Enostavni škodni rezultat (2/1)	Obračunane kosmate zavarovalne premije (1)	Obračunane kosmate odškodnine* (2)	Enostavni škodni rezultat (2/1)
Nezgodna zavarovanja	101,0	35,1	0,35	95,3	34,2	0,36
Zavarovanje kopenskih motornih vozil	238,8	175,0	0,73	224,0	175,4	0,78
Zavarovanje prevoza blaga	9,0	2,7	0,30	8,2	1,8	0,22
Zavarovanje požara in elementarnih nesreč	110,0	46,3	0,42	111,4	54,4	0,49
Drugo škodno zavarovanje	120,5	73,3	0,61	113,5	62,8	0,55
Zavarovanje odgovornosti pri uporabi motornih vozil	263,8	143,8	0,55	240,1	143,4	0,60
Splošno zavarovanje odgovornosti	54,2	25,4	0,47	54,5	28,0	0,51
Kreditno zavarovanje	42,8	31,7	0,74	43,1	29,8	0,69
Ostala premoženjska zavarovanja	35,3	18,3	0,52	36,2	19,2	0,52
SKUPAJ	975,4	551,6	0,57	926,3	549,0	0,59
Prostovoljna zdravstvena zavarovanja	468,4	400,4	0,85	482,0	415,5	0,86
Življenjska zavarovanja	512,3	348,6	0,68	497,5	361,8	0,73
SKUPAJ	1.956,1	1.300,6	0,66	1.905,8	1.326,3	0,70

* Ne vsebuje cenilnih stroškov.

Vir: Agencija za zavarovalni nadzor, obrazca St – 23 in 27.

Tabela 15: Primerjava kosmatih obračunanih zavarovalnih premij, števila zavarovancev in zavarovalnih polic v letih 2012 in 2013 po zavarovalnih vrstah življenjskih zavarovanj

	Leto 2012			Leto 2013		
	Število polic	Število zavarovancev	Obračunana kosmata zavarovalna premija (v mio EUR)	Število polic	Število zavarovancev	Obračunana kosmata zavarovalna premija (v mio EUR)
Življenjsko zavarovanje (razen ostalih zavarovalnih vrst iz skupine življenjskih zavarovanj)	594.618	685.158	249,9	609.942	698.044	245,8

Zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva	1.314	1.314	0,5	1.217	1.217	6,4
Življenjsko zavarovanje, vezano na enote investicijskih skladov oziroma na enote kritnega premoženja	543.905	518.837	220,6	527.837	505.689	207,4
Zavarovanje s kapitalizacijo izplačil	79.361	79.361	41,3	78.637	78.367	37,9
SKUPAJ	1.219.198	1.284.670	512,3	1.217.633	1.283.317	497,5

Vir: Agencija za zavarovalni nadzor, obrazci St – 19, 21 in 23.

Konec leta 2013 so imele zavarovalnice sklenjenih 1.217.633 polic življenjskih zavarovanj, s katerimi so zavarovale 1.283.317 zavarovancev (Tabela 2). Število polic življenjskih zavarovanj se je v letu 2013 glede na predhodno leto zmanjšalo za 1.565 oziroma za 0,1 odstotek, število življenjskih zavarovancev pa za 1.353 oziroma prav tako za 0,1 odstotek. Obračunana kosmata zavarovalna premija življenjskih zavarovanj se je v istem obdobju zmanjšala za 2,9 odstotka oziroma za 14,8 mio EUR.

5.5 POKOJNINSKE DRUŽBE

Pokojninske družbe lahko opravljajo samo dejavnost prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki obsega zbiranje premij tega zavarovanja in vodenje računov zavarovancev, upravljanje premoženja pokojninske družbe, izplačevanje pokojninske rente ter upravljanje zaprtih in odprtih vzajemnih pokojninskih skladov. Izvajalci pokojninskih načrtov prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki je v Sloveniji zaživel leta 2001, so poleg pokojninskih družb lahko še vzajemni pokojninski skladi in zavarovalnice.

Pričakovanja o varčevanju v obliki tega zavarovanja se kljub državnim spodbudam z davčnimi olajšavami niso uresničila. Tovrstna oblika varčevanja za starost, zaradi nizke donosnosti in visokih preteklih donosnostih na kapitalskih trgih, ni najbolj privlačna. Navedeno se odraža tudi v deležu zbranih sredstev prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v BDP, kjer Slovenija precej zaostaja za drugimi državami članicami evroobmočja.

V letu 2013 so 3 pokojninske družbe iz naslova zavarovanja v času varčevanja obračunale kosmato zavarovalno premijo v skupni višini 61,4 mio EUR, kar je za 6,9 mio EUR oziroma 10,1 odstotka manj kot v letu 2012.

Pokojninske družbe so imele na dan 31. 12. 2013 zavarovanih 132.120 zavarovancev iz zavarovanja v času varčevanja, kar je za 6.833 zavarovancev manj kot v predhodnem letu. Največ zavarovancev, in sicer 128.524 (97,3 odstotka vseh zavarovancev) ima kolektivno sklenjene zavarovalne pogodbe, le 3.596 zavarovancev ima individualno sklenjene zavarovalne pogodbe.

5.6. BILANČNA VSOTA ZAVAROVALNIC IN POKOJNINSKIH DRUŽB

Bilančna vsota zavarovalnic se je v letu 2013 v primerjavi s predhodnim letom povečala za 87 mio EUR oziroma za 1,4 odstotka in tako dosegla 6.177,7 mio EUR.

Bilančna vsota premoženjskih zavarovanj je konec leta 2013 znašala 2.484,2 mio EUR in na dan 31. 12. 2013 predstavlja 40,2 odstotka celotne bilančne vsote zavarovalnic. Bilančna vsota življenjskih zavarovanj je konec leta 2013 znašala 3.693,5 mio EUR in je bila v

primerjavi s predhodnim letom večja za 3 odstotke, na dan 31. 12. 2013 pa predstavlja 59,8 odstotka celotne bilančne vsote slovenskih zavarovalnic.

Bilančna vsota pokojninskih družb na dan 31. 12. 2013 znaša 553,4 mio EUR, kar je za 50 mio EUR oziroma za 8,3 odstotka manj kot na dan 31. 12. 2012.

5.7 PRIMERJAVA SLOVENSKEGA ZAVAROVALNEGA TRGA Z DRUGIMI DRŽAVAMI

Slovenski zavarovalni trg se po razvitosti uvršča med srednje razvite evropske države, kar je razvidno iz primerjalnih podatkov držav članic EU. Po deležu skupne zavarovalne premije v bruto domačem proizvodu je leta 2012 Slovenija zasedala 13. mesto med državami EU oziroma dosega 70,9 odstotka povprečja EU (67,8 odstotka v letu 2011) ter je pred Avstrijo, Španijo, Luksemburgom, Malto, Ciprom, Češko, Poljsko, Slovaško, Madžarsko, Grčijo, Bolgarijo in Romunijo, zaostaja pa za drugimi državami Evropske Unije. Po velikosti zbrane premije na prebivalca zavzema nekoliko slabše 16. mesto med takratno sedemindvajseterico. S primerljivimi državami Slovenija še vedno dosega bistveno manjši delež življenjskih zavarovanj v celotni obračunani kosmati zavarovalni premiji, in sicer le 27,2 odstotka (v letu 2011 je bil ta delež prav tako 31,3 odstotka), medtem ko dosegajo vse druge države, razen Romunije in Bolgarije, večji delež, in sicer do polovice in več celotne obračunane kosmate premije posameznega trga. Delež premije življenjskih zavarovanj v celotni obračunani kosmati zavarovalni premiji se je do leta 2007 večal (leta 2000 je znesek premije življenjskih zavarovanj na prebivalca znašal 84,4 USD, leta 2007 pa 416,5 USD). V letu 2011 je premija življenjskih zavarovanj na prebivalca znašala 459,0 USD in 339,5 USD v letu 2012. Razlog za majhen delež življenjskih zavarovanj v celotni zavarovalni premiji je po eni strani posledica velikega deleža socialnih zavarovanj in preslabega poznavanja produktov življenjskih zavarovanj, po drugi strani pa na strukturni delež življenjskih zavarovanj vplivata tudi finančna kriza, ki vpliva na slabšanje življenjskega standarda in zmanjševanje kupne moči.

Tabela 16: Zavarovalna dejavnost po posameznih državah v letu 2012

Država	Obračunana kosmata zavarovalna premija (v mio USD)	Delež obračunane kosmate zavarovalne premije v BDP (%)	Obračunana kosmata zavarovalna premija na prebivalca (v USD)	Delež obračunane kosmate premije življenjskih zavarovanj v obračunani kosmati premiji (%)
Avstrija (AT)	20.948	5,27	2.478,3	40,0
Belgija (BE)	41.111	8,12	3.574,7	64,6
Bolgarija (BG)	1.039	2,01	139,6	14,8
Ciper (CY)	1.021	4,45	1.178,7	43,2
Češka (CZ)	7.846	3,72	746,7	46,9
Danska (DK)	31.544	9,45	5.304,1	65,9
Finska (FI)	25.841	10,35	4.770,7	80,9
Francija (FR)	242.459	8,92	3.543,5	61,6
Grčija (GR)	5.873	2,36	520,3	42,2
Irska (IE)	50.855	8,49	4.011,3	83,8
Italija (IT)	144.218	6,73	2.221,5	64,7
Liechtenstein (LI)	4.373	-	-	80,5
Luksemburg (LU)	29.263	4,72	5.079,4	88,7
Madžarska (HU)	3.298	2,44	331,5	53,8
Malta (MT)	2.958	4,75	990,3	46,2
Nemčija (DE)	231.908	6,74	2.804,6	45,9
Nizozemska (NL)	100.342	12,99	5.984,9	29,2
Poljska (PL)	19.038	3,82	493,8	51,1

Portugalska (PT)	13.556	6,33	1.278,9	62,0
Romunija (RO)	2.287	1,44	107,2	20,8
Slovaška (SK)	2.600	2,70	480,2	46,7
Slovenija (SI)	2.573	5,46	1.247,7	27,2
Španija (ES)	71.991	5,33	1.556,9	46,9
Švedska (SE)	37.079	7,06	3.895,6	73,6
Velika Britanija (UK)	311.418	11,27	4.350,2	66,1
EU (27)	1.402.293	7,70	2.533,4	58,6

Vir: Sigma 3/2013.

* V tabeli so vključene vse države EU, razen Litve in Estonije. Podatek EU (27) vključuje tudi navedeni državi.

5.8 NADZOR

Nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, opravlja v okviru svojih pristojnosti AZN (točka d) prvega odstavka 85. člena ZPPDFT), ki v skladu s pooblastili določenimi po ZPPDFT in drugih zakonih opravlja nadzor pri zavezancih zavarovalniškega sektorja (tretji odstavek 87. člena ZPPDFT).

Urad RS za preprečevanje pranja denarja pa opravlja nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT z zbiranjem in preverjanjem podatkov, informacij in dokumentacije, ki jo pridobi na podlagi ZPPDFT (drugi odstavek 87. člena ZPPDFT) tudi pri zavezancih zavarovalniškega sektorja.

5.9 SMERNICE

AZN je na podlagi 90. člena ZPPDFT, da bi se zagotovilo enotno izvajanje določb ZPPDFT in na njegovi podlagi sprejetih predpisov pri zavezancih zavarovalniškega sektorja, izdala smernice v zvezi z izvajanjem posameznih določb ZPPDFT - Smernice za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma z dne 23. 2. 2011.

5.10 NALOGE IN OBVEZNOSTI ZAVEZANCEV ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA

Naloge in obveznosti zavezancev zavarovalniškega sektorja so naštet v 5. členu ZPPDFT. Glede na prvi odstavek 5. člena ZPPDFT morajo zavezanci zavarovalniškega sektorja zaradi odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma pri opravljanju svojih dejavnosti izvajati naloge, določene v ZPPDFT in na njegovi podlagi sprejetih predpisih. In sicer (drugi odstavek 5. člena ZPPDFT):

1. izvajanje ukrepov za poznavanje stranke (pregled stranke) na način in pod pogoji, ki jih določa ZPPDFT;
2. sporočanje predpisanih in zahtevanih podatkov ter predložitve dokumentacije Uradu RS za preprečevanje pranja denarja po določbah ZPPDFT;
3. imenovanje pooblaščenca oziroma pooblaščenke in namestnikov pooblaščenca ter zagotovitev pogojev za njihovo delo;
4. skrb za redno strokovno usposabljanje in izobraževanje delavcev oziroma delavk ter zagotovitev redne notranje kontrole nad opravljanjem nalog po ZPPDFT;
5. priprava seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma;
6. zagotovitev varstva in hrambe podatkov ter upravljanje z ZPPDFT predpisanimi evidencami;

7. izvajanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v lastnih podružnicah in hčerinskih družbah v večinski lasti v tretjih državah;
8. izvajanje drugih nalog in obveznosti po določbah ZPPDFT in na njegovi podlagi sprejetih predpisih.

5.11 IZVAJANJE UKREPOV ZA POZNAVANJE STRANKE (PREGLED STRANKE)

Sestavni deli pregleda stranke zavezancev zavarovalniškega sektorja obsegajo glede na prvi odstavek 7. člena ZPPDFT naslednje ukrepe:

1. ugotavljanje istovetnosti stranke in preverjanje njene istovetnosti na podlagi verodostojnih, neodvisnih in objektivnih virov;
2. ugotavljanje dejanskega lastnika stranke;
3. pridobitev podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakcije ter drugih podatkov po ZPPDFT;
4. redno skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti, ki jih izvaja stranka.

5.12 »FIT&PROPER«

ZZavar z 29.a členom določa pogoje za opravljanje funkcije člana nadzornega sveta zavarovalnice. Za člana nadzornega sveta zavarovalnice je lahko imenovana le oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. je ustrezno strokovno usposobljena in ima lastnosti in izkušnje, potrebne za nadziranje poslov zavarovalnice;
2. ni bila pravnomočno obsojena v skladu z 2. točko prvega odstavka 24. člena ZZavar;
3. ni bila član uprave podjetja, nad katerim je bil začel postopek prisilne poravnave, prisilne likvidacije, stečaja ali izredne uprave.

Šteje se, da je pogoj iz prej naštetih prve točke izpolnjen, če ima oseba najmanj štiriletno izkušnje pri vodenju ali nadziranju poslov družbe primerljive velikosti in dejavnosti kot zavarovalnica oziroma drugih primerljivih poslov, ali je strokovnjak na teh področjih.

ZZavar s 24. členom predpisuje tudi pogoje za člana uprave zavarovalne družbe. Član uprave zavarovalne družbe je lahko oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

1. je ustrezno strokovno usposobljena in ima lastnosti in izkušnje, potrebne za vodenje poslov zavarovalnice;
2. ni bila pravnomočno obsojena zaradi naklepne kaznivega dejanja ali zaradi enega od naslednjih kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti: povzročitve smrti iz malomarnosti, hude telesne poškodbe, posebno hude telesne poškodbe, ogrožanja varnosti pri delu, prikrivanja, izdaje in neupravičene pridobitve poslovne skrivnosti, pranja denarja, izdaje tajnih podatkov ali povzročitve splošne nevarnosti, in obsodba še ni bila izbrisana.

Pogoj iz prej naštetih prve točke je izpolnjen, če ima oseba zadostna teoretična in praktična znanja za vodenje zavarovalnih poslov ter najmanj štiriletno izkušnje pri vodenju poslov zavarovalnice oziroma podjetja primerljive velikosti in dejavnosti kot zavarovalnica oziroma drugih primerljivih poslov.

Sicer pa ZPPDFT predpisuje določitev pooblaščenca in njegovega namestnika. Zavezanci zavarovalniškega sektorja morajo za posamezne naloge odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, ki so določene v ZPPDFT in predpisih, sprejetih na njegovi

podlagi, imenovati pooblaščenca in enega ali več njegovih namestnikov (prvi odstavek 40. člena ZPPDFT).

Zavezanci zavarovalniškega sektorja morajo tako zagotoviti, da delo pooblaščenca iz 40. člena ZPPDFT lahko opravlja izključno oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje (prvi odstavek 41. člena ZPPDFT):

1. je zaposlena na delovnem mestu, ki je pri zavezancu zavarovalniškega sektorja sistemizirano na tako visokem položaju, da osebi omogoča hitro, kakovostno in pravočasno izvajanje nalog, predpisanih v ZPPDFT in predpisih, izdanih na njegovi podlagi;
2. ni bila pravnomočno obsojena ali ni v kazenskem postopku zaradi kaznivega dejanja, storjenega z naklepom, ki se preganja po uradni dolžnosti, ali zaradi enega od teh kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti: povzročitve smrti iz malomarnosti, hude telesne poškodbe, posebno hude telesne poškodbe, ogrožanja varnosti pri delu, prikrivanja, izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti, pranja denarja, izdaje uradne tajnosti, povzročitve splošne nevarnosti ali izdaje državne tajnosti in kazni še ni bila izbrisana;
3. je ustrezno strokovno usposobljena za naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma ter ima lastnosti in izkušnje, potrebne za opravljanje funkcije pooblaščenca;
4. da dobro pozna naravo poslovanja zavarovalnice na področjih, ki so izpostavljena tveganju za pranje denarja ali financiranje terorizma.

Namestnik pooblaščenca mora izpolnjevati pogoje iz prej naštetih druge, tretje in četrte točke (drugi odstavek 41. člena ZPPDFT).

AZN pri opravljanju svojih pregledov poslovanja zavezancev zavarovalniškega sektorja ugotavlja, da delo pooblaščenca opravljajo osebe, ki so pri zavezancih zavarovalniškega sektorja sistemizirane na tako visokem položaju, da osebam omogočajo hitro, kakovostno in pravočasno izvajanje nalog (npr. svetovalci uprave za pravno področje, pravniki, izvršni direktorji, direktorji področij).

5.13 PRISTOJNOSTI USLUŽBENCEV ZAVEZANCEV ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA

Prvi odstavek 44. člena ZPPDFT določa zavezanecem zavarovalniškega sektorja, da morajo skrbeti za redno strokovno usposabljanje in izobraževanje vseh delavcev, ki opravljajo naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma po tem zakonu. Strokovno usposabljanje in izobraževanje se nanaša na seznanjanje z določili ZPPDFT ter na njegovi podlagi izdanih pravilnikov in notranjih aktov, s strokovno literaturo glede preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma, s seznamami indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma (drugi odstavek 44. člena ZPPDFT).

Dolžnost zavezancev zavarovalniškega sektorja je, glede na 6. točko prvega odstavka 43. člena ZPPDFT, da mora za izvajanje nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT pooblaščenca zagotavljati redno strokovno usposabljanje v zvezi z odkrivanjem in preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma.

Glede na 8. točko prvega odstavka 42. člena ZPPDFT, ki sicer določa dolžnosti pooblaščenca in namestnika pooblaščenca, je ena od nalog, ki jih opravlja pooblaščenec, da sodeluje pri pripravi programov strokovnega usposabljanja in izobraževanja zaposlenih v zavarovalnici na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma.

Zavezanci zavarovalniškega sektorja se običajno udeležujejo izobraževanj s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, ki jih organizirajo s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma pri ZBS in ZČBVP, prav tako pa običajno sami izvajajo tudi notranja izobraževanja.

5.14 SEZNAM INDIKATORJEV

Obveznost sestave in uporabe seznama indikatorjev določa 51. člen ZPPDFT. Zavezanci zavarovalniškega sektorja morajo sestaviti seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma (prvi odstavek 51. člena ZPPDFT). Pri sestavi seznama indikatorjev upoštevajo zlasti zapletenost in obseg izvajanja transakcij, neobičajno sestavo, vrednost ali povezanost transakcij, ki nimajo jasno razvidnega ekonomskega ali pravno utemeljenega namena, oziroma niso v skladu, ali so v nesorazmerju z običajnim oziroma pričakovanim poslovanjem stranke, in druge okoliščine, ki so povezane s statusom ali drugimi lastnostmi stranke (drugi odstavek 51. člena ZPPDFT). Pri ugotavljanju razlogov za sum pranja denarja ali financiranja terorizma ter drugih okoliščin v zvezi s tem morajo zavezanci zavarovalniškega sektorja uporabljati seznam indikatorjev (tretji odstavek 51. člena ZPPDFT).

5.15 UPRAVLJANJE S PREDPISANIMI EVIDENCAMI

ZPPDFT v prvem odstavku 82. člena določa, da zavezanci zavarovalniškega sektorja upravljajo naslednje evidence podatkov:

1. evidence podatkov o strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah iz 8. člena ZPPDFT;
2. evidence sporočenih podatkov UPPD iz 38. člena ZPPDFT.

Glede na prvi odstavek 84. člena ZPPDFT pa morajo zavezanci zavarovalniškega sektorja ločeno voditi tudi evidenco o dostopu nadzornih organov iz 85. člena do podatkov, informacij in dokumentacije iz prvega odstavka 76. člena ZPPDFT.

5.16 NOTRANJA KONTROLA

Redno notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma obravnava tako ZPPDFT kot tudi Pravilnik ZPPDFT. ZPPDFT predpisuje obveznost redne notranje kontrole s 45. členom ZPPDFT - zavezanci zavarovalniškega sektorja morajo zagotoviti redno notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT. Podrobnejša pravila o načinu izvajanja notranje kontrole predpisuje Pravilnik ZPPDFT.

5.17 UPRAVLJANJE S TVEGANJI

ZPPDFT v 45a. členu določa, da morajo zavezanci zavarovalniškega sektorja ob vseh pomembnih spremembah svojih poslovnih procesov, kot so na primer uvedba novega produkta, uvedba nove tehnologije ali organizacijske spremembe, opraviti ustrezno analizo, kako ti dejavniki vplivajo na izpostavljenost organizacije tveganju pranju denarja ali financiranja terorizma. V skladu z ugotovitvami sprejme ustrezne ukrepe za zmanjšanje tveganja pranja denarja ali financiranja terorizma.

5.18 PODATKI ZAVEZANCEV ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA

Pri oceni tveganja na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v smislu ranljivosti zavarovalniškega sektorja so zajeti podatki zavarovalniškega sektorja, in sicer podatki, ki predstavljajo 47,4 % trga na področju življenjskih zavarovanj.

Življenjska zavarovanja vezana na enote investicijskih skladov

Stanje na 31.12.2013: od 228.405 zavarovanj, 103 jih je sklenjenih z nerezidenti; 1 nerezident je v letu 2013 izvedel vplačilo med 2.500 in 30.000 EUR; trije nerezidenti so izvedli vplačilo med 1.000 in 2.000 EUR, nad 30.000 EUR pa v letu 2013 ni bilo vplačil s strani nerezidentov. Izplačila: v 2013 so bila izplačana izplačila trinajstim nerezidentom.

Ostala življenjska zavarovanja

Skupno število polic življenjskega zavarovanja na dan 31. 12. 2013 je znašalo 249.624, od tega jih je bilo 158 sklenjenih z nerezidenti; 11 nerezidentov je v letu 2013 izvedlo vplačila med 1.500 EUR in 30.000 EUR; nad 30.000 EUR ni bilo vplačil s strani nerezidentov. V letu 2013 sta bili izvedeni dve izplačili nerezidentom, izplačil nad 30.000 EUR v letu 2013 ni bilo.

Skupaj življenjska zavarovanja

Od 50.184 novo sklenjenih polic v 2013 je bilo z nerezidenti sklenjenih 25 polic življenjskega zavarovanja, 2 polici naložbenega življenjskega zavarovanja in 6 polic prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Po podatkih, ki so bili zajeti s tem pregledom, je bilo gotovinsko poslovanje v letu 2013 na področju življenjskih zavarovanj relativno neznatno. Kot gotovinske transakcije so se izvajala le vplačila premije, medtem ko se gotovinska izplačila niso izvajala.

5.19 PRENOSLJIVOST POLICE ŽIVLJENJSKEGA ZAVAROVANJA

Polica življenjskega zavarovanja se lahko tudi zastavi, pri čemer se zastavnemu upniku znesek iz police izplača, če ima zapadlo in neplačano terjatev ob nastopu zavarovalnega primera. Kot zastavni upnik ne nastopajo izključno banke, v primeru ko pa kot zastavni upnik nastopajo banke kot garancijo za potrošniški kredit sprejmejo tudi vinkulacijo police življenjskega zavarovanja v korist banke do dokončnega poplačila kredita. Vinkulacija na splošno pomeni neki zapis, praviloma z omejevalno vsebino, zavezo, vezavo na določen pogoj. Vinkulacija v zavarovalništvu vsebinsko pomeni izjavo zavarovanca, da bo zavarovalnica po nastopu zavarovalnega primera izplačala zavarovalnino določeni osebi oziroma da se brez privolitve te osebe zavarovalnina zavarovancu ne sme izplačati.

Pri prenosih se pri policah življenjskega zavarovanja lahko spreminja upravičenca ob soglasju zavarovane osebe, zavarovalca pa je do nastanka zavarovalnega primera možno spremeniti, vendar samo ob soglasju zavarovalnice. Možnost prenosa police življenjskega zavarovanja določa 967. člen Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 97/07 - uradno prečiščeno besedilo), ki določa da se polica življenjskega zavarovanja lahko glasi na določeno ime ali po odredbi, ne more pa se glasiti na prinosnika. Da bi bil indosament police po odredbi veljaven, je potrebno, da vsebuje ime upravičenca, da je datiran in da ga je podpisal indosant. Pri življenjskem zavarovanju zakonodajalec torej ne dopušča police na prinosnika, ker polica kot vrednostni papir ni namenjena cirkulaciji in se s tem želijo preprečiti zlorabe.

Zavarovalnice ne poročajo o zaznanih zlorabah v zvezi s prenosljivostjo police življenjskega zavarovanja.

5.20 POSREDNI (»off-site«) NADZOR

UPPD opravlja nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT in Pravilnika ZPPDFT s strani zavezancev zavarovalniškega sektorja v delu, ki ureja njihovo poslovanje, z zbiranjem in preverjanjem podatkov, informacij in dokumentacije, ki jo pridobi na podlagi ZPPDFT in Pravilnika ZPPDFT. UPPD je v času svojega delovanja od leta 1995 dalje obravnaval zgolj 3 primere sumljivih transakcij v povezavi z zavezanci zavarovalniškega sektorja, od tega je bil en primer obravnavan na lastno pobudo in sicer:

Primer 1: življenjsko zavarovanje vezano na enote investicijskih skladov

UPPD je na lastno pobudo iz baze podatkov gotovinskih transakcij (do katere ima dostop) izločil domnevno sumljive transakcije iz leta 2006 in sicer za fizično osebo, ki je pri eni izmed zavarovalnic v štirih dneh vplačala za skupno okoli 200.000 EUR premij za življenjsko zavarovanje vezano na enote investicijskih skladov. Sredstva v gotovini za plačilo premij naj bi izvirala iz sproščenega depozita pri banki. UPPD je pridobil vse potrebne podatke, vendar pri transakcijah ni ugotovil razlogov za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja, zato je bila zadeva zaključena v UPPD.

Primer 2: življenjsko zavarovanje vezano na enote investicijskih skladov

Prijava sumljive transakcije s strani ene od zavarovalnic iz leta 2005, ko je tuja pravna oseba skušala preko zavarovalniškega produkta, natančneje življenjskega zavarovanja vezanega na enote investicijskih skladov, v enkratnem znesku plasirati oziroma vplačati sredstva v višini 3 mio EUR. Na podlagi poziva zavarovalnice o podrobnosti nameravanega posla, izvoru sredstev itd. do sklenitve pogodbe ni prišlo. UPPD je glede na zbrane podatke na MNZ UKP (Policijo) poslal informacijo zaradi suma storitve kaznivega dejanja goljufije in/ali ponareditve ali uničenja poslovnih listin.

Primer 3: premoženjsko zavarovanje

Prijava sumljive transakcije s strani banke iz leta 2010, ko je UPPD obravnaval nakazila s strani dveh zavarovalnic, natančneje 5 transakcij v skupnem znesku okoli 22.000 EUR v dobro računa fizične osebe, ki naj bi prejemale sredstva iz naslova odškodnin avtomobilske odgovornosti. Prejeta sredstva je kasneje domnevni upravičenec iz svojega računa dvigoval v gotovini. Glede na nenavadne okoliščine izplačil odškodnin (v kratkem časovnem obdobju isti prejemnik, v nezgode pogosto vpletena ista oseba, izplačila več odškodnin iz naslova avtomobilskega zavarovanja od različnih zavarovalnic, poraba teh sredstev itd.) je UPPD na MNZ UKP (Policijo) poslal informacijo zaradi suma storitve kaznivega dejanja goljufije.

5.21 PODATKI O VSEH GOTOVINSKIH TRANSAKCIJAH ZAVEZANCEV ZAVAROVALNIŠKEGA SEKTORJA, PRIDOBLENI IZ BAZE GOTOVINSKIH TRANSAKCIJ, DO KATERIH DOSTOPA UPPD

Iz evidence gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR (prvi odstavek 38. člena ZPPDFT), ki jo vodi UPPD, izhaja, da je bilo v letu 2006 za okoli 83.000 EUR gotovinskih transakcij (skupno 3 transakcije; 1 plačilo premije življenjske police, 2 plačili regresa), v letu 2007 pa za skupno 129.000 EUR gotovinskih transakcij (skupno 7 transakcij; 1 enkratno vplačilo življenjskega zavarovanja vezanega na enote investicijskih skladov, 1 gotovinsko plačilo

regresnega zahtevka, 5 vplačil življenjskega zavarovanja vezanega na enote investicijskih skladov).

5.22 NEPOSREDNI (»on-site«) NADZOR

AZN redno opravlja preglede poslovanja s katerimi preverja, ali zavezanci zavarovalniškega sektorja spoštujejo določbe ZPPDFT in Pravilnika ZPPDFT v delu, ki ureja njihovo poslovanje. V obdobju zadnjih dveh let je AZN opravila takšne preglede poslovanja pri zavarovalnicah, ki jim na področju življenjskih zavarovanj pripada skupaj cca. 1/2 trga. Na letnem nivoju AZN temu nameni od 400 do 450 ur enega do dva zaposlenega.

Ukrepe nadzora izreka AZN po uradni dolžnosti. Eden od ukrepov nadzora, ki ga lahko izreče AZN, je odredba o odpravi kršitev, in sicer v primeru, če ugotovi kršitve. Odredbo o odpravi kršitve AZN izda, če so v času izdaje odredbe o odpravi kršitev še vedno podane kršitve, t.j., da iz izjave subjekta nadzora in priloženih listin ne izhaja, da so bile kršitve odpravljene.

AZN je v obdobju zadnjih dveh let ugotovila pri zavarovalnicah, da skupaj v 21 primerih kršijo določbe ZPPDFT in Pravilnika ZPPDFT, in sicer v zvezi:

- s 3. točko prvega odstavka 7. člena ZPPDFT, ker zavarovalnica ob pregledu stranke ne pridobi podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakcije po ZPPDFT (2 primera);
- s 6. točko prvega odstavka 43. člena ZPPDFT, ker zavarovalnica za izvajanje nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT pooblaščenca ne zagotavlja rednega strokovnega usposabljanja v zvezi z odkrivanjem in preprečevanjem pranja denarja in financiranjem terorizma (1 primer);
- s prvim odstavkom 44. člena ZPPDFT, ker zavarovalnica ne skrbi za redno strokovno usposabljanje in izobraževanje vseh delavcev, ki opravljajo naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT (1 primer);
- s tretjim odstavkom 44. člena ZPPDFT, ker zavarovalnica ne pripravlja programa letnega strokovnega usposabljanja in izobraževanja za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja in financiranja terorizma (1 primer);
- s prvim odstavkom 31. člena ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu ne določa postopka, ki bi temeljil na analizi tveganja, s katerim bi ugotavljala, ali je stranka oziroma njen zakoniti zastopnik ali pooblaščenec tuja politično izpostavljena oseba (1 primer);
- z drugim odstavkom 43. člena ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu podrobneje ne ureja načina sodelovanja med svojimi organizacijskimi enotami in pooblaščencom (1 primer);
- z drugim odstavkom 1. člena Pravilnika ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu ne določa podrobnejših pravil notranje kontrole, vključno s postopki, roki in načinom izvajanja (2 primera);
- z drugim odstavkom 4. člena Pravilnika ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu v zvezi z izvajanjem notranje kontrole ne določa in razmejuje odgovornosti med poslovodstvom, pooblaščencom, namestnikom pooblaščenca in drugimi službami zavarovalnice (2 primera);
- s prvim odstavkom 6. člena Pravilnika ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu jasno ne razmejuje odgovornosti med pooblaščencom in namestnikom pooblaščenca (1 primer);
- z drugim odstavkom 7. člena Pravilnika ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu ne določa, kdo ima poleg pooblaščenca in namestnika pooblaščenca dostop do podatkov, ki jih po ZPPDFT pridobiva, obdeluje in sporoča UPPD (2 primera);

- s četrtem odstavkom 8. člena Pravilnika ZPPDFT, ker zavarovalnica v svojem notranjem aktu podrobneje ne določa načina hranjenja podatkov in dokumentacije v zvezi z izvajanjem ZPPDFT, ki vključuje tudi prostor za hranjenje (2 primera);
- s 45. členom ZPPDFT, ker zavarovalnica ne zagotavlja redne notranje kontrole nad opravljanjem nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT (2 primera);
- s 45a. členom ZPPDFT, ker zavarovalnica ob vseh pomembnih spremembah svojih poslovnih procesov, kot je na primer uvedba novega produkta, ne opravi ustrezne analize, kako ti dejavniki vplivajo na izpostavljenost zavarovalnice tveganju pranja denarja ali financiranja terorizma (3 primeri).

Določene kršitve so zavarovalnice odpravile že med samim postopkom odločanja AZN v posamičnih zadevah in tako zavarovalnicam odredba o odpravi kršitev ni bila izdana, ker niso bili več podani razlogi za nadaljevanje postopka.

Sicer pa je AZN v obdobju zadnjih dveh let skupaj izdala zavarovalnicam odredbo o odpravi kršitev za 13 primerov kršitev. In sicer, ker je bilo v postopku odločanja AZN ugotovljeno, da zavarovalnice kršijo:

- v enem primeru, 3. točko prvega odstavka 7. člena ZPPDFT s tem, ker ob pregledu stranke ne pridobi podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakcije po ZPPDFT;
- v enem primeru, 6. točko prvega odstavka 43. člena ZPPDFT s tem, ker za izvajanje nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT pooblaščenec ne zagotavlja rednega strokovnega usposabljanja v zvezi z odkrivanjem in preprečevanjem pranja denarja in financiranjem terorizma;
- v enem primeru, prvi odstavek 44. člena ZPPDFT s tem, ker ne skrbi za redno strokovno usposabljanje in izobraževanje vseh delavcev, ki opravljajo naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT;
- v enem primeru, tretji odstavek 44. člena ZPPDFT s tem, ker ne pripravlja programa letnega strokovnega usposabljanja in izobraževanja za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja in financiranja terorizma;
- v enem primeru, prvi odstavek 31. člena ZPPDFT s tem, ker v svojem notranjem aktu ne določa postopka, ki bi temeljil na analizi tveganja, s katerim bi ugotavljala, ali je stranka oziroma njen zakoniti zastopnik ali pooblaščenec tuja politično izpostavljena oseba;
- v enem primeru, drugi odstavek 43. člena ZPPDFT s tem, ker v svojem notranjem aktu podrobneje ne ureja načina sodelovanja med svojimi organizacijskimi enotami in pooblaščenecem;
- v enem primeru, drugi odstavek 1. člena Pravilnika ZPPDFT, ker v svojem notranjem aktu ne določa podrobnejših pravil notranje kontrole, vključno s postopki, roki in načinom izvajanja;
- v enem primeru, drugi odstavek 4. člena Pravilnika ZPPDFT s tem, ker v svojem notranjem aktu v zvezi z izvajanjem notranje kontrole ne določa in ne razmejuje odgovornosti med poslovodstvom, pooblaščenecem, namestnikom pooblaščenca in drugimi službami;
- v enem primeru, prvi odstavek 6. člena Pravilnika ZPPDFT s tem, ker v svojem notranjem aktu jasno ne razmejuje odgovornosti med pooblaščenecem in namestnikom pooblaščenca;
- v enem primeru, drugi odstavek 7. člena Pravilnika ZPPDFT s tem, ker v svojem notranjem aktu ne določa, kdo ima poleg pooblaščenca in namestnika pooblaščenca dostop do podatkov, ki jih po ZPPDFT pridobiva, obdeluje in sporoča Uradu RS za preprečevanje pranja denarja;
- v enem primeru, četrti odstavek 8. člena Pravilnika ZPPDFT s tem, ker v svojem notranjem aktu podrobneje ne določa načina hranjenja podatkov in dokumentacije v zvezi z izvajanjem ZPPDFT, ki vključuje tudi prostor za hranjenje;

- v enem primeru, 45. člen ZPPDFT s tem, ker ne zagotavlja redne notranje kontrole nad opravljanjem nalog odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma po ZPPDFT;
- v enem primeru, 45a. člen ZPPDFT s tem, ker ob vseh pomembnih spremembah svojih poslovnih procesov, kot je na primer uvedba novega produkta, ne opravi ustrezne analize, kako ti dejavniki vplivajo na njeno izpostavljenost tveganju pranja denarja ali financiranja terorizma.

Vseh 13 naštetih kršitev, ki so bile ugotovljene z odredbo o odpravi kršitev, je bilo odpravljenih na način in v roku za odpravo kršitev, o čemer je AZN izdala odločbo.

5.23 SKLEP

Zavarovalniški produkti in transakcije so lahko sredstvo za pranje denarja ali financiranje terorizma.

Glede za zbrane podatke in opravljeno oceno, ranljivost zavarovalniškega sektorja ni tako velika kot drugod v finančnem sektorju, vendar je zavarovalniški sektor tudi možen cilj za pralce denarja in za tiste, ki zbirajo sredstva za teroristična dejanja ali iščejo načine kako spraviti sredstva do svojih družabnikov.

Subjekti znotraj zavarovalniškega sektorja so lahko vede ali nevede vpleteni v pranje denarja in financiranje terorizma, zaradi česar so izpostavljeni predvsem pravnemu in operativnemu tveganju ter tveganju izgube ugleda.

Na podlagi zbranih podatkov ocenjujemo, da je tveganje na področju življenjskih zavarovanj vezanih na investicijske sklade ter druga življenjska zavarovanja v okviru zavarovalnic **»srednje nizko (ML)« - 0,21**, medtem ko je tveganje na področju življenjskih zavarovanj v okviru pokojninskih družb ocenjeno kot **»nizko (L)« - 0,15**.

6. SKUPINA – DRUGE FINANČNE INŠTITUCIJE

Ta skupina je ocenila ranljivost drugih finančnih institucij, ki niso del bančnega sektorja, sektorja vrednostnih papirjev in zavarovalniškega sektorja kot so na primer: menjalnice; posojilnice; zastavljavnice; institucije, ki se ukvarjajo z lizingom in factoringom; ponudniki prenosov denarja itd..

Skupino so sestavljali 4 člani in sicer predstavniki Banke Slovenije, Tržnega inšpektorata, FURS in UPPD. Vodja skupine je bil predstavnik UPPD.

V okviru modula so bile z vidika ranljivosti za pranje denarja in financiranje terorizma ocenjene naslednje dejavnosti oziroma tipi subjektov: menjalnice, plačilne institucije in družbe za izdajo elektronskega denarja, zastavljavnice, dajalci kreditov in kreditni posredniki, ki niso banke ali hranilnice in leasing hiše.

Cilj modula 6 je analiza ranljivosti različnih finančnih institucij, ki so izven bančnega sektorja, sektorja vrednostnih papirjev in zavarovalniškega sektorja. V okviru modula smo z vidika ranljivosti za pranje denarja in financiranje terorizma ocenili naslednje dejavnosti oziroma tipe subjektov: menjalnice, plačilne institucije in družbe za izdajo elektronskega denarja, zastavljavnice, dajalce kreditov in kreditne posrednike, ki niso banke ali hranilnice in leasing hiše.

6.1. Menjalnice

Zakon o deviznem poslovanju določa, da so menjalniški posli nakup in prodaja tuje gotovine ter nakup čekov, ki se glasijo in so unovčljivi v tujem denarju. Menjalniške posle v R Sloveniji lahko opravljajo banke in hranilnice, ki v skladu z zakonom, ki ureja bančništvo, opravljajo storitve trgovanja s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli, ter nebančni subjekti (pravne osebe, samostojni podjetniki posamezniki ali posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, ki za opravljanje teh poslov pridobijo dovoljenje Banke Slovenije (slednje zakon imenuje "menjalci"). Informacije v nadaljevanju se nanašajo zgolj nanje, tj. na ponudnike zadevnih storitev zunaj bančnega sektorja.

Število menjalcev se je v R Sloveniji po uvedbi evra kot uradne valute dne 1. 1. 2007 močno zmanjšalo. Pred uvedbo evra so imeli menjalci v Sloveniji 227 menjalnih mest trenutno pa je v R Sloveniji 23 menjalcev, ki to dejavnost opravljajo na 32 menjalnih mestih. Njihovo število se je ustalilo, prav tako pa tudi skupni letni obseg njihovega menjalniškega poslovanja, ki znaša cca. 50 mio EUR. Za primerjavo znaša obseg tovrstnih poslov v bančnem sektorju cca. 200 mio EUR. Poslovanje v menjalnicah se vrši izključno z gotovino, kar bi lahko predstavljalo tveganje za pranje denarja, vendar so zneski posameznih menjav praviloma nizki. Večinoma gre za menjave sredstev turistov, v določenem delu pa tudi za menjave valut npr. tujih državljanov, ki so na začasnem delu v Sloveniji ali pa sredstva menjajo za svoje osebne potrebe v času tranzita preko Slovenije. Nerezidenti opravijo cca. 30% – 40% odstotkov vseh menjalnih poslov.

Stopnjo ogroženosti ocenjujemo kot nizko (L) .

6.2. Plačilne institucije in družbe za izdajo elektronskega denarja

Plačilne institucije so nebančni ponudniki plačilnih storitev, ki za opravljanje teh storitev pridobijo dovoljenje Banke Slovenije oziroma pristojnega organa druge države članice EU/EGP. Trenutno imajo dovoljenje Banke Slovenije štiri plačilne institucije, in sicer ena za plačilne storitve v povezavi s plačilnimi karticami Dinners Club ter trije operaterji mobilnih telekomunikacij, ki omogočajo plačevanje v nacionalni plačilni shemi Moneta – plačevanje majhnih zneskov z uporabo mobilnih telefonov. Povprečna višina plačil, izvršenih z uporabo sistema Monete je 10 EUR, mesečni limit za porabo pa znaša 50 EUR. Trenutno licencirane plačilne institucije v Sloveniji pri opravljanju plačilnih transakcij ne rokujejo z gotovino, njihovo dejavnost plačilnih storitev pa redno nadzira Banka Slovenije, ki je pristojna za izrekanje nadzornih ukrepov in je tudi prekrškovni organ. Z vidika odkrivanja in preprečevanja pranja denarja je področje regulirano z določili Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma in s smernicami Banke Slovenije, ki veljajo primarno za banke in se smiselno uporabljajo tudi za plačilne institucije.

Velika večina plačilnih storitev oziroma plačilnih transakcij je sicer v Sloveniji še vedno skoncentrirana v bančnem sektorju. To velja tako npr. za kreditna plačila in direktne obremenitve kot tudi za transakcije s plačilnimi karticami (vključno z njihovim izdajanjem in pridobivanjem prodajnih mest). Preko bank kot agentov poslujeta tudi dve plačilni instituciji iz drugih držav članic, ki sta v Sloveniji fizično prisotni in ponujata mednarodna denarna nakazila (Western Union, MoneyGram). Banka Slovenije je pristojna tudi za izdajo dovoljenj družbam za izdajo elektronskega denarja (tj. nebančnim izdajateljem elektronskega denarja). Takih družb v Sloveniji še ni, pa tudi v bančnem sektorju izdajanje elektronskega denarja še ni razširjeno, narašča pa prisotnost družb za izdajo elektronskega denarja iz drugih držav članic Evropske unije, ki distribuirajo elektronski denar v Sloveniji prek domačih subjektov (bank in nebančnih subjektov).

Stopnjo ogroženosti ocenjujemo kot nizko (L) .

6.3 Zastavljalnice

Področje zastavljalnštva je v R Sloveniji slabo razvito saj je za opravljanje te dejavnosti registriranih le šest gospodarskih družb. Za opravljanje dejavnosti je potrebno pridobiti licenco Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Nadzor nad delom zastavljalnic vrši Tržni inšpektorat Republike Slovenije.

Letni obseg poslovanja vseh zastavljalnic znaša cca. 2,5 mio EUR. Stranke zastavljalnic so izključno rezidenti. Obseg posameznih poslov zastavljalnic je nizek, stranke pa predmete (večinoma tehnične predmete in občasno nakit) zastavljajo za pridobitev sredstev, ki jih potrebujejo za kritje življenjskih stroškov in za plačilo obrokov na podlagi posojilnih in leasing pogodb. Za razliko od nekaterih evropskih držav se obseg poslovanja v zastavljalnicah v času krize v Sloveniji ni povečal.

Stopnjo ogroženosti ocenjujemo kot nizko (L) .

6.4. Dajalci kreditov in kreditni posredniki, ki niso banke ali hranilnice

V Sloveniji je 50 gospodarskih družb, ki so registrirane za opravljanje dejavnosti dajanja kreditov in kreditnega posredništva. Pogoj za opravljanje dejavnosti je licenca, ki jo podeli Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Letni obseg prometa znaša cca. 50.000.000 EUR, finančne transakcije pa se izvajajo skoraj izključno preko bančnih računov. Nadzor nad družbami, ki izvajajo dejavnost dajanja kreditov in kreditnega posredništva na podlagi Zakona o potrošniških kreditih izvaja Tržni inšpektorat Republike Slovenije. Inšpektorat izvaja nadzor na podlagi letnega plana ter na podlagi pridobljenih podatkov o nepravilnostih. Najpogostejše ugotovljene kršitve so opravljanje dejavnosti brez licence in zaračunavanje oderuških obrest.

Dajalci kreditov in kreditni posredniki so na podlagi Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma zavezanci za posredovanje prijav sumljivih transakcij, vendar do sedaj Urad od njih ni prejel še nobene prijave. Za izvajanje nalog s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma je Urad izdal Smernice za izvajanje Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma za dajalce kreditov in kreditne posrednike.

Stopnjo ogroženosti ocenjujemo kot nizko (L) .

6.5 Leasing

Družbe, ki opravljajo dejavnost leasinga so na podlagi Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma zavezane za posredovanje prijav sumljivih transakcij Uradu. V R Sloveniji je 22 gospodarskih družb registriranih za opravljanje dejavnosti leasinga. Za opravljanje dejavnosti je potrebno pridobiti licenco ki jo podeli Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Letni obseg poslovanja vseh družb, ki v R Sloveniji opravljajo dejavnost leasinga znaša cca. 1.100.000.000 EUR in se povečuje. Nadzor nad dejavnostjo izvaja tržni inšpektorat Republike Slovenije. Inšpektorat vrši nadzor na podlagi izdelanega letnega načrta dela ter na podlagi pridobljenih podatkov o kršitvah v posameznih družbah.

Stopnjo ogroženosti ocenjujemo kot nizko (L) .

6. 6 Zaključek

Iz zgoraj opisanega je razvidno, da so opisane dejavnosti z vidika odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ustrezno regulirane, licencirane in nadzirane, stopnja ogroženosti z vidika pranja denarja in financiranja terorizma pa je ocenjena kot nizka.

Viri:

- Zakon o deviznem poslovanju, Uradni list št 16/08, 85/09 in 109/12
- Sklep o opravljanju menjalniških poslov, Uradni list št. 30/13
- Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Uradni list. št. 60/07, 19/10, 77/11, 108/12 in 19/14
- podatki pridobljeni s svetovnega spleta
- Zakon o potrošniških kreditih, Uradni list. RS 59/10
- evidence AJPES
- spletna stran Tržnega inšpektorata, www.ti.gov.si
- letna poročila Urada RS za preprečevanje pranja denarja za leta od 2009 do 2013

7.SKUPINA – NEFINANČNE DEJAVNOSTI IN POKLICI

Ta skupina je za namen analize tveganja obravnavala izpostavljenost tveganju za pranje denarja naslednjih nefinančnih dejavnosti in poklicev: odvetnikov, notarjev, računovodij in revizorjev, trgovcev s plemenitimi kovinami in dragimi kamni, dejavnosti prometa z nepremičninami, casinojev in igralnih salonov. Ponudnikov podjetniških in fiduciarnih storitev v tej analizi tveganja nismo obravnavali, saj v Sloveniji ni družbe, ki bi bila registrirana za tovrstne dejavnosti, deloma pa pri ustanavljanju družb sodelujejo oz. to dejavnost opravljajo notariji, odvetniki in davčni svetovalci.

V skupini je bilo 10 članov, predstavnikov Notarske zbornice, Odvetniške zbornice, Tržnega inšpektorata, FURS (Nadzora nad prirejanjem iger na srečo), Gospodarske zbornice (Združenja računovodskih servisov), Slovenskega inštituta za revizijo, Športne loterije, Agencije za javni nadzor nad revidiranjem, igralnice ter UPPD. Vodja skupine je bil predstavnik UPPD.

7.1 CASINOJI, IGRALNI SALONI IN LOTERIJA

V Sloveniji imamo 6 igralnic, 30 igralnih salonov in dva ponudnika klasičnih iger na srečo - Športno loterijo in Loterijo Slovenije. Igre na srečo preko interneta ponujajo trije ponudniki.

Vsi so regulirani z Zakonom o igrah na srečo, nadzira pa jih Poseben davčni urad v okviru Finančne uprave Republike Slovenije. Gledano z vidika izvajanja ZPPDFT so vsi izvajalci oz. prireditelji iger na srečo v R Sloveniji dobro nadzirani, imamo strogo omejen in koncesijski tip

ponudbe iger na srečo, preko spleta poslujejo le tri družbe (ena igralnica in obe loteriji). V igralnih salonih se izvajajo igre na srečo z igralnimi avtomati in "živih" iger ni, medtem, ko so v igralnicah prisotne tudi "žive" igre, kot je npr. poker. V igralnicah je omogočeno vplačevanje tako gotovinsko kot negotovinsko, preko posebnih kartic, žetonov, promocijskih bonov, itd...V letu 2013 je bilo s strani igralnic UPPD sporočenih 727 gotovinskih transakcij, ki so presegale 30.000 EUR medtem ko so igralni saloni v istem letu sporočili 348 tovrstnih transakcij. V letu 2014 pa so igralnice UPPD sporočile 842 gotovinskih transakcij, ki so presegale 30.000 EUR, medtem ko so igralni saloni v istem obdobju sporočili 285 tovrstnih transakcij.

V Sloveniji je v skladu z ZPPDFT obvezen pregled stranke pri vstopu v igralnico ali igralni salon, zato lahko z upravičenostjo trdimo, da imajo igralnice evidentirane vse svoje goste oz. igralce. Pri izpolnjevanju zahtev iz ZPPDFT pa mora biti identiteta gostov, ki opravijo transakcijo v višini 15.000 EUR ali več ponovno ugotavljana in preverjana, prav tako pa tak ukrep velja za stranke, ki opravijo transakcijo v višini, ki presega 30.000 EUR. Teoretično je torej lahko ena stranka v istem dnevu kar trikrat preverjana: ob vstopu ter pri nastopu izvrševanja obeh vrst zgoraj navedenih transakcij. Dejstvo je, da se za igranje iger na srečo v igralnicah in igralnih salonih pretežno uporablja gotovina, ki se tudi izplačuje v obliki dobitkov, vendar pa je razvidno, da se vsi deležniki iger na srečo trudijo zmanjšati svojo izpostavljenost pranju denarja z vrsto ukrepov: video nadzorom, sprejetimi indikatorji za zaznavanje suma pranja denarja, strategijo odgovornega igralništva, izvedeno in sprejeto analizo tveganja svoje dejavnosti in na njej temelječo segmentacijo strank in produktov, itd...

Ta ugotovitev temelji na podatkih Letnega poročila UNPIS za obdobje od 2007 do 2011, ki so tudi objavljeni na spletni strani www.unpis.gov.si in ugotovitvah nadzora v igralniškem sektorju.

Področje iger na srečo je s stališča identifikacije igralca, preprečevanja pranja denarja in odgovornega igralništva, ki je posredno tudi povezano z nadzorom trošenja igralca, podrobno regulirano s podzakonskimi predpisi, kakor tudi z vsebinami v posameznih koncesijskih pogodbah. Vsi koncesionarji morajo v svojih internih aktih opredeliti načine preprečevanja pranja denarja in vzpostaviti interni nadzor, ki ga stalno in neposredno izvajajo z osebjem, s predpisanim avdio-video sistemom, kot tudi nadzorno informacijskim sistemom (NIS), v katerega so »on-line« povezane vse igralne naprave in blagajniške enote. (vir: FURS)

Medtem, ko so v igralnicah in igralnih salonih mogoča posamezna razmeroma visoka gotovinska vplačila in izplačila na posamezen dobiček, pa je na drugi strani pri organizatorjih, ki trajno prirejajo športne stave in prirejajo klasične igre na srečo po internetu ali drugih telekomunikacijskih sredstvih sicer možno zelo veliko število stav, ki pa zneskovno na posamezno stavo oz. listič komajda presegajo znesek 4 EUR.

Že več let je v igralnicah in igralnih salonih, kot tudi na področju spletnega prirejanja iger na srečo, opazen trend zmanjševanja višine povprečne stave, ki na igralnih avtomatih znaša okoli 1 EUR, povprečne stave na igralnih mizah pa se gibljejo od 20 do 150 EUR, odvisno od vrste igre. Razlog temu je upad t.i. »močnih« igralcev, kot tudi ekonomska kriza, ki na tem delu Evrope traja že več let. (vir: FURS)

Ocena temelji predvsem na dejstvu, da je področje zakonsko relativno podrobno in togo urejeno, ter da se vsi deležniki zavedajo nevarnosti pojava pranja denarja v dejavnosti iger na srečo in se že sami s svojimi notranjimi kontrolami in ukrepi trudijo znižati to nevarnost na minimum. Posebej velja tukaj izpostaviti Športno loterijo, ki pri športnih stavah, predvsem pa pri igrah prek interneta vlaga velike napore v izgradnjo ustrezne programske opreme, ki na eni strani omogoča enoznačno identifikacijo stranke in preprečuje zlorabe, na drugi strani pa ima vgrajene kontrole, ki zaznavajo anomalije pri igranju in opozarjajo na indikatorje, ki bi lahko pomenili sum pranja denarja.

Ravno tako pa ocena temelji tudi na analizi vseh predpisov in koncesijskih pogodb, kakor tudi internih aktov, ki zagotavljajo visoko stopnjo nadzora in sledljivosti procesov prirejanja iger na srečo v relaciji do PPDFT, kot tudi izsledkov nadzora s strani države. FURS izvaja tako neposredni nadzor pri prirediteljih in na njihovih prodajnih mestih, kot tudi pri koncesionarjih na sedežu družbe, v igralnicah in v igralnih salonih, posredni nadzor nad koncesionarji in prireditelji iger na srečo pa izvaja z analiziranjem poročil, zapisnikov, javnih objav, obračuna prihodkov in odhodkov, nerevidiranih in revidiranih letnih poročil ter drugih poročil, ki jih prireditelji in koncesionarji pošiljajo nadzornemu organu. Za področje preprečevanje pranja denarja je še posebej pomemben predpisan nadzor preko informacijskega sistema državnega nadzornega organa, v katerega so neposredno povezani NIS-i koncesionarjev in sistemi, na katerih prireditelji prirejajo spletne igre na srečo. S tem sistemom državni nadzorni organ stalno in neposredno spremlja vplačila in izplačila na vseh igralnih napravah, ki so v uporabi. Nadzorni organ je v 2013 pri koncesionarjih izvedel 154, v letu 2014 pa 152 nadzorov v povezavi s preprečevanjem pranja denarja in v tem obdobju ni zaznal kršitev določb ZPPDFT. (vir:FURS)

Dejavnosti igralnic, igralnih salonov in ponudnikov klasičnih iger na srečo je v Sloveniji zadovoljivo urejeno, prav tako pa je nadzor z vsemi predpisanimi metodami (z osebjem, NIS, avdio-video sistemom, recepcijo, kontrolo tehnične brezhibnosti igralnih naprav) ustrezen. Otežen je s stališča preprečevanja pranja denarja le pri koncesionarjih, ki poslujejo v igralnicah z večjim obsegom igralnih naprav in blagajniških enot, kjer je težje nadzirati Igralnice upoštevajo obveznosti, ki izhajajo iz veljavnega ZPPDFT in jih zelo dobro izpolnjujejo. Ponudniki klasičnih iger na srečo (vključno s Športno loterijo) opravljajo svoje aktivnosti transparentno, tako da lahko skupaj z indikatorji za zaznavanje sumljivih transakcij zaznajo nenavadno obnašanje igralce.

V Sloveniji je kar veliko število igralnih salonov, katerih aktivnosti niso regulirane in nadzirane kot velja za igralnice.

Večje število igralnih salonov, ki jih opravljajo različne družbe, od statusnih oblik delniške družbe do družb z omejeno odgovornostjo, poslujejo po predpisih, ki so določene za igralnice in podzakonskem predpisu, ki zelo natančno določa poslovanje igralnih salonov, od recepcije, avdio-video nadzora in NIS. V igralnih salonih je lahko v uporabi maksimalno le 200 igralnih naprav, kar vključuje igralne avtomate z enim igralnim mestom, do elektronskih miz z več igralnimi mesti. (FURS)

UNPIS, ki je bil glavni nadzornik tega področja, se je združil v FURS, zaradi česar to področje nima več nadzornika, specializiranega za to področje.

Veljavna zakonodaja bi morala biti spremenjena, določena pa bi morala biti osrednja inštitucija, ki bi imela pregled nad sektorjem in bi koordinirala aktivnosti drugih nadzornikov.

Izpostavljenost pranju denarja v igralnicah, igralnih salonih ter pri prirediteljih športnih stav in klasičnih iger na srečo ocenjujemo kot srednjo.

Stopnja ranljivosti igralniškega sektorja je zaradi zgoraj navedenega ocenjena na 0,35 (srednje).

7.2 DEJAVNOST TRGOVANJA Z NEPREMIČNINAMI

Posredovanje v prometu z nepremičninami pomeni opravljanje registrirane pridobitne dejavnosti posredništva v prometu z nepremičninami, pri čemer posamezni posli posredovanja v prometu z nepremičninami obsegajo vse dejavnosti pri vzpostavljanju stika med naročnikom in tretjo osebo ter pri pogajanjih in pripravi za sklenitev pogodb, katerih

predmet je določena nepremičnina, kot so kupna, prodajna, najemna, zakupna ali druga pogodba za določeno nepremičnino.

Trgovanje z nepremičninami opravljajo subjekti različnih pravnoorganizacijskih oblik, večinoma kot družbe z omejeno odgovornostjo in samostojni podjetniki. Njihova skupna značilnost je, da je pri njih zaposlen nepremičninski posrednik. Nepremičninski posrednik je fizična oseba, ki za nepremičninsko družbo opravlja posle posredovanja na podlagi pogodbe o zaposlitvi oziroma drugi pravni podlagi, s pridobljeno licenco pristojnega ministrstva za opravljanje poslov posredovanja in je vpisana v imenik nepremičninskih posrednikov pri pristojnem ministrstvu.

V okviru GZS deluje Zbornica za poslovanje z nepremičninami, ki je imela v letu 2011 260 članov, pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov. Vse članice Zbornice so sprejele zavezo o spoštovanju Kodeksa dobrih poslovnih običajev v prometu z nepremičninami, ki ga je dne 30.08.2011 sprejelo Združenje družb za nepremičninsko posredovanje pri GZS – Zbornici za poslovanje z nepremičninami. Kodeks velja za vse pravne in fizične osebe v Republiki Sloveniji, ki v skladu z veljavnimi predpisi, ne glede na svojo pravnoorganizacijsko obliko, opravljajo storitve v prometu z nepremičninami, razen če je v pogodbi z naročiteljem izrecno dogovorjeno, da je uporaba tega Kodeksa izključena in to ni v nasprotju s prisilnimi predpisi in moralnimi načeli. Ta Kodeks velja tako za nepremičninske družbe kot tudi za nepremičninske posrednike in za druge udeležence v prometu z nepremičninami.

V Sloveniji je vzpostavljena tudi evidenca trga nepremičnin (ETN), ki je javna zbirka podatkov o sklenjenih nepremičninskih kupo-prodajnih in najemnih pravnih poslih. Na podlagi določil 22. člena Zakona o množičnem vrednotenju nepremičnin in določil Sklepa o začetku uporabe prilagojene evidence nepremičnin, je potrebno v ETN od 1. julija 2013 dalje poročati podatke o:

- sklenjenih kupoprodajnih pravnih poslih z nepremičninami (prodaja stavb, delov stavb in parcel, dajanje stavb, delov stavb in parcel v finančni najem-lizing, sprememba izteka ali predčasna prekinitev finančnega najema ter ustanovitve ali prenos stavbne pravice) in
- sklenjenih najemnih pravnih poslih s stavbami in deli stavb (oddaja stavb in delov stavb ali njihovih delov v najem, sprememba najemnine ali trajanje najema).

Zavezanci za poročanje o kupo-prodajnih poslih so:

- FURS – za kupoprodajne posle z nepremičninami, za katere je prejela napoved za odmero davka na promet nepremičnin,
- prodajalci iz pogodb za kupoprodajne pravne posle z nepremičninami za katere je bil obračunan davek na dodano vrednost, oziroma lizingodajalci iz pogodb o finančnem lizingu nepremičnin za katere je bil obračunan DDV.

Prodajalci nepremičnin (lizingodajalci imajo enake dolžnosti posredovanja podatkov kot prodajalci nepremičnin) morajo pošiljati podatke o kupoprodajnih pogodbah z nepremičninami in o pogodbah o finančnem lizingu nepremičnin, sklenjenih po 1. juliju 2013.

Zavezanci za poročanje o najemnih poslih so:

- najemodajalci - lastniki stavb ali delov stavb, ki jih dajejo v najem (fizične osebe in pravne osebe zasebnega ali javnega prava),
- upravljavci stavb ali delov stavb v lasti Republike Slovenije, ki se daje v najem
- upravniki večstanovanjskih ali poslovnih stavb za dele stavb, ki so v lasti etažnih lastnikov.

Najemodajalci morajo pošiljati podatke o vseh »aktivnih« najemnih pravnih poslih – poslati morajo podatke o najemnih pogodbah, ki na dan 1. julij 2013 trajajo, in o novih najemnih pogodbah, sklenjenih po tem datumu. Za pravne osebe zasebnega prava, javnega prava, samostojne podjetnike in fizične osebe, ki so zavezanci za DDV je za vse kupo-prodajne in najemne posle z nepremičninami, obvezno poročanje preko spletne aplikacije ETN: <http://e-prosto.gov.si>. Najemodajalci-fizične osebe, ki niso zavezanci za DDV lahko poročajo preko spletnega portala ali z obrazcem, ki je objavljen na spletni strani Geodetske uprave RS.

Ugotovimo lahko, da je v R Sloveniji posredovanje pri trgovanju z nepremičninami razmeroma dobro in transparentno urejeno, vendar pa zaznavamo še vedno določene pomanjkljivosti, ki bi jih bilo potrebno v prihodnje urediti. Za člane Združenja, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije lahko ugotovimo, da vzdržujejo visoke profesionalne standarde, da se redno izobražujejo in da tudi delujejo v skladu s sprejetim Kodeksom. Kljub vsemu pa je še veliko subjektov na trgu, ki se ukvarjajo s prometom z nepremičninami in niso včlanjeni v zbornico, saj članstvo v njej ni obvezno. Tudi iz iskanja po registru dejavnosti ne pridemo do točnega števila tovrstnih subjektov, ki dejansko opravljajo to dejavnost, saj se lahko vsak poslovni subjekt ob svoji ustanovitvi registrira za opravljanje cele palete dejavnosti, pri čemer ni nujno, da dejansko tudi vse dejavnosti za katere je registriran, tudi opravlja.

Sklepamo, da je nakupov nepremičnin za gotovino v praksi relativno malo, da pa vendarle obstaja. V nadaljevanju bi bilo potrebno proučiti vzroke, ki bi nakup oz. poravnavo kupnine v gotovini čim bolj omejili. V R Sloveniji sicer velja prepoved plačila blaga ali opravljene storitve v gotovini, ki presega 5.000 EUR, vendar pa ta prepoved ne velja za promet med fizičnimi osebami. Tovrsten podatek bi lahko pridobili samo iz podatkov, ki jih banke sporočajo UPPD iz naslova gotovinskih transakcij, ki presegajo limit 30.000 EUR. Vendar pa tudi tukaj naletimo na težavo, saj ni nujno, da vsak kupec za poravnavo kupnine dvigne gotovino na banki, tako kot ni nujno, da vsak prodajalec prejeto kupnino položi na svoj račun na banki.

Obstaja torej siva lisa pri posredovanju pri prometu z nepremičninami, ki bi jo bilo potrebno v prihodnje urediti, saj so vrednosti, četudi pri posamičnem pravnem poslu, lahko razmeroma visoke.

V Sloveniji je precej razmahnjen nepremičninski trg preko interneta. Internetna stran „nepremicnine.net“ je verjetno največji portal, kjer se srečata ponudba in povpraševanje in preko katerega se lahko vzpostavi kontakt med prodajalcem in kupcem tudi brez posredovanja nepremičninskega posrednika, čeprav po pregledu ponudbe in filtriranju želja in zmožnosti večinoma ugotovimo, da so ponujene nepremičnine na voljo preko nepremičninskih posrednikov.

Tudi za tuje državljane pri nakupu nepremičnin ni posebnih ovir. Državljeni in pravne osebe s sedežem v državah članicah EU, EGP, OECD in ZDA lahko nepremičnine prosto kupujejo, medtem ko državljani tretjih držav lahko pridobivajo lastninsko pravico na nepremičninah zgolj na podlagi dedovanja pod pogojem vzajemnosti.

Seveda pa lahko državljani tretjih držav na nek način pridobijo lastninsko pravico na nepremičnini z ustanovitvijo pravne osebe v R Sloveniji (torej slovenske pravne osebe), ki pa lahko v nadaljevanju to lastninsko pravico pridobi. Obstaja torej možnost, da se zakon oz. prepoved obide, pri čemer pa točnega podatka o številu tovrstnih subjektov ne moremo ugotoviti. Niso namreč vse pravne osebe z družbeniki tretjih držav ustanovljene z namenom pridobitve lastninske pravice na nepremičninah v R Sloveniji.

Izpostavljenost pojavu pranja denarja nepremičninskega je ocenjena s količnikom 0,49, torej kot »srednja (M)«, predvsem zaradi delne t.i. „sive lise“, to je neobstoječega nadzora nad gotovinskimi transakcijami med fizičnimi osebami in posrednikov, ki nastopajo na trgu

nepremičnin, vendar niso včlanjeni v zbornico in zato ni mogoče ugotoviti ali dosegajo standarde, ki jih za svoje člane postavlja in zahteva zbornica.

7.3 NOTARJI IN ODVETNIKI

V Sloveniji je registriranih 92 notarjev in okrog 1200 odvetnikov (številka se v času spreminja in ni konstantna). Združeni so v Odvetniško in Notarsko zbornico. Delo odvetnikov opredeljuje Zakon o odvetništvu, delo notarjev pa Zakon o notariatu. Članstvo v zbornicah je obvezno.

Odvetniška zbornica Slovenije (OZS) spremlja in obravnava problematiko dela odvetnikov, skrbi za skladen razvoj odvetništva, sprejema kodeks odvetniške poklicne etike, sprejema odvetniško tarifo v soglasju z ministrom, pristojnim za pravosodje, vodi imenik odvetnikov in poseben imenik odvetnikov tujih državljanov, imenik odvetniških kandidatov in imenik odvetniških pripravnikov, odloča o vpisu v te imenike in o izbrisu iz njih ter izdaja izkaznice odvetnikom, odvetniškim kandidatom in odvetniškim pripravnikom, skrbi za strokovno izpopolnjevanje odvetnikov in odvetniških kandidatov, ureja disciplinsko odgovornost odvetnikov, odvetniških kandidatov in odvetniških pripravnikov; določa dejanja, ki pomenijo kršitev dolžnosti pri opravljanju odvetniškega poklica, ter dejanja, ki pomenijo kršitev dolžnosti vestnega opravljanja dela in prakse v odvetniški pisarni, določa razpon, v mejah katerega se sme izrehati denarna kazen v disciplinskem postopku proti odvetnikom in odvetniškim kandidatom, in ureja postopek pred disciplinsko komisijo, opravlja druge naloge, določene z zakonom, s statutom OZS in z njenimi drugimi splošnimi akti.

Odnos med odvetnikom in njegovo stranko je zaupne narave in uživa posebno varstvo, zato je tudi v ZPPDFT taksativno naštet, v katerih primerih oziroma okoliščinah odvetnik postane zavezanec po ZPPDFT oziroma ob nastopu katerih okoliščin je odvetnik dolžan izvajati vse ukrepe, ki mu jih nalaga ZPPDFT.

Primaren nadzornik v smislu izpolnjevanja zahtev po ZPPDFT je OZS. Drugega primarnega nadzornika nad izvajanjem določil ZPPDFT odvetniki nimajo. OZS ob pregledu prostorov vsakega novega odvetnika in na novo podeljene licence za opravljanje odvetniške dejavnosti, preveri tudi poznavanje področja preprečevanja pranja denarja. Anomalij pri tovrstnih pregledih na področju pranja denarja ni bilo zaznati.

Ravnanja in delo odvetnikov ureja tudi sprejeti kodeks odvetniške poklicne etike, ki je zapis načel in pravil, po katerih se ravnaajo odvetniki pri opravljanju svojega poklica.

FURS je konec leta 2011 pričela s projektom vzpostavitve davčnega inšpekcijskega nadzora nad odvetniki, notarji in pravnimi svetovalci.

Ena izmed pglavitnih ugotovitev opravljenih nadzorov je, da odvetniki sredstva, ki jih prejmejo na fiduciaren račun, dvignejo in gotovinsko izplačajo strankam. Tovrstno poslovanje dopušča možnost zlorab, zato bi bilo zaradi zagotovitve transparentnega poslovanja glede izplačevanja sredstev strankam potrebno razmisliti o uvedbi obveznega negotovinskega poslovanja med odvetnikom in stranko oziroma uvedbi obveznega nakazovanja sredstev na transakcijski račun stranke.

Čeprav je bil nadzor FURS-a opravljen zaradi ugotavljanja poslovanja odvetnikov z davčnimi predpisi pa je pokazal, da odvetniki s strankami v pretežni meri poslujejo z gotovino, kar veča njihovo izpostavljenost pranju denarja.

Notarji so združeni v Notarsko zbornico Slovenije (NZS), ki je poklicna organizacija notarjev in skrbi za ugled, verodostojnost in razvoj notariata, zastopa interese notarjev, notarskih pomočnikov in notarskih pripravnikov ter opravlja druge z zakonom, drugimi predpisi,

statutom in akti zbornice določene naloge. Zbornica opravlja svoje naloge preko svojih organov, in sicer skupščine, predsednika zbornice, izvršnega odbora, nadzornega odbora in disciplinske komisije. Poleg Zakona o notariatu imajo notarji sprejet tudi Kodeks notarske poklicne etike, ki je zapis načel in pravil, po katerih naj se ravnaajo notarji pri opravljanju svojega poklica, da bi s takšnim ravnanjem in vedenjem zagotavljali ugled notarskega poklica in javno zaupanje vanj.

Vloga notarjev je v slovenskem pravnem redu izjemno pomembna. Na primer, če je pri prometu z nepremičninami prodajalec fizična oseba in je kupec nepremičnine sam vzpostavil kontakt z njim, nepremičninski posrednik ni potreben. Notar pove, katere dokumente je potrebno zbrati (potrdilo o namenski rabi zemljišč, potrdilo občine o neuveljavljanju predkupne pravice, osebne dokumente, rojstne ali poročne liste in podobno), pogodbo bo tudi sestavil in po izpolnitvi davčnih obveznosti na pogodbi overil podpis prodajalca. Pogodba bo lahko sestavljena v obliki notarskega zapisa, ki zagotavlja večjo (pravno) varnost in je v določenih primerih obvezen.

Pomembna vloga notarjev se kaže tudi pri ustanavljanju družb (kapitalskih ali osebnih), saj ustanovitelji slednjih pogosto z njihovo pomočjo določijo mestoma zapletena pravila družbe, ki jih v nadaljevanju lahko tudi spreminjajo. Včasih pa je njihova vloga ključna, saj je lahko družba ustanovljena samo z aktom v obliki notarskega zapisa.

Notarji so v preteklih letih opravili več izobraževanj s področja izvajanja svojih obveznosti po ZPPDFT, kar se kaže v njihovi večji ozaveščenosti pri dojemanju tovrstne problematike.

Notarji so v letu 2012 prijavili dve sumljivi transakciji in v letu 2014 eno, medtem ko so odvetniki v letu 2012 prijavili dve sumljivi transakciji, v letu 2013 pa nobene.

Stopnja ranljivosti odvetnikov je na podlagi zgoraj navedenega ocenjena na 0,31, torej »srednja (M)«, medtem ko je stopnja ranljivosti oz. izpostavljenosti notarjev ocenjena na 0,18 oziroma »nizka (L)«.

7.4 RAČUNOVODJE, FINANČNO SVETOVANJE, REVIZORJI IN REVIZIJSKE DRUŽBE

V R Sloveniji deluje prek 4.500 družb in samostojnih podjetnikov, ki opravljajo računovodske, knjigovodske in revizijske dejavnosti ter davčno svetovanje (podatek velja za leto 2012). Njihovi skupni prihodki so v letu 2012 znašali 314.228.417 EUR. Združeni so v Zvezo računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, ki je osrednja slovenska referenca na področju računovodstva in davščin. Na strokovnem področju združuje tako avtorje nacionalnih računovodskih standardov kakor tudi predlagatelje tehničnih in dolgoročnih rešitev za uporabo v vsakdanji računovodski praksi. Pri svojem delu se osredotoča na potrebe računovodij in oseb v sorodnih poklicih v praksi, saj širi in pogloblja njihovo teoretično znanje, sodeluje pri razvijanju stroke ter pripravi in sprejemanju predpisov, standardov in drugih pravil, ter sooblikuje in uveljavlja kodeks poklicne etike. Njeni ključni programi so povezovanje in zagotavljanje podpore članom, promocija stroke, založništvo in izobraževanje na področju računovodstva, financ in davščin.

Davčni svetovalci so združeni v Zbornico davčnih svetovalcev Republike Slovenije.

Računovodje in drugi finančni delavci so se zaradi potrebe po izmenjavi izkušenj in nenehnega strokovnega usposabljanja združevali v različna Društva računovodskih in finančnih delavcev, leta 1996 pa se je pod okriljem GZS ustanovilo Združenje računovodskih servisov, ki je že v letu 2003 štelo preko 3000 članov. Združenje računovodskih servisov je sprejela tudi svoj Kodeks članov Združenja računovodskih servisov, ki je bil v letu 2012 prenovljen in velja od januarja 2013. Kodeks članov Zbornice računovodskih servisov je zapis pravil, po katerih se le-ti ravnaajo pri opravljanju svoje dejavnosti, temelji na Mednarodnem kodeksu etike računovodskega strokovnjaka in Etičnem kodeksu

profesionalnih računovodij ter pomeni dopolnitev obstoječih zakonov in pravnih aktov, ki na posredni način regulirajo dejavnost stroke.

Računovodje običajno knjižijo poslovne dogodke pravnih oseb, katerih poslovne knjige vodijo, vendar pa nimajo pregleda na morebitno porabo oz. poslovanjem z gotovino svojih strank. Ravno tako tudi nimajo vpliva na poslovne odločitve svojih strank.

Stopnja izpostavljenosti tega sektorja je ocenjena na 0,26, torej »nizka (L)«, medtem ko je bila posebej ocenjevana tudi dejavnost revizorjev, ki je znašala 0,10, torej je bila ravno tako »nizka (L)«.

7.5 TRGOVCI S PLEENITIMI KOVINAMI IN DRAGIMI KAMNI

Trgovina z investicijskim zlatom in drugimi plemenitimi kovinami je v R Sloveniji v zadnjih letih v porastu. V Sloveniji imamo registrirana dva trgovca s plemenitimi kovinami, ki sta s strani ZPPDFT regulirana in tudi izvajata vse z ZPPDFT opredeljene naloge. Oba imata sprejete ustrezne indikatorje in svojo izpostavljenost pranju denarja minimizirata.

Na drugi strani pa je v Sloveniji možno ob registraciji navesti množico dejavnosti, za katere pa ni nujno, da jih registrirani subjekt tudi dejansko opravlja. Tako imamo v Sloveniji vrsto pravnih subjektov, ki imajo kot registrirano dejavnost (tudi) zlatarstvo, vendar pa je bilo ugotovljeno, da vsi ne opravljajo te dejavnost. Za večji del pa je bilo ugotovljeno, da gre v bistvu za prodajalne (trgovine) kjer se prodajajo (tudi) izdelki iz zlata. Ne gre torej za zlatarne v tradicionalnem pomenu besede.

V okviru Obrtne zbornice Slovenije je organizirana Sekcija zlatarjev, v katero je včlanjenih 112 članov. Članstvo ni obvezno, zato ne moremo z gotovostjo trditi, kolikšno je dejansko število zlatarjev, ki delujejo v R Sloveniji.

Dodatno težavo predstavljajo odkupovalci lomljenega (rabljenega) zlata, ki so v bistvu preprodajalci zlata in ne klasični zlatarji. Prav tako se pojavljajo tudi odkupovalci lomljenega zlata iz drugih držav članic EU.

Vsi zlatarji, ki so člani Sekcije zlatarjev pri OZS spoštujejo strokovne standarde in so seznanjeni z nalogami, ki jih morajo izvajati na podlagi ZPPDFT. Na žalost pa popolnega pregleda nad vsemi zlatarji, oziroma trgovci s plemeniti kovinami v Sloveniji nimamo.

V preteklosti je bil izveden koordiniran nadzor nad družbami in zlatarji, ki se ukvarjajo z odkupom lomljenega zlata, ki so ga opravili Urad za meroslovje (nadzira kvaliteto zlata), TIRS, inšpektorji FURS ter Policija, ob sodelovanju UPPD. Težava koordiniranega nadzora je bila v tem, da je vsak organ opravljal inšpekcijo oz. nadzor na podlagi svojih področnih predpisov, sam UPPD pa neposrednega nadzora ni mogel izvajati, ker nima inšpekcijskih pooblastil. Nadzor nad izvajanjem določb ZPPDFT se je tako izvedel delno in nepopolno, na podlagi podatkov, ki jih je UPPD pridobil o rezultatih nadzora s strani drugih inšpekcijskih organov.

V Sloveniji nimamo rudnikov zlata, dragih kamnov ali drugih plemenitih kovin.

7.6 NEPROFITNE ORGANIZACIJE

V Sloveniji je registriranih 23.449 društev (1.476 gasilskih društev, 57 območnih združenj Rdečega križa, 1 Islamsko dobrodelfno društvo, 237 invalidskih društev, 181 društev prijateljev mladine, 180 društev obolelih, 544 društev za pomoč in samopomoč, 3.774 kulturno umetniških društev, 2.227 znanstveno izobraževalnih društev, 355 nacionalnih in političnih društev, 13 podružnic tujih društev, itd...) ter 291 ustanov oz. fundacij.

V skladu z Zakonom o društvih je društvo samostojno in nepridobitno združenje, ustanovljeno zaradi uresničevanja skupnih interesov. Namen ustanovitve in delovanja

društva ni pridobivanje dobička. Vse presežke prihodkov nad odhodki iz vseh dejavnosti in drugih virov društvo trajno namenja za uresničevanje svojega namena in ciljev in jih ne deli med člane.

Društva se financirajo s strani različnih ministrstev, občin, drugih javnih zavodov in agencij, iz naslova 0,5% dohodnine, Fundacije za financiranje humanitarnih in invalidskih organizacij (FIHO) in Fundacije za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji (FŠO). V letu 2013 je bilo tako za delovanje vseh društev namenjenih 317.578.425,87 EUR proračunskih sredstev (vir: Center za informiranje, razvoj in sodelovanje nevladnih organizacij; <http://www.cnvos.si/article/id/10632/cid/359>).

Društvo mora voditi poslovne knjige, računovodske standarde za društva je izdelal Slovenski inštitut za revizijo, soglasje k njemu pa je dal minister za finance. Računovodske izkaze društva, čigar prihodki oziroma odhodki so v preteklem poslovnem letu presegli 1 milijon EUR, mora pred sprejetjem letnega poročila revidirati revizijska družba ali samostojni revizor, na način in pod pogoji, določenimi z zakonom, ki ureja revidiranje.

V skladu z Zakonom o društvih nadzor nad izvajanjem njegovih posameznih določb izvajajo Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve (predvsem glede registracije, statusnih sprememb), FURS (glede določb glede vodenja poslovnih knjig) ter AJPes (glede sporočanja podatke za namene statističnih evidenc). Deloma izvaja nadzor nad delovanji družbe tudi TIRS.

Vse nevladne organizacije delujejo večinoma na humanitarnem in športnem področju, torej na področjih, ki že sama po sebi niso tvegana in kjer se velika večina finančnih sredstev porabi za razvoj in delovanje v športu, za pomoč bolnim in invalidnim, za pomoč ljudem v različnih stiskah.

Skupna izpostavljenost tveganju po opravljeni analizi za vse navedene nefinančne dejavnosti in poklice je 0.36, torej »srednje nizka (ML)«.

Ocena zunanje ogroženosti naj bi bila srednja predvsem zaradi geostrateškega položaja Slovenije ter močnih vezi s sosednjimi državami, medtem ko je stopnja ogroženosti za financiranje terorizma nizka, saj naša država praktično nima izkušenj s tem kaznivim dejanjem.

ZAKLJUČEK

Republika Slovenija je v svojo zakonodajo prenesla veliko večino relevantne mednarodne zakonodaje, ki ureja področje preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, kar se kaže tudi v njeni učinkovitosti pri odkrivanju kaznivih dejanj pranja denarja in financiranja terorizma.

V okviru tega projekta se je pri oceni ogroženosti za pranje denarja upoštevalo tista kazniva dejanja, ki generirajo visoko protipravno premoženjsko korist ob vsakokratni izvršitvi (gospodarski kriminal, ponarejanje denarja itd.) ter tista kazniva dejanja, ki sicer generirajo nizko protipravno premoženjsko korist, vendar ob pogostem ponavljanju. Pri tem je bilo ugotovljeno, da je skupna ocena naše države ogroženosti »srednje nizka«, medtem ko je z vidika posameznih kaznivih dejanj ocena ogroženosti najvišja pri kaznivih dejanjih »zlorabe zaupanja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti«, sledijo kazniva dejanja povezana s prepovedanimi drogami; kazniva dejanja davčne zatajitve; kazniva dejanja zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic, kazniva dejanja poslovne goljufije, medtem ko je bila ocena ogroženosti najnižja za kazniva dejanja rop; organiziranje denarnih verig in nedovoljenega prirejanja iger na srečo ter jemanja podkupnine in nedovoljenega sprejemanja daril.

Ocena zunanje ogroženosti naj bi bila srednja predvsem zaradi geostrateškega položaja Slovenije ter močnih vezi s sosednjimi državami, medtem ko je stopnja ogroženosti za financiranje terorizma nizka, saj naša država praktično nima izkušenj s tem kaznivim dejanjem.

Pri ocenjevanju ranljivosti države z vidika pranja denarja in financiranja terorizma je bilo ugotovljeno, da strategija preprečevanja in boja proti pranju denarja in financiranju terorizma temelji na zakonodaji, usklajeni z vsemi mednarodnimi standardi. Učinkovitost inkriminacije pranja denarja se je ravno tako povečala, kar kaže tudi zvišano število kazenskih postopkov zaradi kaznivega dejanja pranja denarja ter povečevanje števila pravnomočnih obsodilnih sodb za to kaznivo dejanje. Sodelovanje pristojnih slovenskih organov pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj zoper gospodarstvo je ravno tako učinkovito, kar je razvidno iz statističnih podatkov predkazenskih in kazenskih postopkov ter naraščajočem številu obsodilnih sodb. V zvezi s tem so tudi kazenske sankcije za kaznivo dejanje pranja denarja sorazmerne glede na težo tega dejanja v zvezi z drugimi kaznivimi dejanji KZ-1.

Tožilci so pri svojem delu samostojni, kar zagotavlja relevantna zakonodaja, ki za to vsebuje ustrezne pravne institute. Delno prenovljena organizacijska struktura državnega tožilstva, predvsem tista, ki se nanaša na Specializirano državno tožilstvo, pa omogoča boljše možnosti specializacije državnih tožilcev na področju pristojnosti omenjenega tožilstva, kamor sodita tudi kaznivi dejanji pranja denarja in financiranja terorizma.

Policija je organ v sestavi MNZ, pristojen za odkrivanje kaznivih dejanj finančne kriminalitete. Pri svojem delu je samostojna, transparentna in učinkovita.

Ustanovitev specializiranih oddelkov sodiščem omogoča boljše možnosti specializacije sodnikov v zvezi z najtežjimi kaznivimi dejanji s področja organiziranega in gospodarskega kriminala, korupcije ter drugih kaznivih dejanj, kamor sodita tudi pranje denarja in financiranje terorizma.

Kar se tiče odkrivanja premoženjske koristi in premoženja nezakonitega izvora so kriminalistom in državnim tožilcem na voljo usposabljanja, ki vključujejo tudi tematike s področja pranja denarja ter pregonom njihovih storilcev, začasnega zavarovanja ter odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ter začasnega zavarovanja ter odvzema premoženja nezakonitega izvora. Za tovrstne raziskave so pristojni kriminalisti, ki obravnavajo posamezno zadevo, usmerjajo pa jih državni tožilci, pristojni za pregon v konkretni zadevi.

Pri ocenjevanju ranljivosti bančnega sektorja, ki ima najpomembnejšo vlogo v finančnem sektorju, je bila ocenjena kvaliteta kontrolnega okolja, ki so ga vzpostavile banke za ustrezno upravljanje s tveganji na tem področju, v nadaljevanju pa je bila ocenjena tudi ranljivost po posameznih produktih oziroma storitvah.

Kontrolno okolje, ki so ga vzpostavile banke na področju PPFT je bilo ocenjeno kot »srednje dobro«, pri tem so bile nekoliko boljše ocenjene politike in postopki, ki urejajo področje PPFT, nekoliko šibkejša pa je njihovo izvajanje v praksi, kar potrjujejo tudi kršitve, ki jih ugotavlja BS na podlagi opravljenih pregledov. Kljub temu je potrebno izpostaviti, da se je zavedanje bank o tveganju izgube ugleda v povezavi s pranjem denarja v obdobju zadnjih let precej okrepilo, kar se odraža tako v imenovanju strokovnih in kompetentnih oseb na mesto pooblaščenca za PPFT, kot tudi v ustrezni umestitvi funkcije za PPFT znotraj banke.

Ranljivost posameznih bančnih produktov oziroma storitev z vidika možnosti njihove zlorabe za namen PD oz. FT je različna in je odvisna od narave samega produkta oziroma storitve. Največja ranljivost za morebitne zlorabe za namen pranja denarja in financiranja terorizma je

bila ocenjena pri transakcijskih računih ter storitvah hitrega prenosa sredstev (Western Union, Moneygram), vendar pa so banke v navedenih primerih, poleg splošnih kontrol, vzpostavile tudi specifične kontrole na nivoju posameznega produkta oziroma storitve, kar znižuje razmeroma visoko inherentno ranljivost omenjenih produktov na sprejemljivo raven.

Ustrezno zavedanje bank o pomembnosti upravljanja s tveganji na področju PPDT se navsezadnje kaže tudi v številu prijav sumljivih transakcij, ki jih banke v skladu z zakonskimi zahtevami posredujejo Uradu. Bančni sektor še naprej ostaja večinski prijavitelj sumljivih transakcij, saj delež prijav, ki jih posredujejo banke, predstavlja več kot 80% vseh prijav sumljivih transakcij, ki jih prejme UPPD.

Ocena ranljivosti sektorja vrednostnih papirjev se je nanašala na borznoposredniške družbe ter družbe za upravljanje, pri čemer je bilo ugotovljeno, da je ta sektor nizko tvegan za nevarnost pranja denarja in financiranja terorizma. Ocena temelji med drugim tudi na majhnosti naše države, relativno nizkem prometu na Ljubljanski borzi, relativno nizkem številu tujih strank (še posebno visoko tveganih strank) in neobstoja visoko gotovinsko intenzivnih produktov v tej industriji.

Ravno tako je bil kot nizko tvegan ocenjen sektor zavarovalništva, pri čemer je bilo ocena tveganja malo višja na področju življenjskih zavarovanj, vezanih na investicijske sklade ter druga življenjska zavarovanja v okviru zavarovalnic v primerjavi s tveganjem na področju življenjskih zavarovanj v okviru pokojninskih družb.

Pri ostalih finančnih inštitucijah, kot so menjalnice, posojilnice, zastavljalnice, ponudniki prenosov denarja ter inštitucijah, ki se ukvarjajo z lizingom in faktoringom je bila ugotovljena nizka ocena ogroženosti za pranje denarja in financiranje terorizma. Nizka ocena je utemeljena z dejstvom, da so omenjene dejavnosti z vidika odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ustrezno regulirane, licencirane in nadzirane.

Skupna ocena ogroženosti nefinančnih dejavnosti in poklicev za pranje denarja in financiranje terorizma, kamor spadajo odvetniki, notarji, računovodje, revizorji, trgovci s plemenitimi kovinami, promet z nepremičninami, igralni saloni, casinoji itd. je bila srednje nizka. Kot najbolj ranljivi so bili ocenjeni casinoji, trgovci z nepremičninami ter odvetniki, medtem ko so bili notarji, računovodje in revizorji ocenjeni kot manj ogroženi z vidika pranja denarja in financiranja terorizma.

Projekt NOT je izrednega pomena za Republiko Slovenijo, saj je s tem naša država identificirala področje in produkte, ki so s področja PD in FT najbolj ranljivi in v katere bo potrebno v prihodnjih letih usmeriti finančne, materialne in človeške vire. Na osnovi rezultatov projekta bo pripravljen akcijski načrt s predvidenimi aktivnostmi za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti, določene bodo institucije – izvajalke teh aktivnosti ter časovni načrt za njihovo izvedbo. Pri izpolnjevanju zastavljenih ciljev pa bosta imela izjemno pomembno vlogo usklajeno sodelovanje in koordinacija vseh vpletenih (finančnih in nefinančnih) institucij, državnih organov ter neprofitnih organizacij.